

Taslak çalışması : Kitabın ebadı, kullanılacak kağıt cinsi, renk sayısı vb. özellikler kararlaştırıldıktan sonra, kitaba girecek yazılı ve görsel unsurların sırasını, yerini belirten ve tipografik öğelerin kullanımına ilişkin (yazı puntosu, karakteri, sütun genişliği vb.) fikir verecek bir ön çalışma yapılması zorunludur. Bu ön çalışmalar kaba taslak diyebileceğimiz fikir taslaklarından, bilgisayar çıktıları üzerinde görülebilecek ayrıntılı taslaklara kadar bir dizi hazırlık aşamasını içerebilir. Taslak hazırlama süreci, tasarımın en önemli bölümlerinden birisidir.

➤**Dizgi, grafik, tashih:** Taslak mizanpajı hazırlanmış kitabımız için bilgisayar ortamında oluşturulacak bir şablon sayfa üzerinde yazıların, dilbilgisi kurallarına uygun bir şekilde ve hedef kitlenin özelliklerine, kitabın türüne uygun tipografi kullanımıyla yeniden yazılması işlemine dizgi diyoruz. Dizgi aşamasının ardından gelen ve düz metinler, başlıklar, spotlar vb. yazılı unsurların yanısıra görsel unsurların (fotoğraf, resim, illüstrasyon, renk vb.) belli ilkeler gözetilerek düzenlenmesi işini ise grafik tasarım olarak adlandırıyoruz. Tasarım işi bitmiş sayfaların kağıt üzerine alınmış çıktılarında yapılan ve dizgi hatalarını, görsel düzenlemeye ilişkin yanlışlıkları düzeltme aşaması ise tashih adıyla anılıyor. Tashih aşamasında işin kağıt çıktıları genellikle müşteri temsilcisi ya da müşteri tarafından (yayınevlerinde düzeltmen) kontrol edilir, hatalar kalem ile belirtilir ve hatalı bölümler bilgisayar ortamında yeniden düzeltilir.

➤**Film:** Dizgisi, tasarımı tamamlanmış ve kontrol edilerek düzeltilmiş olan kitabımız artık baskıya hazırdır. Baskı için ise baskı makinesine bağlanıp zarar görmeden çalışacak bir baskı kalıbının hazırlanması gereklidir. Baskı kalıbının hazırlanması için öncelikle sayfaların filmlerinin (şeffaf) görüntülerinin elde edilmesi gerekir. Fotoğraf baskısı gerektirmeyen yani tamamı yazılardan oluşan kitaplar için çoğu kez aydınlar adı verilen şeffaf kağıtlara laser yazıcıdan ters çıkış almak yeterli olmaktadır.

Kitabımız renkli olduğuna göre, CMYK kısaltması ile dilimize yerleşmiş olan Cyan mavisi, Magenta kırmızısı, Yellow (sarı) ve Kontrast olarak ifade edilen siyah renklerin filmlerinin elde edilmesi gerekecektir. Matbaacılıkta renkli bir fotoğrafın baskı yoluyla çoğaltılabilmesi için öncelikle o fotoğraf üzerindeki CMYK renklerinin ayrılması yani bu renkleri içeren dört ayrı filmin elde edilmesi, bu filmlerden dört montaj yapılması, dört kalıp çekilmesi ve her bir kalıbın ilgili renk ile kağıt üzerine basılması söz konusudur. Filmlerde oranlarına göre ayrılmış olan renkler, baskı yoluyla teker teker kağıt üzerine basılmakta, örneğin; önce mavi renk basılmakta, ikinci olarak sarı renk mavi baskının üzerine basıldığında mavi, sarı ve yeşil tonlar elde edilmektedir. Bunlar üzerine magenta mürekkep basılınca morlar, lacivertler ve diğer ara tonlar oluşmakta, kontrast ile de fotoğraftaki derinlik ve netlik hissi arttırılmaktadır. Bu şekilde elde edilen baskıya trigromi baskı da denir.

➤**Montaj:** Kitabımız ofset matbaalarında sayfa sayfa değil, standart ebatlardaki tabaka kağıtlara basılır. Burada öyle bir düzenleme yapılır ki, tabaka halindeki bu kağıt uygun şekilde katlandığında birbirini takip eden sayfa numaraları ortaya çıkar. Burada en sık kullandığınız ölçü birimi formadır. 1 forma 16 sayfadan oluşur ve çok sayfalı (kitap, dergi gibi) işlerde planlama ve maliyet hesabı daima formlar üzerinden yapılır. İşte montaj işlemi, astrolog adı verilen ve saydam bir tabaka üzerine, basılacak işin filmlerinin forma düzeni esas alınarak yapıştırılmasından ibarettir. Basılacak iş iki renkli ise iki ayrı montaj, trigromi ise 4 montaj yapmak gerekecektir. Trigromi +özel gibi bir ifade dört renk haricinde, yıldız gibi özel bir beşinci rengin basılacağını anlatmak için kullanılır.

➤**Ozalit prova:** Montajı tamamlanan iş, ozalit kağıdı üzerine pozlandırılıp, amonyak buharında bırakılarak baskı öncesi son kontrol için hazırlanır. Bu şekilde montaj üzerindeki iş ozalit kağıdına aktarılır, ozalit kağıdı forma düzenine göre katlanır. Burada amaç, kalıp çekimi öncesinde işin son kez kontrol edilmesi, sayfa numaralarının birbirini takip edip etmediğinin belirlenmesi ve hata riskinin azaltılmasıdır. Ozalit prova üzerine müşteri tarafından "basılabilir" onayı alındıktan sonra kalıp hazırlama işlemi başlar.

➤**Kalıp :** Montajlar, son olarak yüzeyi ışığa duyarlı hale getirilmiş metal plakalar üzerine pozlandırılır. Ülkemizde yaygın olarak kullanılan ofset baskı plakaları ozosol ve tif olarak adlandırılır. Montajdaki görüntüler ışık yardımıyla metal baskı plakalarına aktarıldıktan sonra bazı kimyasal işlemlerden geçirilerek, baskı kalıbı baskıya hazır hale getirilir.

➤**Baskı Provası:** Bir işin, basıldığı zaman nasıl görüneceğini kestirme yöntemidir. Prova, son çoğaltmada kullanılacak olan gerçek kağıt, mürekkep setleri ve görüntüler ile çalışan baskıdan alınan bir örnektir. Günümüzde digital prova sistemleriyle baskı öncesi renkli prova alınabilmektedir.

➤**Baskı:** Renk provası alınıp, renklerin uygunluğuna karar verildikten sonra kitabımızın seri baskısına geçilir. Baskı makinesinin özelliklerine bağlı olarak (tek renkli, iki renkli, dört renkli, altı renkli, ön arka baskılı gibi) baskının süresi ve kalitesi değişebilir.

➤**Baskı koruma:** Kitap, dergi kapakları, broşürler, ambalajlar, dosyalar gibi dış etkilere açık basılı materyallerin yüzeyine uygulanan; öncelikli amacı basılı yüzeyi yağ, nem, güneş ışığı gibi unsurlardan korumak, ikincil amacı ise baskı yüzeyine parlaklık ya da matlık etkisi vererek baskıya estetik özellik kazandırmak olan işlemlere baskı yüzey koruma işlemleri denir. En sık kullanılan baskı koruma şekilleri; vernik, lak ve selofan uygulamalarıdır.

➤**Cilt:** Kitap kapağımız ve formlarımız basıldıktan sonra kitap şekline dönüşmek için bazı işlemlerden geçer. Kapak, koniklenir. Yani sırtta gelecek kısımlara iz açılarak, kitap sırt bölgesi netleştirilir. Tabaka halindeki iç sayfalar, kırım makinelerinde katlanır. Kırımı yapılmış formlar sırayla biraraya getirilir ve bu işleme "harman çekmek" denir. Harmanı yapılmış kitap formları iplik dikiş, spiral ya da amerikan cilt denilen sistemlerle birbirine ve kapağa tutturulur. Kapak takma işlemleri tamamlandıktan sonra ağız kısımları traşlanır. Kitap pakete hazırdır.

➤**Sayım ve şirink:** Müşteriye teslim edilecek kitaplar istenilen sayılarda paketlenenektir. Bu iş ya el ile paketleme şeklinde ya da shirink (şirink) adı verilen paket makinelerinde yapılır. Shirink makineleri istenen sayıda kitabın dışına plastik folyo sarıp, folyo kenarlarını ısı ile yapıştırır ve basılı ürünlerin dağılması, ıslanması önlenmiş olur.

➤**Teslimat:** Pakete girmiş kitaplarımız için tesellüm fişi (sevk irsaliyesi) kesilir ve kitaplarımız nakil aracına yüklenerek müşterisine doğru yola çıkar.

TEMEL KAVRAMLAR

➤**Matbaa:** Diğer adı basımevi olan matbaalar, çeşitli baskı tekniklerini kullanarak gazete, kitap, dergi, broşür, ambalaj gibi her türlü basılı materyalini üretmek ve çoğaltmak görevini üstlenmiş kuruluşlardır. Matbaalar hizmet götürdükleri sektörlerin talepleri doğrultusunda, başta kağıt-karton sanayiinin ürünleri olmak üzere, plastik, teneke, kumaş gibi ürünler üzerine baskı yaparlar.

➤**Matbaacı:**

1- Matbaa ve baskı işlerinin hazırlanma ve basılmaları ile uğraşan ve bu işi kendine meslek edinen kimse. Bu çerçevede matbaacılık ana mesleği altında çok sayıda meslek mensubu görev yapmaktadır. Bunların başlıcaları; dizgici, grafiker, filmci, montajcı, kalıpcı, baskıcı, mücellit (ciltçi), matbaa müşteri temsilcisi, matbaa yöneticisidir.

2- Basımevi sahibi.

➤**Matbaacılık:** 1.Basılması istenen bir materyale ilişkin yazılı ve görsel materyallerin belirli sanatsal özellikler gözetilerek bir araya getirilip düzenlenmesi, baskıya hazırlanması ve çoğaltılması işlemlerinin tümüne matbaacılık denir. 2.Basımevi işletme işi. Matbaa: Basılmış olan, basılı. Matbu evrak: Daha çok resmi nitelik taşıyan işlerde kullanılmak üzere basılmış evraklara denir.

➤**Ajans:** Basım sanayiinde ajans kavramı, daha çok basılacak materyallerin baskı öncesi hazırlık işlemlerini yürüten, fiziki üretimden çok düşünce üreten ve satan kuruluşları ifade eder. Ajanslar, resmi ve özel kuruluşların hizmet ya da mallarını tanıtmaya, sevdirmeye, sattırmaya yönelik reklam/tanıtım kampanyalarını organize eder ve yürütürler. Bu işleri yaparken de kampanya sırasında kullanılacak basılı materyallerin (afiş, broşür, billboard, reklam panoları, kitap, el ilanı,

kurum kimliği çalışmaları vb.) tasarım ve baskıya hazırlık işlerini bizzat yürütürler. Reklam ajanslarının kapasiteleri ölçüsünde eleman sayıları ve çalıştırdıkları elemanların nitelikleri değişebilir. Büyük lekli reklam ajanslarında görev alan uzman meslek mensupları genel olarak şunlardır: Sanat yönetmeni, grafik tasarımcılar, fotoğrafçı, dizgici, metin yazarı, müşteri temsilcisi

Yayınevi: Belirli uzmanlık alanları için kitapların üretim, dağıtım ve pazarlamasını takip eden kuruluşlara yayınevi denir. Yayınevleri de ajanslar gibi matbaaların en önemli müşterileridir. Yayınevlerinin büyük bir kısmı, bastıracakları kitapların dizgi ve tasarımını kendi bünyelerinde yaptıktan sonra film, montaj, kalıp, baskı ve cilt işlemleri için bir matbaa ile çalışırlar.

Servis Büro: 1980'li yıllardan itibaren bilgisayarların basım sektöründe etkin kullanılmaya başlanmasının ardından, bilgisayar destekli film çıkış hizmetleri vermek üzere kurulmuş profesyonel kuruluşlara servis büro denmiştir. Servis bürolar, film çıkış makinalarına büyük yatırımlar yapmak istemeyen ajans ve matbaalar arasında köprü görevi gören kuruluşlar olup, günümüzde yavaş yavaş doğrudan kalıba pozlandırma sistemlerini de bünyelerine almaya başlamışlardır.

Selefoncu, lakı: Baskısı tamamlanan broşür, dosya, kitap kapağı, karton ambalaj gibi bazı işlerin yüzeyine hem estetik kaygılarla, hem de daha dayanıklı olması, sudan, yağdan, güneş işınlarından etkilenmemesi için ciltleme öncesi telefon veya lak uygulayan işletmelere denir.

Mcellithane (Ciltevi): Baskısı tamamlanan işlerin kesim, kırım, harman, dikiş, kapak takma vb. işlemlerinin yapıldığı işletmelere denir. Pek çok matbaanın kendi bünyesinde mcellithanesi bulunmakla birlikte, özel kapak takma, varak yaldız vb. işlemler konusunda hizmet veren cilteveleri bulunmaktadır.

DİZGİ TERİMLERİ

➤**Aksan:** zellikle yabancı dillerden dilimize geçmiş bazı sözcüklerin söylenişinde yol gösterici olarak görev yapan ve bazı harflerin üzerinde bulunan işaretlerdir.

➤**Altbaşlık:** Büyük yazıları yutulabilir parçalara blme için kullanılan, sundukları yazının reklamını yapan, göz gezdiren insanları okumaya sevkeden ve ana başlığın altında bulunan başlıklardır.

➤**Ara başlık:** Bir haberin ya da yazının belirli bölümlerine dikkat çekmek için metin aralarında kullanılan yazı dizgisinden çok az büyüklükteki punto ile dizilmiş ve genellikle daha kalın (bold) olan başlıklardır.

➤**Asıl başlık:** Bir gazete ya da yayın tarafından kurumsal tanımlama olarak kullanılan tasarım ya da logo.rneğin, Hürriyet Gazetesi'nin logosu.

➤**Basan malzeme:** Sıcak dizgide harf, işaret, çizgi, ss gibi baskı işlemi sonucu sayfada görülecek malzemeler

➤**Basmayan malzemeler:** Sıcak dizgide espas (araboşu), kadrat, anterlin, garnitür, klişe altlığı gibi baskı kalabında yer alıp mürekkeple temas etmeyen malzemelerdir. Espaslar, kelimelerin arasında; kadratlar, yarım kalan (dul) satırların tamamlanmasında veya kelime/satır ortalamada; garnitürler, sayfadaki büyük boşlukları oluştırmada; klişe altlıkları, klişeleri yazı yksekliliğine getirmede kullanılır.

➤**Başlık:** Metnin başına büyük punto harflerle konunun adını belirtmek amacıyla konulan yazı.

➤**Baştan blok yazı:** Satırları sağdan başlayıp son kısmı serbest biten dizgi türü. Soldan blok da denilebilir.

➤**Başvuru işaretleri:** Okuyucuyu metinden dipnota ya da diğer başvurulara yönlendirmek için kullanılan işaretler

- **Blok paragraf:** Paragraf başındaki satırı içeri almadan, satırbaşı boşluğu olmadan yapılan dizgi.
- **Bloklama:** Yazının düşey olarak, sağdan ve soldan düzgün şekilde dizilmesi. Tam blok ve yarım blok olabilir. Tam bloklamada dul satırlardaki harf araları gereğinden fazla açılarak istenmedik bir görünüm sergileyebilirler.
- **Bold:** Normal yazı karakterinden daha kalın gövdeye sahip olan daha siyah yazı karakteri veya stili
- **Bold-italic:** Eğik karakterleri ve kalın çizgileriyle zor okunmasına rağmen (burada olduğu gibi) pek çok dizgici tarafından kullanılan yazı stili. Bu stil daha çok alt başlıklarda tercih edilmelidir.
- **Çift:** Tipo baskıda metal harfleri dizerken kolaylık olsun diye kullandığımız cımbıza benzer ince uçlu alet.
- **Decoratif yazı:** Dekoratif yazı tipleri özel imajlar için tasarlanmışlardır. Genelde metinlerde değil başlıklarda ve sanat çalışmalarında tercih edilen yazı tipidir.
- **Dizgi operatörü:** Dizgi makinelerinde dizgi işini yapan kişi. Günümüzde yayınevleri dışında dizgi operatörlüğü mesleği yerini hem dizgi tasarım yapabilen yardımcı grafikerlere bırakmaktadır.
- **Dizgi:** Basım yoluyla çoğaltılması düşünülen yazılı bir metnin belirli standartlar gözetilerek matbaa harfleriyle yeniden yazılması işlemi
- **Dizgici:** Kurşun harfleri, harf kasalarından tek tek alarak kumpas üzerine dizen elle dizen kişiye mürettip; linotype, entertype, monotype gibi kurşun dizgi makinalarında klavye yardımıyla dizen kişiye dizgi operatörü denir. Günümüzde, masaüstü yayıncılık sistemi içerisinde bilgisayarda dizgi yap;an elemanlar da bilgisayar dizgi operatörü olarak anılmaktadır.
- **Dul:** Bir paragraf sonunda yarım kalmış satır.
- Düzeltilen: Genel tashih kurallarını bilen, metnin yazıldığı dile hakim olan, bu çerçevede dizgilmiş bir metindeki dizgi ve yazım hatalarını düzeltmekle yükümlü kişi.
- **Eğik Yazı:** Normal yazının bilgisayar tarafından hafif eğilmiş türüdür. İtalic olana göre daha iyi okunur.
- **Elle dizgi:** Daha önceden dökümü yapılmış ve hurufat kasalarında yerlerini almış kurşun harflerin mürettipler tarafından teker teker el ile alınarak biraraya getirilmesi yoluyla yapılan dizgi işlemi
- **Entertype:** Kurşuna dayalı dizgi sisteminde som (tek) satırlar dizen mekanik dizgi makinası.
- **Font:** Belli bir adı ve sabit görünümü bulunan harf, sayı, noktalama işaretleri ve diğer yazı simgelerinin kümesi.
- **Foto Dizgi:** Bilgisayarların matbaacılık sektöründe kullanılmaya başlanmasından önceki yıllarda kullanılan ve compugrafic adıyla da anılan fotografik temelli dizgi makinalarında yapılan dizgi sistemi. Bu sistemde dizgi makinalarının ekranlarında sınırlı sayıda satır görülebilir; dizilen satırlar bir kayıt biriminde saklanarak dizgi bitiminde pikaj yapılmak üzere rulolar şeklindeki ışığa duyarlı kağıtlara ışınal aktarım yoluyla pozlanırdı. Bu kağıtlar tıptı fotoğraf baskısı gibi belli kimyasal işlemlerden geçirildikten sonra yazılar görünür hale gelirdi. Bu kağıtlardan pikaj yapılır ve pikajlı sayfaların filmi çekilerek baskıya hazırlık süreci devam ederdi.
- **Gale:** Kenarlarından ikisi üzerinde bir gönye bulunan ve üzerine elle veya mekanik olarak tipografi dizgi satırları yerleştirilen madeni levha.

➤ **Harf Kasası:** Belirli bir düzeni olan, içinde metal harfleri(hurufat) barındıran, çok çekmeceli bir kasa.

➤ **Harf:** Tipografik düzenlemenin en temel ögesidir ve alfabenin her bir simgesini belirtir.

➤ **Hat Sanatı:** El ile güzel yazı yazma sanatı

➤ **Hattat:** El ile yazı yazmayı sanat olarak uygulayan kişi.

➤ **Hurufat:** Metal harfler. Kurşun, antimuan ve kalaydan kimi zaman da, bakır alaşımından dizgi dökümü için kullanılan metal.

➤ **İnisyal Harf:** Paragraf başındaki büyük ve çoğunlukla süslü baş harf.

➤ **İtalik:** Hümanistik küçük harften türemiş ve matbaacılıkta 1500'e doğru Aldo Manizio'nun girişimiyle benimsenmiş, okuyana göre sağ üst köşeye doğru hafif eğik olan basım harfidir. El yazısına benzetilmek için tekrar tasarlanıp eğilmiştir. İnceliği ve açısı yüzünden okunaklığı azdır.

➤ **Kaligrafi:** Güzel, şık el yazısı

Karakter: Veri ve bilgileri işleme ya da iletme amacıyla göstermede, uzlaşmalı olarak kullanılan rakam, harf, noktalama işaretleri ya da herhangi bir başka simge.

➤ **Klişe:** 1. Tipo baskıda kullanılmak amacıyla, üzerine kabartma olarak bir kompozisyon yada resim kopya edilmiş madeni levha. 2. Çukur baskıda, fotoğraf negatifi ve pozitif.

➤ **Komut ya da İşlev Karakteri:** Verileri kaydetme, işleme, iletme ya da yorumlama gibi işlemlerin yürütülmesi, başlatmaya, değiştirmeye ya da durdurmaya yarayan ve bir veriyi gösterme karakterinden ayrılması gereken karakter.

➤ **Kumpas:** Metal dizgi düzenlemesinde elle dizilecek harflerin birleştirilmesi için kullanılan metal bir alet.

➤ **Linotype:** Tekli bir kurşun çubuk olarak bir tam-bütün dizgi satırını dizen satır döküm makinası için yaygın olarak kullanılan ticari marka adı.

➤ **Ludlow:** Başlıkların ilanların dizgisinde kullanılan makine. (Karakter matrisleri, satırın tek blok olarak döküldüğü özel bir kumpasta elle birleştirilir.)

➤ **Majiskül:** Büyük harf veya büyük harflerle yazılmış yazı, kapital veya uppercase adıyla da bilinir.

➤ **Matris:** Sıcak dizgide döküm için kullanılan dişi harfler

➤ **Mekanik dizgi:** Basılacak matbaa harflerinin mekanik (Linotype, monotype gibi yöntemlerle) olarak dizilmesi.

➤ **Miniskül:** Küçük harf veya küçük harflerle yazılmış yazı.

➤ **Monotype:** Tek tek harflerden boyları ayarlanmış satırlar dizen mekanik dizgi makinesi.

➤ **Otomatik Satır Aralığı:** Yazı tipine, yazı büyüklüğüne ve stiline dikkat etmeden kelime işlem programlarının satır arası boşluklarını otomatik olarak ayarlaması.

➤ **Pi Fontları:** Daktiloda olmayan simgesel karakterler. Klavyedeki Alt, Option ile elde ettiğimiz sembollerde yüklü bulunan simgeler veya özel olarak üretilmiş simge fontlarına verilen isim.

➤ **Pika:** Pika tasarımcısı ölçüm birimi. 12 punto = 1 pika, 6 pika = 1 inch

Prova tezgahı: Fotogravürçülerin deneme provalarını çıkarmasına ya da tipo işçisinin ilk prova baskılarını ya da sütun tashihleri yapmasına olanak veren baskı makinesi.

➤ **Punto:** Harf büyüklüklerinin tanımlandığı temel ölçü birimidir.

➤ **Regular:** Yazı ailesi mensuplarından biri. Daha çok ana metin dizgisinde kullanılan, okunurluk açısından en uygun yazı şekli.

➤ **Sans serif yazı:** Genellikle eşit ağırlıklı çizgilerden oluşan, açıklığı en iyi olan ve tırnak adını verdiğimiz bitiş vurguları olmayan yazı tipleridir. Arial, Helvetica, Univers sans serif yazı tipi örnekleridir.

➤ **Sayfa başı derinliği:** Sayfanın üstünde, üst marja eklenen fazladan boşluk. Bu boşluk genellikle bölüm başlığını belirginleştirmek için yeni bir bölümün ilk sayfasında bulunur. Sayfa başı derinliği tüm kitap boyunca aynı kalmalıdır.

➤ **Sayısal (digital) dizgi:** Günümüzde bütün kişisel bilgisayarlarda gerçekleştirilebilen; çok sayıda yazılım ve font üreticisi firma tarafından desteklenerek her geçen gün daha da geliştirilen dizgi sistemi.

➤ **Script yazı:** El yazısına benzeyen yazı tiplerine verilen addır. Resmiyetten uzak samimi bir hava oluştururlar. Dizgide bazı harfler birleşirken bazıları birbirlerine dokunmazlar. Davetiye gibi az yazı gerektiren samimi yazışmalarda kullanılırlar.

➤ **Serif yazı:** Tırnaklı yazı tipi olarak da anılan serif yazı tiplerinde her harfin bitiş noktalarında küçük yatay çiziler vardır. Bu çizgiler her harfin şeklini ayrı tutar ve harfler arası geçişi kolaylaştırır. Dikey çizgileri yatay çizgilerinden daha kalındır. İnce ya da kalın, eşit kalınlıkta, incelen şekilde veya yuvarlak olabilirler. Okunurluğu en iyi yazı tipleridir.

➤ **Sıcak dizgi:** Tipo baskı sistemini destekleyen linotype, entertype dizgi makinelerinde kurşun harflerin dizilip, döküm makinelerinde dökülmesiyle gerçekleştirilen dizgi sistemi. Gutenberg teknolojisi de diyebiliriz. Kurşun harflerin ya tek tek ya da satır halinde dökülmesi esasına dayanır. Bu dizgi sistemi yüksek baskı sistemlerinden tipo baskı sistemini destekler.

➤ **Soğuk dizgi:** Genel olarak kurşun döküm yoluyla elde edilne diğer harf dizgisi için kullanılır. Fotodizgi ya da sayısal (digital) dizgi ile karıştırılmamalıdır. 1990 öncesinde IMB vb. firmaların üretmiş olduğu top şeklindeki metal karakter kümelerinden oluşmuş kalıplarla çalışan daktilolar mevcuttu. Her bir top farklı bir karakter içerirdi. Topları değiştirerek değişik karakterlerde dizgi yapmak mümkündü. Sıcak dizginin yaygın olduğu o dönemde bu sistem soğuk dizgi olarak adlandırılmıştı.

➤ **Sondan blok:** Satırların sağa dayalı olduğu dizgi türü.

➤ **Tashih:** Dizgi yanlışını düzeltme işi. Tashih konusunda ortak bir dil oluşturulmuş olup, belli işlemler belli sembollerle gösterilir.

➤ **Tipografi:**

1. Kabartma kalıplar (tek tek karakterler, gravürler, klişeler) üzerinde dizgi ve baskı yöntemi.
2. Grafik tasarımda yazılı unsurların (yazı karakteri, yazı büyüklüğü vb.) sanatsal bir bakış açısı ile düzenlenmesi işi. Günümüzde bilgisayarlı tipografinin gelişmesi ile beraber yazı aileleri zenginleşmiş yeni tipografik türler oluşturmak kolaylaşmıştır.

➤ **Tipometre:** Dizgicilerin kullandığı taksimatlı cetvel. Üzerinde iki ayrı taksimat bulunan düz bir cetveldir. Bunların birisinde metre sisteminin ondalık bölümleri (santimetre, milimetre), ötekindeyse on iki eşit parçaya bölünen ve birimi tipo puntosu olan tipografi sistemi yer alır.)

➤ **Tire:** 1.Çizginin eş anlamlısı 2.Hiçbir yumuşak tonu olmayan ve yalnızca iki uç yoğunluğu

bulunan fotoğraf. 3. Tire klişesi yada filmi, yalnızca düz beyazları ve siyahları olan bir belgeden hareketle elde edilmiş baskı kalıbı parçası(Tramlamanın karşıtı olarak)

➤**Truetype:** Apple ve Microsoft tarafından sunulan yazı tipi düzeni. Truetype yazı tipleri çoğu zaman lazer yazıcılarda çok daha hızlı çıktı alınmasını sağlar.

➤**X-yüksekliği:** Latin Alfabesi'ndeki küçük x harfinden adını alan X-yüksekliği kavramı a, e, o, u , ı gibi küçük ünlülerinyüksekliği anlamına gelir ve önemli tasarım özelliğidir. Aynı puntodaki az x yüksekliğine sahip yazı karakteri, çok x yüksekliğine sahip yazı karakterinden daha az yer kaplar. (12 punto Times ile 12 punto Arial'i karşılaştırdığımızda arial daha çok yer kaplar.)

ABCÇDEFGĞHHIİJKLMNOÖPRSŞTUÜVYZ (Arial-Regular 12 punto)

ABCÇDEFGĞHHIİJKLMNOÖPRSŞTUÜVYZ (Times-Regular 12 punto)

➤**Yazı Ailesi:** Bir tipografik karakterin değişik et kalınlıklarında ve daraltılmış, genişletilmiş, eğimli, çizgili gibi çeşitlemelerinden oluşan gruba denir. Helvetica, Arial, Garamond, Times aileleri gibi...

➤**Yazı kalınlığı:** Yoğunlaştırılmış yazı karakterleri çok yer harcamadan başlıkların etkisini artırmaya yarar. Yoğunlaştırılmış; sıkıştırılmış veya bozulmuş demek değildir. Bunlar daha çok etki için tasarlanmışlardır. Her karakterin içindeki boşluğun artması için x- küçüklüğü yükseklikleri artırılmıştır. Buda yazıya açıklık sağlar. Harf, satır ve paragraf arası boşlukları hem okunurluğu hemde açıklığı etkiler. Hem metinde, hemde başlıklarda harf arası boşluklarını ayarlayarak büyük farklılıklar oluşturulabilir. Harf satır ve paragraf arası boşluklarını hesaplarken iki kavramı unutmamak gerekir. İzleme ve ayarlama (İzleme; Bütün dökümandaki harf arası boşlukların aynı olması demektir. Ayarlama ise; Sola bloklu yazının, blokundan daha az resmi görünüm verdiği kabul edilir.

➤**Yazı Karakteri Takımı (Font):** Bir harf biçiminin bütün alfabesidir. Diğer bir deyişle aynı dizide aynı ölçüde ve aynı hizada sayıları, noktalama işaretlerini de içeren bütün parçalarıyla özel harflerin uygun toplanmasıdır.

➤**Yazı Stili:** Bir yazı tipinde farklı yerlere vurgu yapmak için kullanılan değişikliklerdir. Normal, kalın, italic, kalın-italic, altı çizgili, gölgeli vb. yazılardır.

➤**Yazıtipi Ayarlaması:** Varolan yazıtipilerini düzenleyerek yenilerini yaratmanızı sağlayan etki. Bu etkiye sahip yazılımlarda harflere ince bitiş çizgileri ekleyebilir, harfleri bastırabilir, gerebilir ve her iki tarafına da boşluk ekleyebilirsiniz. Yazıtipini temelden değiştirmek istiyorsanız x-yüksekliği ile oynayabilir ve logo olarak kullanılacak değişik semboller bulabilirsiniz.

➤**Yazıtipi:** Temel olarak aynı özelliklere sahip karakter setleri. Artık kelime işlem programlarıyla büyüklükler ayarlanabildiğinden yazıtipi terimi, aynı çizgi oranlarına sahip karakter setleri için kullanılmaktadır. Çoğu yazı tipi normal ve kalından daha çok alternatif sunarlar. Mesela sans serif yazıların büyük bir kısmı hafif ve ağır yazı seçeneklerini içerirler. Bunlar genel metin yazısından kullanılmaya elverişli olmamakla birlikte; başlıkları renklendirir. Hareket katarlar. Light, Regular, Bold, Black, UltraBlack gibi seçenekler mevcuttur.

GRAFİK TASARIM TERİMLERİ

➤**Grafik:** Harfleri, sözcükleri, tümceleri, fotoğrafları, biçimleri, renkleri kağıt üzerinde bir zevk ve oranla yerleştirme ve bu yerleştirmede yenilik ve çekicilik oluşturma sanatına grafik denir. Eski Yunancadaki "Grapnein" (yazmak) kelimesinden dilimize geçmiştir.

➤**Tasarım:** Planlamaya dayalı belirli bir amaç gözetilen yaratıcı bir eylemdir.

➤**Grafik Tasarım:** Okunan izlenen görüntülerin tasarımı şeklinde tanımlanır. Grafik tasarımda görsel unsurlar kenar çizgileri ile aynı yönde yerleştirildiklerinde düzenli ve durağan, karşıt yönde

yerleştirildiklerinde dinamik ve enerjik bir yapı oluştururlar.

➤ **İletişim:** Gönderici ve alıcı olarak adlandırılan iki insan ya da insan grubu arasında gerçekleşen bir duygu, düşünce, davranış ve bilgi alış verişidir.

➤ **Grafik İletişim:** Görüntülerden oluşan bilgilerin değiş-tokuşu olarak tanımlanır. Yazılar, resimler ve fotoğraflar başlıca grafik iletişim araçlarıdır. Bir mesajın açık, ekonomik ve estetik yollarla üretilmesi, grafik iletişimin başlıca amacıdır. Grafik iletişimin ekonomik olması demek, mümkün olan en az sayıda görsel imgenin, mümkün olan en yüksek sayıda bilgiyi aktarabilmesi demektir. Örnek: Erkek/kadın tuvaletlerini ya da giriş çıkışı grafik imgelerden anlarız.

➤ **Grafik Tasarımın Öğeleri:** Çizgi , ton, renk, doku, biçim, ölçü, yön olarak ifade edilebilir. / Çizgiler karakterlerine göre ve konumlarına bağlı olarak bazı mesajlarda iletirler. Örneğin; yatay çizgi durgunluk, dikey çizgi saygınlık, diyagonal çizgi canlılık, kıvrımlı çizgi zerafet ifadesi verir./ Tonlar genellikle görsel imgenin yarımton reproduksiyon tekniği ile tramlanması yoluyla elde edilir. Ton ve çizgi tasarımda kontrastlığı oluşturan elemanlardır. / Renk, bir tasarımı meydana getiren yapı taşlarından biridir. Renkler, izleyen üzerinde değişik etkiler uyandırır. Bunların bir bölümü kişisel, bir bölümü ise genellenebilir duygulardır. Örneğin; sıcak renklerin uyarıcı, soğuk renklerin ise gevşetici, dinlendirici olması renklerin genellenebilir etkileri olarak değerlendirilebilir. / Doku, bir yüzey üzerinde tekrarlara dayalı biçimsel bir düzen olarak adlandırılabilir. Örneğin zeminde kullanılan bir ahşap, mermer vb.dokusu. / Bir grafik tasarım ürünü, farklı ölçülerdeki görsel unsurların bir araya gelmesiyle oluşur. / Bir tasarım yüzeyi üzerinde bulunan çizgisel, tipografik ve görsel unsurların yönü önemlidir. Örneğin: Bir gazete haberinde yer alan insan fotoğrafı ilgili habere doğru bakmalıdır.

➤ **Mesaj:** Bir kimseye verilen, gönderilen iletilen bilgi, haber.

➤ **Hedef Kitle:** İlgili alanları ve özellikleri ayrıntılı bir biçimde tanımlanmış bir kitledir. Bir kişi ya da kurumun davranışlarından, kararlarından, uygulamalarından dolayı ya da dolaysız olarak etkilenen grup olarak ifade edilebilir.

➤ **Sanat Yönetmeni:** Reklam ajanslarında metin yazarı, fotoğrafçı, uygulamacı grafiker, müşteri temsilcisi vb. elemanlarla çalışan, etkili reklam üretimi ve tasarımından sorumlu kimse.

➤ **Grafiker:** Görsel sanatlar alanındaki ressam, heykeltıraş gibi meslek mensuplarından biri olan grafikerler, basılması istenen materyali estetik kurallar çerçevesinde baskı için düzenleyen; yazıları ve görsel unsurları işin niteliğine uygun bir grafik dili kullanarak çekici hale getiren ve bu yolla etkili iletişim ortamı yaratan sanatçılardır. Günümüzde grafikerlerin sanat bilgisi ve el becerisi yanında, psikoloji ve iletişim bilimleri ile de yakından ilgilenmesi gerekmektedir.

Gün geçtikçe matbaalarda, reklam bürolarında, yayınevlerinde grafikerler daha önem kazanmışlardır. Grafikerlik önemli bir sanat dalı haline gelmiştir. Dünyada ve ülkemizde; güzel sanatlar bölümlerinde grafik anasanat dalları açılmıştır. Günümüzde kartvizitten günlük bir gazete sayfasına kadar, baskıya girecek her ürün bir grafikerin oluşturacağı taslaktan geçmelidir.

➤ **Eskiz (Taslak):** Çeşitli unsurların sayfa üzerinde nasıl yerleştirileceğini gösteren karakalem ya da kör yazı ve resimlerle oluşturulmuş taslak çalışmaları. Taslaklar, fikir taslakları ve geliştirilmiş taslaklar olarak iki aşamada ele alınabilirler. Fikir taslakları, basılacak ürünle ilgili olarak otobüste, evde, parkta ya da herhangi bir yerde üretilmiş kabataslaklara verilen addır. Geliştirilmiş taslaklar ise, fikir taslakları içinden seçilen birkaç örneğin, işin gerçek ebatlarında bilgisayar ortamında gerçek baskı materyalleri ile ya da uygun bir baskı altı malzemesi üzerine ışıklı masalarda kör yazı ve resimlerle oluşturulmuş taslaklardır. Bu taslaklarda kullanılacak yazı karakteri ve puntosu, varsa fotoğrafın yeri ve büyüklüğü, zemin rengi vb. unsurlar basılacakmış gibi düzenlenir ve müşteriye sunulur.

➤ **Mizanpaj:** (Düzenleme) Grafik öğelerinin belirli bir çerçeve içinde dengeli olarak yerleştirilmesi. Bir çeşit taslak. Sayfa düzenlemesi, sayfa planı. (La mise en page)

➤ **Pikaj:** Grafik için hazırlanmış; resim, yazı, amblem ve fotoğrafların, milimetrik kağıt ya da resim

kağıdı üzerine, gönyeli bir şekilde kesilerek yapıştırılması. Bu işlem bilgisayarların basım dünyasına girmesinden önce yapılırdı. 1990'lı yıllara kadar pek çok matbaa ve yayınevi pikajörleri çalıştırırdı. Günümüzde pikaj işlemi yapılmamaktadır.

➤**İllüstrasyon:** Başlık, slogan ya da metin gibi sözel unsurlardan çok görsel unsurların ağırlıkta olduğu; görsel anlatım öğelerinin etkin kullanıldığı grafik tasarım unsurlarının bütünü.

➤**Slogan:** Genellikle hafızada kalıcılık için ise ideali 2-3 kelimedenden oluşmasıdır.

➤**Amblem:** tek satırdan oluşan, bir ürün, hizmet ya da fikri tanıtmak amacıyla yazılmış çarpıcı metinlerdir. Sloganlarda sözcük sayısı 5-6'yı geçmemelidir. Özellikle afiş tasarımında, vurgulama ve Ürün ya da hizmet üreten kuruluşlara kimlik kazandıran sözcük özelliği göstermeyen soyut ya da nesnel görüntülerle ya da harflerle oluşturulan simgelerdir.

➤**Logo:** İki ya da daha fazla tipografik karakterin sözcük halinde okunacak biçimde bir araya getirilmesiyle oluşturulan ve bir ürün, kuruluş ya da hizmeti tanıtan marka ya da amblem özelliği taşıyan simgeler.

➤**Simgesel İşaret:** Ürün, hizmet, düşünce ya da nesneyi simgeleyen işaretler. Trafik işaretleri, ulaşım, hastane, sigara içilmez levhaları, bayrak ve flamalar simgesel işaretlere örnektir.

➤**Ticari Marka:** Bir ürünün benzer ürünlerden ayrılmasını sağlamak amacıyla üreticiler tarafından kullanılan tanımlayıcı simgelerdir.

➤**Format:** Biçimin, ölçümün ya da bir yayının görünüşü için kullanılan genel bir terim.

➤**Perspektif:** Cisimleri, bir yüzey üzerine görüldükleri gibi çizme tekniği.

➤**Orijinal:** Baskı yoluyla çoğaltılmak üzere scannerda taranarak film çıkışa hazırlanan ya da reproduksiyon atölyesinde filmi çekilen tire veya yarım resim.

➤**Degrade:** Siyahtan beyaza giden tram; koyu renkten açık renge ya da bir renkten başka bir renge geçiş işlemi. Daha çok değişik zemin denemelerinde tercih edilir.

➤**Kurum Kimliği:** Bir kurumun ya da şirketin kartvizit, yazışma, iş gazetesi gibi kağıt baskı dökümanlarında sürekli aynı stili kullanmasıyla oluşan ve diğer şirketlerden ayrılmasını sağlayan imaj. Tutarlı olmak için bütün dökümanlarda aynı yazı tipi, stili, harf ve satır arası boşlukları aynı tür boşluklar kullanılır. Bu parçalar bütün yayınlarda aynı yerlerde olur.

➤**Kurum Kimliği Dosyası:** Bir kurumun imajını güçlendirmek için hazırlanan ve sürekli kullanılacak basılı evraklara (logo, amblem, fatura, irsaliye, makbuz, zarf, antetli kağıt, kartvizit gibi) ilişkin örneklerin bulunduğu dosya.

➤**Broşür:** Tanıtım amacı taşıyan renkli veya tek renk olarak hazırlanan kitapçık ya da tek, iki, üç ya da akordeon kırımlı föy

➤**Afiş:** Kağıdın yalnız bir yüzüne siyah/beyaz veya renkli olarak basılıp duvarlara asılan bir çeşit duyuru. Afişler hedef kitle ile buluştukları çevreye bağlı olarak iç ve dış mekan afişleri olarak ikiye ayrılır. Dış mekan afişleri, büyük boyutları ile duvar yüzeylerinde ilan panolarında hedef kitleyle karşılaşılır. İzlenme süreleri kısadır. İç mekan afişleri, salonlara, lobilere ve koridorlara asılır. Bu nedenle de uzun süre izlenme şansına sahiptirler. İzlenme süresini dikkate almak gerek.

➤**Bilboard:** 70x100 boyutunda en az 4, en çok 10 parçadan oluşan ve daha çok açık havada hedef kitle ile buluşan büyük boy afiş.

➤**El İlanı:** Bir ürün ya da hizmeti duyurmak, tanıtmak amacıyla çok sayıda bastırılıp dağıtılan genellikle 1/2 ya da 1/4 A4 boyutundaki basılı materyal.

➤**Ambalaj:** Bir ürünü dış etkilerden korumak, tanıtmak, ürünle ilgili imaj yaratmak ve kullanıcıyı

bilgilendirmek amacıyla kağıt, karton, cam, plastik, teneke, kumaş, ahşap, strafor vb. malzemelerden yapılan ürün tamamlayıcısı.

➤**Prospektüs:** Bir ilacın kullanımına ilişkin bilgileri içeren ve ilacın karton ambalajı içinde sunulan basılı materyal.

➤**Recto:** Bir açık kitabın süreli yayın ya da benzerlerinin sağ taraf sayfası. Sayfa 1, sürekli olarak recto üzerindedir ve rectolar sürekli tek sayfa sayısını taşır.

➤**Verso:** Bir kitabın sol taraftaki sayfası.

➤**Diapozitif:** Saydam, slayt. Görüntünün film üzerinde net olarak görüldüğü bir fotoğraf türü olup, matbaacılıkta görüntü kalitesi açısından tercih edilen orijinaldir.

➤**Opak:** Işık geçirmeyen ve saydam olmayan, ışığı yansıtan. Fotoğrafçılıkta karta basılmış fotoğraflar opak olarak adlandırılır.

➤**Animasyon:** Hareketsiz resimleri canlandırma, çizgi fim tekniği.

➤**Cilt payı:** Basılı alanla, sayfanın ciltlenecek kenarı arasındaki iç marj.

➤**Donuk sayfa:** Sayfa düzeninde tek düze görünen, hareketsiz sayfa. Örneğin; roman, hikaye sayfaları.

➤**Doyma:** Bir renk şiddetinin ölçüsü. Örneğin pembe kırmızıdan, gökyüzü mavisi lacivertten daha az doymuştur.

➤**İsim Plakası:** Yayının başlığının konulduğu grafiksel özelliklerle desteklenen bölge (isim plakası genellikle bir arka plan, yatay çizgiler, bir alt başlık ve bir açıklama satırı içerir. Yönetici listesiyle (künye) karıştırılmamalıdır.)

➤**Künye:** Bir yayının adı, adresi, sahibi, yöneticisi, telefonu, e-mail v.b bilgileri içeren bölüm.

➤**Piktogram:** Nesnelerin stilize edilmiş silüetlerindedir. Kolay algılanır, çabuk öğrenilirler. Mektup, telefon işareti, sigara içilmez v.b işaretler.

➤**Düz Anlam:** Bir sözcük işaret ya da imgenin doğrudan anlamıdır. Örneğin sarı renk dolgulu bir daire, sarı renkli bir dairedir.

➤**Yan Anlam:** Anlamın ikinci aşamasıdır. Yan anlam ancak düz anlamın bulunduğu bir yerde değer kazanır, etkili olur ya da önerilir. Örneğin, sarı renk dolgulu bir daire görünümü bir güneş olarak algılanabilir.

➤**Görsel Malzeme:** Basılacak her türlü malzeme görsel malzeme olarak adlandırılır. Örnek olarak fotoğraf, slayt, resim ve yazı verilebilir.

➤**Simetri:** 1- Tasarımda iyi orantılanmış ve dengelenmiş parçaların oluşturduğu genel yapı 2- Hayali bir çizgi ya da düzlemde ayrılmış iki yönlü biçim benzerliği. Örnek insan vücudu, dergi ve kitap sayfaları.

➤**Asimetri:** Tasarımda, simetrinin tersine orantısızlığa dayalı parçalardan oluşan yapı. Modernist akımlar asimetriyi birbirine benzemeyen ya da eşdeğer olmayan görsel unsurlar arasında dinamik bir denge ya da düzen sağlayan bir kavram olarak ele alıp kullanmışlardır. Asimetrik denge, birbirine benzemeyen ya da eşdeğer olmayan görsel unsurlar arasında dinamik bir denge ya da düzen sağlayan bir kavram olarak ele alınmaktadır. Asimetride büyük yazı küçük yazıyı, büyük görsel öğe küçük görsel öğeyi ezer ancak sayfada yinede bütünlük hakimdir.

➤**Sızma:** Tasarımda basılı alanın bir kısmının örneğin fotoğrafın sayfanın dışına taşması

➤**Silme:** Baskı tasaramında görsel malzemenin sayfa kenarlarında hiç boşluk kalmayacak şekilde sayfanın tamamına yerleştirilmesi.

➤**Siluet:** Arka plandan soyutlanmış bir görüntü veya bir fotoğrafta bir anahtar öğeyi soyutlama amacıyla arka planın kaldırılması.

➤**Görsel Hiyeraşi:** Tasarım içinde vurgulanmak istenen mesaja göre görsel unsurların ölçümlenmesi anlamına gelir. Kimi tasarımlarda fotoğraf öne çıkarken, kimisinde de tipografik unsurlar, kimisinde renk, hatta bazılarında tasarım yüzeyindeki beyaz boşluğa çıkabilir.

➤**Forma:** Kağıt tabakaları genellikle 4,8.16 ya da 32 sayfadan oluşan birimlere bölünmektedir. Bu birimlere forma denir. Kitap, dergi gibi çok sayfalı basılı materyallerin planlanması forma üzerinden yapılır.

➤**Reklam:** Bir ürün ya da hizmetin basın ve yayın araçlarına para karşılığında tanıtılarak kamuoyuna iletilmesine yönelik faaliyetlerin tümü.

➤**Reklam Ajansı:** Bir ürün ya da hizmetin tanıtım faaliyetlerini yürütebilecek bilgi ve yeteneğe sahip uzmanların oluşturduğu topluluk.

➤**Ajans:** Bünyesinde ajans yöneticisi, müşteri temsilcisi, sanat yönetmeni, pazar araştırmacısı, metin yazarı, medya sorumlusu, trafik sorumlusu, üretim sorumlusu, tasarımcı, illüstratör, fotoğrafçı, dizgi operatörü, endüstri tasarımcısı, personel sorumlusu gibi elemanları barındıran; bir ürün ya da hizmeti tanıtmak, duyurmak, sattırmak için reklam, pazarlama ve tanıtım faaliyetleri yürüten işletme.

➤**Vinyet:** Dizgi ve sayfa düzenleme işlerinde zemin ve aralarda, köşelerde kullanılan ve sistematik parçalar halinde imal edilen süsler, figürler, çiçekler vb. Günümüzde vinyetler bilgisayar ortamında clipart dosyalarında hazır olarak bulunmaktadır.

MASA ÜSTÜ YAYINCILIK TERİMLERİ

MÜY Donanımı (Çevre Birimleri)

➤**Bilgisayar :** Verilerin üstünde işlem yaparak bunları okunabilir ve görüntülenebilir hale getiren teknolojik makineler.

➤**Bilgisayardan Baskıya Sistemleri :** Bu sistemde bilgisayarda hazırlanan bir iş, direk olarak kalıba pozlanır ve arkasından baskıyı gerçekleştiren bir sistemdir. Bunun kolaylığı montaj ve kalıphane probleminin kaldırmaktır.

➤**CCD:** (Charged Coupler Device - Yüklü Kuplaj Aygıtı) CCD, tarayıcılar ve dijital kameralar gibi cihazlarda ışığı ölçmek için kullanılan elektronik bir aygıttır.

➤**Digital Fotoğraf Makinesi (giriş ünitesi) :** Resimleri kendi bünyesinde direk sayısallaştırabilen ve bu görüntüleri bilgisayar ortamına aktarabilen fotoğraf makinesi çeşidi. Bu sistemde fotoğraf filmi ve film banyo işlemleri yoktur. Görüntüler doğrudan fotoğraf makinesinin hard diskinde ya da hafıza kartına yazımlanır. Burlardaki görüntüler kişisel bilgisayarlarda yeniden düzenlenip baskıya hazırlanabilir.

➤**Harici kayıt birimi (SCSI, cd-w - çıkış ve giriş ünitesi):** Sabit disk gibi bilgileri hafızasında tutabilen fakat sabit olmayıp taşınabilen ve başka bir bilgisayara bağlanılarak bilgi aktarmada yardımcı olan araçlardır. SCSI (skazi) taşınabilen bir harddisk formunda iken, CD-Writer, bilgileri compact diske (CD) yazarak, kopyalanmasını ve taşınabilerek diğer bilgisayar ortamlarına aktarılmasını sağlar.

➤**Klavye (girdi ünitesi):** Bilgisiyarda, daktilo gibi yazı yazıp, resimler üzerinde ve veriler üzerinde değişiklik yapmanıza olanak tanıyan bir donanım parçası

➤ **Modem (çıkış ve giriş ünitesi)** : Bilgisayarın Internet gibi iletişim ağlarına bağlanarak diğer kişisel bilgisayarlara veri göndermesini veya onlardan veri almasını sağlayan; bilgisayarın sayısal sinyallerini telefon sinyaline, telefon sinyallerini de sayısal sinyallere çeviren aygıt.

➤ **Monitör (çıkış ünitesi)**: Bilgisayardaki verileri görüntülemeye yarayan araç.

➤ **Mouse (fare - girdi ünitesi)**: Bilgisayar yazılımlarında seçme, kopyalama, kesme, çizme...vb. gibi işlemleri yapan, bilgisayarın ünitesi. Kalem mouse; bir nevi tarayıcı gibi işlem yapan, daha önceden çizilmiş nesnenin üstünden geçerek çizime yardımcı olan yada elle serbest çizim yaparak görüntü oluşturmaya yarayan cihaz.

➤ **Printer (yazıcı - çıktı ünitesi)** : Bilgisayar ortamında üretilen yazılı ve görsel materyallerin kağıt üzerine aktarılmasını sağlayan digital aygıt. Masaüstü yayıncılık donanımının en temel üyelerinden birisi. Renkli ve siyah beyaz, nokta esaslı, mürekkep püştürmeli ve laser sistemiyle çalışan çeşitleri vardır.

➤ **Scanner (girdi ünitesi)** : Yazı, saydam veya opak fotoğraf, resim, illüstrasyon gibi görüntüleri, 0 ve 1 kodları ile sayısallaştırarak bilgisayar ortamına aktaran parça.El tarayıcıları, masaüstü tarayıcılar, flatbed trayıcılar ve tamburlu tarayıcılar gibi çeşitleri vardır. Tamburlu tarayıcılar ve flatbed tarayıcılar, reproduksiyon atölyelerinde daha detaylı ve kaliteli tarama yapan cihazlardır. Diğerleri ise amatör tarama işlemlerinde kullanılırlar.

➤ **Masaüstü Yayıncılık**: Kitap, dergi, gazete, broşür gibi yayınları kişisel bilgisayarlarda özel yazılımlar kullanarak hazırlama yöntemi

MÜY Yazılımları

➤ **a) Nokta esaslı (bitmapped)** : Yumuşak ve resimsel efektler için idealdirler. Bu programda oluşturulan görüntüler pixel noktacıklarından oluşur. Nokta esaslı tasarım programları şöyle sıralanabilir: Adobe Photoshop, Fractal Design Painter, Fractal Design Color Studio, Aldus SuperPaint.

➤ **b) Nesne esaslı (objectoriented)** : Vektörel tabanlı programlar olarak da anılan bu yazılımlarda geometrik çizim, simge, logo ve diğer tipografik uygulamalar için gereken düzgün ve keskin kenarlı görüntüler üretilir. Bu programlar bütün imgeleri nokta yerine, çizgi ya da vektörler halinde depolar. Bu programlar arasında en yaygınları; Aldus Freehand, Typestyler, Fontographer...

➤ **c) Sayısal işlem** : Sayısal hesaplamaları yapabildiğimiz, tablolar oluşturabildiğimiz yazılımlar. Bunlara Excell, Access...gibi örnekleri verebiliriz.

➤ **d) Kelime işlem** : Genellikle tez, rapor, resimsiz kitaplar gibi metin ağırlıklı sayfa düzenleme çalışmalarında kullanılan yazılımlardır. Örnek olarak Word, Write, Notepad...

➤ **e) Sayfa mizanpaj**: Dergi ve gazete gibi materyallerin sayfalarının tasarımında kullanılan programlardır. Bunlara örnek QuarkXpress, Pagemaker, CorelDraw , Indesign

➤ **f) Sistem Yazılımları**: Masaüstü yayıncılık ile ilgili işlemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılacak yazılım ve donanımın etkin çalışmasını sağlayan yazılımlar. MACOS, WINDOWS gibi

➤ **g) Donanım Yazılımları**: Bunlar bilgisayarın donanımlarının sistemde çalışabilmesi için, sisteme tanıtılması ve kendi bünyesinde donanımın özelliklerini kullanabilmek için tasarlanmış yazılımları içerir. Örneğin yazıcınızı bilgisayarınıza bağlamanız yetmez, yazıcı bilgisini içeren bir programı da sisteminize yüklemeniz gerekir.

Genel MÜY Kavramları

➤ **Adobe Systems:** Postscript dili, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe acrobat gibi geniş bir yazıtipi yelpazesi ile profesyonel grafik sanatçıları ve iletişimcileri için tasarlanan diğer araçların yazılmasından sorumlu şirketin adı.

➤ **Anti-aliasing:** Pikselleri karıştırma yoluyla verilen yumuşatma etkisi

➤ **Baskı provası:** Bir işin, basıldığı zaman nasıl görüneceğini kestirme yöntemi. Prova, son çoğaltmada kullanılacak olan gerçek kağıt, mürekkep setleri ve görüntüleri ile çalışan baskıdan alınan bir örnektir. Dijital prova sistemleri gelişmiş MÜY donanımının bir unsuru olarak ele alınabilir.

➤ **Bellek renkleri:** Doğada kolayca bulunan renkler; ten rengi tonları, mavi (gökyüzü) ve yeşil (bitkiler) gibi. Bu renklere referans renkler de denir.

➤ **Bezier eğrileri:** Dört kontrol noktası kullanarak matematiksel olarak tanımlanan eğri. Photoshop'taki pen araç bezier eğrileri yaratır.

➤ **Birleşik:** Birleşik bir görüntü, içindeki tüm renk elemanlarını aynı anda gösterir. Adobe Photoshop'ta çalışırken kanalları ayrı ayrı gösterebileceğiniz gibi, hepsini birden de gösterebilirsiniz.

➤ **CEPS:** (Color Electronic Publishing System - Renkli Elektronik Yayın Sistemi) Genellikle, Scitex, Linotype/Hell, Crosfield ve diğerlerinin sunduğu özel görüntü düzeltme veya rötuşlama sistemlerini anlatmak için kullanılır.

➤ **Cromalin™:** Bir renk provası yaratmak için bir yöntem. Bu yöntem, sonradan lakelenerek yüksek kaliteli renk provası yaratan CMYK katmanlı hafif renk farkları kullanır.

➤ **Clip Art:** Tasarımcıların kesip çıkartmaları ve tasarımlarına yapıştırmaları için kağıda basılmış resimlemeler. Masa-üstü yayıncılıkta, clip art bir disketten kopyalanabilen ve diğerine yapıştırılabilen, kaydedilebilen elektronik resimlerdir.

➤ **Çözünürlük:** Bir görüntünün piksellerle ölçülen eni ve boyudur. Buna bağlı olarak yüksek çözünürlüklü görüntü denildiğinde çözünürlüğü, çoğaltılacağı çizgili ekranın en az iki katı olan görüntü anlaşılır.. Örneğin 150 çizgili bir ekrana basılan 300-dpi görüntü yüksek çözünürlüklüdür. Çözünürlüğü belirlemede kullanılan ölçütler dpi, lpi ve pikseldir.

➤ **DCS:** (Desktop color seperation) Masaüstü renk ayrımı

➤ **Descreening:** Operatörün, varolan yarımton noktalarını yok ettiği bir işlem. Basılı malzemedен bir nesne taradığınızda descreening oluşur.

➤ **Dinamik Aralık:** Belli bir görüntüde bulunan en düşük ve en yüksek yoğunlukları arasındaki fark. Bu terim aynı zamanda bir tarayıcının veya dijital kameranın duyarlılığını anlatmak için de kullanılır.

➤ **Dpi:** Bir inç'teki tarama sayısıdır. Bir inç'teki tarama sayısı arttıkça görüntü daha detaylı taranır ve kaliteside artar.

➤ **Filtre:** Daha büyük bir uygulamanın içinde bulunan, görüntüleri değiştirmek için kullanılabilen küçük bir uygulama. Photoshop'ta, bir görüntünün görünüşünü keskinleştirmek, bozmak veya başka bir şekilde değiştirmek için birçok değişik filtre kullanabilirsiniz.

➤ **Fraktal:** Matematikçilerin bilgisayarlarda, matematiksel formüllere dayanarak yarattığı desenlere verilen ad.

➤ **Frekans:** Bir yarımtonda inch başına düşen nokta sayısı. Frekans ne kadar yüksek olursa, yarımton noktası o kadar iyi (küçük) olur.

- **GATF:** Pittsburgh'da bulunan The Graphic Arts Technical Foundation (Grafik Sanatları Teknik Kurumu). GATF, kar amacı gütmeyen, grafik endüstrisi için test imkanları ve standartlar sunan bir organizasyondur.
- **GCR:** (Gray Component Replacement - Gri Bileşen Değişimi) Turkuaz, mor ve sarı tarafından oluşturulan gri tonlarının aynı miktar siyahla değiştirildiği bir işlem.
- **Genel Renk Düzeltmesi:** Seçilmiş bir bölge yerine tüm görüntüyü etkileyen bir renk ayarı.
- **Gölgeler:** Bir görüntünün, ayrıntı taşıyan karanlık bölgeleri.
- **Grayscale:** Gri rengi oluşturan turkuaz, mor ve sarı miktarları.
- **İkili Ton (Duoton) :** Farklı mürekkep renklerinden iki yarımtonu, herbiri belli bir ekran açısıyla olmak üzere üstüste koyarak yaratılan bir görüntü.
- **Jaggies:** Genellikle yüksek kontrastlı eserlerde, yazıda veya illüstrasyonlarda bulunan sivri kenarlar.
- **Kopya Çıkartmak:** Tek veya birçok pikselin çoğaltılması. Adobe Photoshop'ta kopya çıkartma işlemlerini Rubber Stamp aracı yapar.
- **Lpi:** (Lines Per Inch) İnç başına düşen satır sayısına masaüstü yayıncılıkta verilen isim. Bir lazer yazıcıdan basılacak olan fotoğraflar 75 lpi'ya kadar çıkabilmektedir. Gerçekten kaliteli ise Lpi değeri 500'e kadar çıkabilmektedir.
- **Madde imi sembolü:** Listelerde asterisk yerine kullanılan sembol.
- **Piksel(Nokta):** Tek bir resim elemanı. Ekranla ya da sürekli tonlu bir görüntüde birtek nokta, bilgisayar monitörünün görüntüleyebileceği en küçük nokta.
- **Densitometre:** Bir sayfa üzerindeki mürekkebin yoğunluğunu veya bir görüntünün belirli bir bölgesinin yoğunluk değerlerini ölçmek için tasarlanmış bir alet.
- **High-key görüntü:** Çok işleme maruz kalmış, soluk bir görüntü veya tarama işlemi sırasında detayları kaybolmuş bir görüntü.
- **HSL:** (Hue, Saturation and lightness - Renk, doyma ve aydınlık) Doyma rengin derecesini ve tonunu; aydınlık ise o renkte ne kadar beyaz olduğunu gösterir.
- **İthal Etmek:** Bir MÜY yazılımında üretilen bir görüntüyü, farklı bir uygulamada okumak. Mesela Freehand programında üretilen bir görüntüyü uygun formatta kaydedip Photoshop programında okutabilmek.
- **Katman:** Nesnelerin, görüntünün bütününe etkilemeden, ayrı düzlemler üzerine yerleştirilip düzeltilebilmesine imkan veren bir yöntem.
- **Kesmek:** Bir görüntünün ya da yazının seçilmiş bir kısmının çıkartıp panoya kopyalamak.
- **Kontrast:** Bir görüntünün en parlak ve en karanlık alanları arasındaki ilişki.
- **Lüminans:** Bir tonun, rengine veya doymasına bakmaksızın, parlaklık veya aydınlığının bir ölçüsü.
- **Madde imleri:** Listelerdeki maddeleri sunmak amacıyla kullanılan tasarımsal semboller.
- **Maske:** Bir nesnenin bir kısmını korumak veya yerinden çıkarmak için yaratılan başka bir nesne. Maskeyi bir şablon gibi de düşünebilirsiniz.

➤ **Nokta kazancı:** Bir yarımton noktasının, görüntünün üzerine basıldığı kağıdın mürekkep soğutması nedeniyle genişlemesi. Gazete baskısının nokta kazancı çarpanı büyüktür, buna karşın yaldızlı kağıtların nokta kazancı çarpanları küçüktür.

➤ **Nokta Şekli:** Bir yarım ton noktasının şekli (yuvarlak, kare, baklava vb.) Adobe Photoshop, herbiri basılmış görüntünün üzerinde farklı etkilere sahip olan birçok nokta şekli obsiyonu sunmaktadır.

➤ **Nokta:** Tek bir yarımton elemanı.

➤ **Opak:** Tüm ışığı tutan bir ton (yüzde 100 siyah). Saydam olmayan, ışığı geçirmeyen.

➤ **Ön İzleme:** Bir dökümanın yazıcıdan nasıl çıkacağını ya da ayarlanmış kağıt tipinde nasıl gözükeceğini gösteren yazılım fonksiyonu.

➤ **Parlaklık:** Baskı terimi olarak parlaklık, kağıdın yansıtma özelliğini anlatır. Adobe Photoshop'ta ise her bir pikseldeki ışık miktarının bir ölçüsüdür.

➤ **Pano:** Belleğin sıralı geçici depolama için kullanılan alanı. Panoya herbilgi kopyalanışında bir önceki kopyalanan silinir.

➤ **Pikselleştirme:** Pikselleri ayrı ayrı görünür kılmak amacıyla, görüntünün çözünürlüğünü azaltarak sağlanan özel efekt.

➤ **Renk Ayrımı:** Bir görüntüyü, baskıda çoğaltmak üzere dört işlem mürekkep renklerine çevirme işlemi.

➤ **Rötuşlama:** Dijital bir görüntünün, piksel değerlerini ayarlamak için tasarlanmış araçlarla değiştirilmesi.

➤ **RSI:** Tekrarlamalı zorlanma sakatlığı. Doktorlar RSI denen bir rahatsızlığın hergün klavye ve fare ile çalışmaktan kaynaklanabileceğini düşünüyor. Bu hastalık en çok bilekleri, parmakları ve kolu etkiliyor.

➤ **Saydamlık:** Işığın yüzeyinden geçmesine izin veren bir malzeme üzerindeki bir görüntü; bir görüntünün altındaki görüntüleri gösterebilme yeteneği.

➤ **Screening açısı:** Yarımton noktalarının bir sayfanın üzerine yerleştirildikleri açı. Geleneksel renk ayrımlarında, dört ekran (CMYK) 30 derece arayla yerleştirilir. Değişiklik gizleme açıları yazılımla gerçekleştirilebilir.

➤ **Screening:** Sürekli tonlu bir görüntünün, geleneksel matbaa makinalarında çoğaltmak üzere yarımton noktalara dönüştürüldüğü işlem.

➤ **Sürekli ton:** Yarımton noktaların ayrılması ve dönüştürülmesinden önceki dijital görüntü.

➤ **Substrat:** Bir görüntünün üzerine basıldığı veya tasarlandığı malzeme, baskı altı malzemesi

➤ **Swop:** GATF tarafından belirlenen, renklerin standart opak kağıtta nasıl çıktı vereceklerini tanımlayan bir standartlar kümesi. SWOP'un gazete kağıtları, gloss ve kaplanmamış kağıtlar için standartları vardır. SWOP mürekkepleri ise, o substrat üzerindeki çoğaltmalar için belirlenmiş standartlara uyar.

➤ **Şablon:** Bitirilmeye hazır bir dökümanın bütün özelliklerini içeren salt okunur bir dosya. Şablonlar genelde yayınlarda isim plakaları ve adres bölgeleri gibi değişmeyen parçaları, sütun yapısı ve sayfa düzeni gibi özellikleri içerir. Şablonlar, MÜY uygulamalarında zamandan tasarruf edilmesini sağlarlar.

➤**Taramak:** Opak ya da saydam orijinalleri, tasarımlarda kullanılacak sayısal dosyalara dönüştürme işlemi. Tarama işlemi amacına göre, masaüstü ya da tamburlu tarayıcılarda gerçekleştirilebilir.

➤**Ton aralığı:** Verilen bir görüntüde siyahla beyaz arasındaki ton sayısı.

➤**Ton:** Parlaklığın veya aydınlığın bir ölçüsü.

➤**Trapping:** Üstüste binmiş veya bitişik görüntülere, baskı işlemi sırasında substratta oluşan ufak kaymaları telafi etmek için yapılan ayarlar.

➤**Type 1:** Adobe'un profesyonel tasarımcılar tarafından evrensel olarak kabul edilmiş yazı tipi düzeni. Gelişmiş hizmet büroları daha çok bu yazıtipini tercih eder.

➤**TrueType:** Apple ve Microsoft tarafından üretilip tasarımcılarca evrensel olarak kabul edilmiş yazıtipi düzeni. Gelişmiş hizmet büroları daha çok bu yazıtipini tercih eder.

➤**UCR (undercolor removal - alt renklerin çıkartılması) :** İstenen gri tonunu yakalamak için yeterli siyah değerlerin bulunduğu bölgelerden değişik miktarlarda turkuaz, mor ve sarının çıkartılması.

➤**Varsayılan Değer:** Adobe Photoshop'ta araçlar, paketler ve diğer dosya tercihleri için ilk ayarlar. Prefences komutunu kullanarak varsayılan değerler değiştirilebilir.

➤**Vektör Görüntü:** İçindeki nesnelerin piksellerle değil, matematiksel olarak tanımlı oldukları görüntü.

➤**Yarımtan:** Sürekli tonlu bir görüntüyü çeşitli büyüklüklerdeki bir dizi noktaya çevirme yoluyla oluşturulan bir görüntü.

➤**Yoğunluk:** Bir nesnenin , ışığı yansıtma veya soğutma yeteneğiyle ölçülen koyuluğu.

➤**Yuvarlama Maskesi:** Nesnelerin kenarlarında 'haleler' yaratarak görüntüyü keskinleştiren bir filtre. İnsan gözü, renkteki küçük değişimleri farkedecek kadar duyarlı değildir; bu işlem bu değişimleri daha görünür kılmak amacıyla artırır.

MÜY de Kullanılan Format Çeşitleri:

➤**TIFF:** (Tagged Image File Format - Etiketlenmiş Görüntü Dosya Formatı) Aldus Corporation tarafından bit-eşlemlenmiş görüntüleri depolamak için yaratılan bir dosya formatı.

➤**PDF:** Adobe Acrobat'ın Portable Document Format'ına (taşınabilir doküman formatı) göre düzenlenmiş dosya türleri. Bu dosyaların bütün biçim özellikleri dosyaya kaydedildiği için platformlar arası taşımada sorun olmaz.

➤**PICT:** Birçok program tarafından kullanılan bir dosya formatı. Pekçok multimedya uygulaması, ekranda grafik göstermek için PICT formatını kullanır.

➤**JPEG:** Joint Picture Experts Group tarafından yaratılmış, dosyalının orijinal boyutunu küçülten bir sıkıştırma metodu.

➤**EPS:** (Encapsulated Postscript) Grafik ve görüntü dosyalarını depolamak için Adobe sistemi tarafından geliştirilen EPSF de denilen bir dosya biçimi standardı.)

MÜY' de Renkle İlgili Kavramlar

➤**24-bit renk:** Her renk kanalı (kırmızı, yeşil, mavi) için 256 renk tonu sunan renk modeli

- **32-bit renk:** Her renk kanalı (kırmızı, yeşil ve mavi) için 256 renk tonu ile birlikte 256 tonlu bir de maskeleme kanalı sunan renk modeli
- **8-bit renk:** 256 (renkli bir monitörde gösterilen minimum renk sayısı) renkli bir palet sunan renk modeli
- **Aratonlar:** Siyah ve beyazın yaklaşık tam ortasında bulunan ton değerleri.
- **Aydınlık:** Bir rengin veya tonun parlaklığının bir ölçüsü
- **Çıkarmalı Renkler :** (CMYK - cyan, magenta, yellow, kontrast- siyah) Turkuaz, mor, sarı ve siyah baskı renklerinden oluşan renklerdir. Çıkartmalıda kastedilen bu renkler belli % de oranları ile birleşince diğer renkleri oluşturuyor olmalarıdır. Bunlarla yapılan baskı işlemi dört renk işlemi olarak bilinir ve bir matbaa makinasında renkli görüntüleri çoğaltmanın en çok kullanılan yoludur.
- **Degrade:** Bir renkten veya doymadan diğerine harmanlama, geçiş
- **Doyma:** Bir rengin şiddetinin ölçüsü. Örneğin pembe kırmızıdan, gökyüzü mavisi de lacivertten daha az doymuştur.
- **Monokrom (Tek renk) :** Genellikle siyah beyaz bir monitörü belirtir, ama siyah beyaz bir görüntü için de kullanılabilir.
- **Nötrler:** Belirgin bir renkleri olmayan gri tonları.
- **Pantone:** Belirli renkleri tutturmak için kullanılan ticari bir renk uyumlaştırma ve mürekkep karıştırma sistemi. MÜY yazılımları pantone sistemini desteklerler.
- **PMS:** (Pantone Matching System) Tasarımcıların renkleri numaralarla ifade etmesini sağlayan sistem.
- **Renk tekerleği:** Değişik renkleri ve bu renklerin birbirleriyle olan ilişkilerini gösteren pasta dilimi grafiklerine benzeyen şema. Çoğu zaman renk tekerleği on renge indirgenmiştir: Başta kırmızı olmak üzere turuncu, sarı, açık yeşil, koyu yeşil, turkuaz, mavi, koyu mor
- **Renk uzayı:** Renkli bir görüntünün tanımlanma ve depolanma biçimi. Renk uzayına örnek olarak RGB, CMYK ve Kodak YCC gösterilebilir.
- **RGB:** (Red, Green, Blue) Renkli bir monitörde görüntünün gösterilmesi için kullanılan üç ana renk.
- **Spot Renk:** (Özel Renk) CMYK sisteminin dışında özel olarak kullanılan mürekkep rengi. Örneğin: Pantone serisinden bir renk.
- **Toplamsal Renkler :** (RGB - red, green, blue) Kırmızı, yeşil ve mavi ışığı anlatan bir kavram. Kırmızı, yeşil ve mavi ışık değişik yüzdelerde karıştırılınca, görünebilir renk yelpazesi oluşur. Bu renklerin herbiri %100 kullanılıncaya beyaz ışık meydana gelir. Monitörlerde kullanılan renklerdir.
- **Yerel Renk Düzeltmesi:** Görüntünün tamamı yerine, sadece seçilen bir kısmına yapılan ayarlama.

BİLGİSAYAR İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

3.5 inçlik disket: 3.5 inçlik çapı olan sağlam bir plastik koruyucu içinde esnek plastik teker. Sürücü türüne ve biçimlendirme yönetimine bağlı olarak 1.4 MB, 800 K ve 400 K bilgi saklayabilir.

➤ **Bayt:** Sekiz bitlik seriler halinde saklanan bilgisayar veri parçalarına denir.

- **Bellek:** Sonra okunmak üzere bilgi saklanabilen bilgisayar donanım ögesidir.
- **Bit:** 0 ve 1 den oluşan ikili sayı sistemidir. Bilgisayarda yapılan bütün işlemler, yazılar, resimler...vb. 0 ve 1 lerden oluşan kombinasyonlar ile gerçekleşir.
- **CD:** Compact disc'in kısaltması. Bilgisayarda üretilen tasarımların saklandığı bir harici yedekleme ünitesi.
- **CPU:** (Central Processing Unit - Merkezi İşlem Birimi) Bilgisayarda yapılan bütün işlemler CPU da yapılır, bir nevi bilgisayarın beyni diyebiliriz.
- **Desktop:** Masaüstü bilgisayar
- **Disk sürücüsü:** Disk üzerindeki bilgileri okuyan diske bilgileri yazan ve diskin takıldığı aygıt.
- **Disk:** Bilginin küçük manyetik noktacıklar halinde kaydedildiği düz ve yuvarlak manyetik yüzey.
- **Dosya Biçemi (Formatı) :** Görüntülerin depolanma yöntemi (EPS, JPEG, TIFF...)
- **ENIAC:** (Electronic Numerical Integrator Analyzer and Computer - Elektronik Sayısal İntegral Makinesi ve Bilgisayar) Dünyanın ilk ve en ünlü hesap makinelerinden biridir.
- **Gigabyte:** Bilgisayarla ilgili kapasite ölçü birimlerden biri. Bin megabayt.
- **Hardware:** Bilgisayarın mekanik kısmıdır. Monitör, harddisk içindeki tüm elektronik aygıtlar ve devreler gibi.
- **Image Setter:** Bilgisayar görüntülerinden çıktı alırken çok yüksek çözünürlüklere ulaşabilen çıktı aygıtı.
- **LAN:** Yerel alan ağları, küçük bir alan içindeki (örneğin bir binadaki) bilgisayarlar birbirine bağlanabilir.
- **Laptop:** (Notebook) Dizüstü bilgisayar, taşınabilir özellikte olup bir desktop'ta bulunacak bütün özellikleri taşıyabilir.
- **LCD:** Sıvı kristal gösterge. Bilgisayar ekranlarında kullanılan LCD teknolojisi, monitörlerin daha ince hale gelmesini sağlamaktadır.
- **MIPS:** (Million Instruction Per Second - Saniyede milyon komut) Bilgisayarın bilgiyi işlediği hızı ölçmek için kullanılan terim
- **Palmtop:** Avuçiçi bilgisiyar.
- **Ram:** (Random Accses Memory - Rasgele Erişimli Bellek) Bilgisayar açık olduğu sürece veri ve komutları saklar, geçici bir bellektir, bilgisayar kapandığında içindeki tüm veriler kaybolur.
- **Rom:** (Read Only Memory - Salt Okunur Bellek) Bilgisayarın nasıl çalışacağını söyleyen programların kaydını tutar. Bilgisayar açıldığında ROM'daki komutlar CPU'ya neler yapması gerektiğini söyler. Sadece okunabilir bellektir, komutlar değiştirilemez ve bilgisayar kapandığında silinmezler.
- **Sabit disk:** Sürekli kapalı bir sürücü ya da kartuş bölmesi içindeki metal disk. Sabit diskler büyük çapta bilgi taşırlar.
- **Sığa:** Belleğe ya da bir diske kaydedilebilecek veri miktarı.
- **Sıkıştırma:** Bir dosyanın daha küçük bir dosya oluşturmak için yoğunlaştırıldığı veya renk verisi

saklamak amacıyla belli piksellerin ihmal edildiği yöntem.

➤**Software:** Bilgisayarın görevini yerine getirebilmesi için ona verilen tüm bilgiler ve komut listeleri. Yani programlar. Bir bilgisayar sistemi hardware ve software'den oluşur. Software olmazsa, hardware tek başına çalışamaz.

➤**Veri Yolu:** CPU ile bellek arasında ya da CPU ile girdi/çıkırtı aygıtı arasında veri taşır.

➤**Virüs:** Verilere zarar vermek ya da yok etmek amacıyla yazılmış olan programlar. Bir bilgisayardan diğerine ağlar ya da disketler aracılığıyla geçebilir.

➤**WAN:** Geniş alan ağları, çok geniş bir alandaki bilgisayarlar birbirine bağlanabilir (ATM ler-bankomat)

➤**Yazdırma kuyruklayıcısı:** Bilgisayar genellikle verileri yazıcının basabileceğinden daha hızlı işler. Bu durum, yazıcının kendisine yetişmesini beklemesi yüzünden, bilgisayarın diğer işlerini yapmakta geri kalacağı anlamına gelir. Yazdırma kuyruklayıcısı, yazıcıya veri gönderilirken veriyi tutar, böylece bilgisayar başka işler de yapabilir.

FOTOĞRAFÇILIK TERİMLERİ

➤**Fotograf:** Tabiatta mevcut varlıkların veya şekillerin görüntülerinin ışığa duyarlı kağıt veya film üzerine ya da digital ortamlara yazımlanmasıyla elde edilen ürün.

➤**Obtüratör(Örtücü):** Film düzlemine ulaşacak olan ışık miktarının filmi ne kadar süre ile etkileyeceğini belirleyen mekanik parça. Saniyenin kesirleri ile ifade edilirler. (T, B, 1 saniye, 1/2sn , 1/4sn, 1/8sn, 1/15sn, 1/30sn, 1/60sn, 1/125sn, 1/250sn, 1/500sn, 1/1000sn)

➤**Objektif:** Genellikle birden fazla mercek elemanından oluşan ve temel işlevi film düzlemi üzerine seçik görüntü düşürmek olan parça. Dar açılı, normal, geniş açılı ve zoom olmak üzere dört tem başlık altında ele alınabilir.

➤**Diyafram:** Fotoğraf makinelerinin objektiflerinde açılıp kısılarak filme ulaşacak ışık miktarını ayarlayan parça.

➤**Vizör (Bakaç):** Makinada oluşan görüntünün olabildiğince aynını gösteren ve mercekler düzenine dayanan parça.

➤**Flash:** Kısa süreli fakat çok parlak ışık yayan yapay aydınlatma kaynağı.

➤**Pozometre(Işık ölçer):** Fotoğrafi çekilecek bir cisim üzerine düşen ya da ondan yansıyan ışık miktarını ölçmek amacıyla kullanılan elektronik araç.

➤**Emniyet Işığı:** Karanlık odada kullanılan film ve kartları etkilemeyen kırmızı, koyu yeşil ve turuncu çalışma ışığı

➤**Tripot (Üç ayaklı sehpa):** Fotoğraf çekiminde ortaya çıkabilecek sarsıntıları önlemek için kullanılan araç.

➤**CCD:** Dijital fotoğraf makinelerinde görüntü yazımlamayı destekleyen teknoloji. Bu makinelerde, pozometrelerde kullanılan ve ışığa karşı çok hızlı tepki veren silikon hücrelerinin milyonlarcasının biraraya gelmesiyle oluşan CCD (Charged – Coupled – Device) teknolojisi kullanılmaktadır. Bu teknoloji ile görüntüler artık film gibi bir elemana değil, doğrudan sayısal ortamlara yazımlanmaktadır.

➤**LCD (Liquid-Crystal-Display):** Digital fotoğraf makinelerinin renk hassasiyetini gösteren ön izleme ekranıdır. Bununla görüntüler çekilirken izlenebilir ve gereken değişiklikler yapılabilir.

- **Digital Fotoğrafçılık:** Görüntüleri film yerine doğrudan digital (sayısal) ortamlara kaydeden teknolojilerin genel adı.
- **Yarı digital fotoğrafçılık:** Opak veya saydam görüntülerin scannerda taranarak bilgisayar ortamına aktarılması ve yeniden düzenlenmesi işlemlerine verilen ad.
- **Film:** Fotoğraf çekilecek konunun görüntüsünü saptamak için ışığa duyarlı madde ile kaplanmış saydam taşıyıcı.
- **Maskleme:** Fotoğraf baskısı sırasında görüntünün belirli bölgelerinin ışık almasını önleyerek tonların istenilen biçimde elde edilmesini sağlayan yöntem.
- **Emülsiyon(Duyarkat):** Fotoğraf film ve kağıtlarında, görüntünün oluşturulabilmesi için kullanılan ve gümüş tuzlarından oluşan ışığa karşı duyarlı katman.
- **Gamma ve Gradasyon:** Bir fotoğraf malzemesinin sertlik ve yumuşaklık bakımından erişebileceği maksimum siyahlanma derecesine gradasyon denir. Gamma ise gradasyon ölçü birimidir ve bir fotoğraf malzemesinin sertlik veya yumuşaklık derecesini sayısal olarak ifade eder.
- **Negatif:** Duyarkat üzerinde çekim ve geliştirme işlemlerinden sonra oluşan fakat gerçekte parlak olan yerlerin siyah, karanlık olan yerlerin ise açık çıktığı ters görüntü.
- **Diapozitif:** Renkli veya siyah-beyaz saydam resim. Pozitif görüntü olarak perdeye yansıtılarak kullanılan film türü.
- **ASA, ISO ve DIN:** Filmlerin ışığa karşı duyarlılıklarını belirleyen ölçü birimi ASA, Amerikan standardını, DIN Alman Standardını, ISO ise uluslararası fotoğraf film standardını ifade eder.
- **Roll film:** Bir tarafı ışığa karşı duyarlı duyarkat ile kaplanmış ve diğer tarafı kıvrılmaya karşı işlem görmüş plastik kaplı ince saydam film.
- **Opak:** Işık geçirmeyen ve saydam olmayan malzeme. Örneğin renkli veya siyah beyaz karta basılı fotoğraflar birer opaktır.
- **Agrandizör:** Negatiflerin kendi orjinal boyutlarından daha büyük boyutlarda basılabilmesini sağlayan optik araç.
- **Kontak Baskı:** Filme çekilmiş görüntünün; başka bir film, kart ya da kalıp üzerine konularak pozlandırılması.
- **Spiral:** Fotoğraf filmlerinin banyosunda kullanılan ve banyoların filmin bütün satırlarına homojen (dengeli) olarak temas etmesini sağlayan metal ya da plastikten üretilmiş karanlık oda ekipmanı.
- **Film Banyo Tankı:** Çeşitli boyutlardaki filmlerin banyo edilmeleri için, ışık geçirmeyen fakat kimyasal eriyiklerin doldurulup boşaltılmasını olanaklı kılan ve böylece filmlerin banyo edilmesi işlemlerinin ışık altında da yapılabilmesini sağlayan, çelik ya da bakalit gibi maddelerden yapılmış kaplardır.
- **Developer (Geliştirici):** Işığa karşı duyarlı malzemelerde ışık görmüş gümüş tuzlarını ayrıştırarak siyah metalik gümüşe dönüşmesini sağlayan kimyasal bileşimlerdir. Film ve kart banyosunda ilk uygulanan banyo geliştirici banyodur. Bu banyoda, kart üzerine pozlanan gizli görüntü görülebilir hale gelir.
- **Fikser(Saptama Banyosu):** Işığa duyarlı malzemelerde poz görmeyen kısımlardaki emülsiyonun atılmasını sağlayan banyo işlemi. Film artık ışıktan etkilenmez hale gelir.
- **Paspartu:** Bir resmin, çevresinde genişçe bir çerçeve oluşturacak biçimde ortasına yerleştirildiği kalın karton veya mukavva üzerinde yapılan sergiye hazırlık çalışmasına verilen isim. Paspartu üzerinde eserin kendisinden başka, eser sahibini ve eserin adına ilişkin bilgiler yer alır.

➤ **SLR (Single Lens Refleks):** Tek objektifli refleks makinalardır. Görüntüyü doğrudan doğruya objektiften alarak bir ayna düzeneği yardımıyla vizöre iletirler. Bu nedenle makinanın objektifi değiştirildiğinde ya da objektif önüne herhangi bir filtre takıldığında ortaya çıkan etkiler vizörden izlenebilir.

➤ **TTL:** Kendi bünyesinde ışık ölçümü yapan fotoğraf makinesi özelliği .

➤ **Silicajel:** Fotoğraf makinalarının ve ekipmanlarının nemden zarar görmesini önlemek amacıyla fotoğraf çantalarına ya da bu ekipmanların saklandığı dolaplara konulan, nem emici özelliği bulunan bir madde.

➤ **Retüş:**

1. Gerekli film düzeltmeleri, filmde istenmeyen yerlerin abdekle kapatılması.

2. Bozuk, kırık fotoğraflar üzerinde geleneksel yöntemle fırçalar, düzeltme kalemleri ve boyalarla veya bilgisayar ortamında yapılan düzeltme işlemlerinin genel adı

➤ **Filtre:** İçinden geçen ışığın özelliklerinde çeşitli değişiklikler yaratan cam, jelatin ya da asetattan yapılmış çeşitli renklerdeki araçlardır. Fotoğraf makinasının objektifine takılan düzeltme ya da özel efekt amaçlı filtreler olabildiği gibi karanlık odada renkli fotoğraf baskısı için kullanılan renk filtreleri ya da reproduksiyon (renk ayırım) filtrelerinden söz edilebilir.

➤ **Kontrast:** Bir görüntünün en aydınlık ve en karanlık kısımları arasındaki ton farklılığı. Kontrastı etkileyen faktörler; konunun aydınlatma oranı, objektifin özellikleri, duyarlı malzemelerin özellikleri, banyo edilme oranı, agrandizörün özellikleri ve yüzey dokusu.

➤ **Dekupe:** Bir bütünden belli biçimlerde parçalar kesme ya da bir görüntünün etrafını boşaltma işlemi.

➤ **Fotoflue:** Fotoğraf filmlerinin yıkanmasından sonra en son aşamada suya damlatılarak film üzerinde kireç vb. lekelerin oluşmasını önleyen sıvı kimyasal madde.

➤ **Makro Fotografi (Close- Up / Yakın Plan) :** Fotoğrafi çekilen uzatma tüpü, yakınlaştırıcı mercek, körük gibi bazı özel ekipmanlar kullanarak, konunun yakın plan görüntülerini sağlayan fotoğraf tekniği.

➤ **Mikro Fotografi:** Boyutları çok küçük olan, çıplak gözle görülmeyen bir konunun mikroskop yardımıyla defalarca büyütülerek ayrıntılı görüntülerinin elde edilmesine ilişkin uygulamaların tümü. Mikrofotografi, daha çok fen bilimleri alanına (tıp, ziraat, biyoloji, kimya vb) hizmet eder.

➤ **Alan derinliği:** Üzerinde odaklama yapılan cismin önünde ve arkasında oluşan seçik alandır. Alan derinliği yüksek olan fotoğraflarda görüntünün tamamı nettir. (Örneğin, manzara fotoğrafları) Alan derinliği düşük olan fotoğraflarda ana konu net, ana konunun önünde ve arkasındaki boşluk fludur.

REPRODÜKSİYON

➤ **Abdek:** Örtücü özelliği olan bir boyadır. Filmde istenmeyen yerlerin kapatılmasında kullanılır.

➤ **Agrandizör:** Kameralara oranla daha çok büyütme imkanına sahiptirler. Esas olarak amatör fotoğraf makinalarında çekilen negatiflerden fotoğraf baskısı yapmakta kullanılır. Matbaalarda agrandizör şeffaf negatif veya dia pozitiflerden çekim yapmak için kullanılır.

➤ **Ajitasyon:** Filmin duyarlı yüzeye sürekli olarak bozulmamış banyonun temasını sağlamak amacıyla film tankının belirli aralıklarla sallanması işlemi.

➤ **Aktivitoller:** Banyo içindeki kimyasal aktiviteyi hızlandıran maddeler.

➤ **Asetat:** Emülsiyon taşıyıcı film taban.

➤ **Asetik Asit:** Sirke asidi de denir. Keskin kokulu renksiz bir sıvıdır. Filmlerin temizlenmesinde kullanılır.

➤ **Bilgisayarlarda Veri Transferi:** Bilgisayardaki verileri ara elemanlar (zip,disket,SCSI vb.) yardımıyla başka bilgisayarlara taşıma yöntemidir. Disketlerin en önemli özellikleri taşınabilir olmalarıdır; bilgileri bir diskete kopyaladıktan sonra istediğiniz yere götürebilirsiniz. Ancak diskete fazla bilgi konamaz, başka bir deyişle kapasiteleri sınırlıdır. Ayrıca disketteki bilgilere ulaşım da pek hızlı değildir. Yine de taşınabilir ve ucuz olmaları kolaylık sağlar. DD, (Double Density) çift yoğunluklu, HD (High Density) yüksek yoğunluklu, ED (Extended-density) geliştirilmiş yoğunluklu anlamına gelir./ Sabit diskler(hard disk), tek parçadır. Bilginin saklandığı disk şeklindeki magnetik yüzey, elektro mekanik kısma sıkıca yerleştirilmiştir; çıkarılıp takılamaz. Disklerin sığası, disketlere göre çok fazladır; giga byte. / CD ve sürücüleri, diğer bir yardımcı bellek birimidirler. Üzerine yazma yapılamayan ve ROM gibi davranan CD'ler kısaca CD-ROM olarak anılır. Kapasiteleri, 600 Mbyte'dan az değildir. Bir kez yazma yapabilen ve sonra yalnızca okunabilen CD'ler WORM (Write Only Read Multiplı) olarak adlandırılır. Bilgi kaydetmek için kullanılan boş CD'lere CD-R (CD Recordable) denir. Bazı CD'ler hem okunabilir hem de yazılabilir türdendir. Bu tür CD'lere CD-RW (CD-Read Writable) Okunabilir-Yazılabilir CD)denir. Bilgisayar ağları, bilgisayar haberleşmesinin bir alt konusudur. İki bilgisayar herhangi bir yolla doğrudan birbirine bağlanarak iletişimde bulunabilir. Günümüzde ajans ve matbaalardan film çıkış merkezlerine (servis bürolara) bilgisayar ağları yoluyla işlerin transef yolları aranmaktadır. Şimdilik ağların kapasiteleri yüksek çözünürlüklü dokümanları aktarmaya yetmemekle birlikte önümüzdeki yıllarda bu uygulama aktif olarak basım sektöründe görülecektir. / Digital fotoğraf makineleri, görüntüleri fotoğraf filmi yerine hafızasına kaydeder. Üzerindeki LCD ekran sayesinde çekildiği anda fotoğrafı görebilme imkanı sunar ve böylece hata ihtimalini en aza indirir. Bu görüntüleri istediğiniz zaman silebilir ve istediğiniz sürece koruyabilirsiniz. Çektiğiniz fotoğrafları ek bir donanım gerektirmeden, kendi bağlantı kablosu ve programı aracılığıyla bir bilgisayara aktarabilirsiniz. Film çıkış öncesinde tasarımı yapılmış basılacak materyallere resimleri bu ortamlardan transfer edebilirsiniz. / DVD Teknolojisi (Digital Versatile Disk), CD-ROM'ların yerini alması planlanan yeni bir optik disk teknolojisi olup 17 gigabyte'lık video, ses ve diğer tipte veri saklama alanına sahiptir. Bu da 133 dakikalık bir filmin tek bir diskte tutulabilmesi anlamına geliyor. DVD'lerden de baskı öncesi MÜY ortamına resim transferi mümkün. / SCSI (Small Computer System İnterface), küçük bilgisayar sistem arabirimi. "Skazi" diye okunur. Çevre birimlerini bilgisayara bağlamak için kullanılan bir paralel arabirim standardı olup, ajans ve matbaalardan servis bürolara yüksek kapasiteli verilerin trasferinin gerçekleştirilmesinde kullanılan bir aygıt. Diğer bir ifadeyle taşınabilir sabit disk. / ZIP, PC'lerde yaygın olarak kullanılan bir veri sıkıştırma biçimi. PSZIP ve PKUNZIP isimli iki yardımcı program, verileri sıkıştırmak ve tekrar açmak için kullanılır. PSZIP kullanılarak sıkıştırılan dosyalar, uzantısı ZIP olan tek bir dosya altında toplanır. Sıkıştırılmış dosya istenirse kendi kendine açılacak bir biçimde oluşturulabilir. Böyle bir durumda sıkıştırılmış dosyaları otomatik olarak açar. Windows altında çalışan Winzip yazılımı da aynı şekilde dosyaları sıkıştırmak ve açmakta kullanılır. Ayrıca disket şeklinde olan ZIP'ler de normal disketlerin yetmiş katı kapasiteye sahiptirler. Veri transferinde yüksek kapasiteli işlerde ZIP'ler tercih edilir. / FULL MOTİON CAPTURE Yazılımı , TV-Vide vb. ortamlardan, MÜY ortamına veri transferini sağlar. TV kartının Soft ware'inde bulunan bir yazılımdır. Yakalama anlamına gelir. TV açıkken görüntü üzerinde mausun sağ tuşuna tıklanır. Bilgisayarda TV ekranı üzerine gelen seçenek kutusundan FULL MATİON CAPTURE seçeneği işaretlenir.

➤ **CAPTURE MENÜSÜ:**

Capture video: Tüm ayarlar yukarıdaki menüler vasıtasıyla yapıldıktan sonra görüntüyü bilgisayarın harddiskine veya istenilen ortama aktarmak için kullanılır.

Blusensitif fimler: Işığın mavi rengine hassas olan filmlerdir. Mavi ve tonlarına karşı duyarlıdır. Ara kopyalarda ve siyah-beyaz işlerde kullanılır. Naturel bir emülsiyona sahip oldukları için simgesi "N" ile gösterilir. Karanlık odadaki emniyet ışığı turuncudur.

➤ **Capstan Sistem:** Tarayıcılarda pozlandırıcı kafanın sabit olduğu sistem.

➤**Copix:** Renk ayrımı yapılmış bir filmi tekrar tarayıp CPT (Computer the Plate = Bilgisayardan kalıba sistemi) ortamına atma imkanı veren bir sistemdir.

➤**Cromalin ve Gevaproof:** Renk prova sistemleridir.

➤**Densitometre:** Orjinal, film ve baskı malzemelerinde koyuluğun derecesini bize sayısal değerlerle veren cihazlardır. İki türdür; Bunlar, Transmission densitometreler (Işık geçirgenliği olan malzemelerin ölçümlerinde) ve Reflexion densitometreler (Işığı geçirmeyen opak malzemelerin ölçümlerinde) dir.

➤**Developman:** Işığa karşı hassas malzemeye poz verdikten sonra kullanılan kimyevi banyo işlemidir.

➤**Dijital Orjinaller:** Bilgisayar ekranındaki tüm dosyalardır. Örneğin, tarandıktan sonra tiff, eps, jpeg v.b. Dosyalar, Cd resimleri, piksel veya vektörel esaslı görüntüler v.b.

➤**Elektronik Renk Ayrım Makinası (Tarayıcı-scanner):** Reprodüksiyon atölyelerinde özellikle renk ayrımı yapmak için kullanılan scanner denilen tamamen elektronik olarak çalışan cihazlardır. Tarayıcılar temel olarak fotoğraf, çizim ve saydamların sayısallaştırılmasında kullanılır.İki tür görüntü tarama yöntemi vardır. Siyah ve beyazla birlikte grinin birçok türünü içeren sürekli tonda görüntüler ve yalnız siyah-beyazdan oluşan çizgisel görüntüler şeklindedir. Tarayıcılar donanım olarak hem MAC hemde PC makinalarla çalışabilir.

➤**Drum (Silindir Yüzeyle-Tamburlu) Tarayıcılar:** Bu tarayıcılarda orjinal hareketli okuyucu göz sabittir. Orjinal silindire sabitleştirilir ve silindir 600-1600 devir arasında dönmeye başlar. Bu tip orjinallerle dia, fazla kalınlığı olmayan opak ve transparan orjinaller kaliteli bir şekilde taranır.Tamburlu tarayıcılar ışığı algılamak için bir CCD yerine genellikle PMT olarak adlandırılan bir foto çoğaltıcı tüp kullanılır. PMT teknolojisinde taranan görüntü bir tambur etrafında dönerken sabit bir kaynak ışığı, foto çoğaltıcı tüpler kullanarak aktarır. Döner tamburun gelişmiş foto algılayıcıları ve ileri seviye optik donanımı, tamburlu tarayıcıyı parlak ve koyu bölgelere karşı çoğu CCD tarayıcıdan çok daha duyarlı kılar.

Servis büroya gelen orjinal dia ise küçük silindire, opak ise büyük silindire takılıp orjinalin ebatı ve istenilen ölçüsü makinaya tanıtılır. Orjinalin renk ve ton durumu göz önünde bulundurularak en açık yerinden beyaz ve en koyu yerinden de siyah makinaya bildirilir. Makina böylelikle aratonları ve renkleri kendisi otomatik olarak ayarlar. Şayet operatör tatmin olmamış ise kendi renk bilgisi dahilinde renklere müdahale edip orjinalin en iyi şekilde süzümünün gerçekleşmesini sağlar.

➤**Flatbed (Düz Yüzeyle) Tarayıcılar:** Orjinal hareketsiz, okuyucu göz hareketli ve orjinalin yerleştiği yer düz bir satıh olan yatay scannerlerdir. Bu tarayıcılar belirli bir kalınlığa kadar orjinalleri yüksek çözünürlükte tarayabilirler.Transparan orjinalleri tarama özellikleri de mevcuttur.

Flatbed bir tarayıcı bir çok bakımdan bir fotokopi makinasına benzer. Çizim veya fotoğraf tarayıcının kapağı altına yerleştirilir ve sayısal üretim süreci başlar. Flatbed tarayıcılarda CCD teknolojisi kullanılır. CCD, tarayıcının kafasında yer alan ve taranan nesneye binlerce ışın gönderen bir cihaz olan charged coupled device'in kısaltmasıdır. Kafa üzerindeki foto elektrik hücreler, ışığın CCD'ye geri yansıyan kırmızı, yeşil ve mavi (RGB) bileşenlerini algılar. Yansıtılan bu bilgiler görüntünün parlaklık ve koyuluğuna bağlı olarak algılanır ve bilgisayara kayıt edilebilecek biçimde sayısallaştırılır. Flatbed tarayıcılar daha çok herhangi bir opak (siyah-beyaz veya renkli) orjinalin bilgisayar ortamına aktarıp düzeltme işleminde kullandığımız çözünürlük seviyesi, tamburlu ve saydam tarayıcılara göre düşük olan masa üstü scannerleridir.

➤**Emniyet Işığı:** Karanlık odada kullanılan film ve kartları etkilemeyen kırmızı, koyu yeşil ve turuncu çalışma ışığıdır.

➤**Emülsiyonlu Yüz:** Film veya baskı kalıbının ışığa karşı hassaslaştırılmış yüzeyi.

➤**Filtre:** Kameralarla yapılan renk ayrımında kullanılan yeşil, kırmızı ve mavi renkteki özel

camlardır.

➤ **Fixer (Hipo Banyo):** Poz dışı kalan alanlardaki emülsiyonun atılmasını sağlayan banyo sistemi.

➤ **Flaş:** Filmin çekiminde, kontak şasesinde ve fotoğrafçılıkta kullanılan, bir anda çok kuvvetli ışık verip sönen bir nevi lamba.

➤ **FM (Diamond Screen) Tram:** Bu tram türünde filmde nokta değerleri klasik tramlardan farklıdır. Sistemi püskürtülmüş noktalardan oluşur. Mürekkep püskürtme sistemi gibi çalışır. Türkiyede teknolojik alt yapısının olmamasından ötürü kullanımı yoktur. Çok kaliteli bir tram türüdür.

➤ **Gradasyon:** Filmin sertlik ve yumuşaklık bakımından erişebileceği maksimum siyahlanma derecesidir.

➤ **Gamma:** Gradasyon ölçü birimidir.

➤ **Gri Kontak Tram:** Yalnız siyah-beyaz, hemde renkli orjinallerden veya yariton negatiflerden pozitif tramlama yapabilir.

➤ **Harmoni Screen:** Standart tram açısı, tram değeri gibi unsurların yer aldığı bilinen standart tramlama.

➤ **Hesap Diski:** Ebat ve yüzde oranlarının pratik olarak hesaplanmasında kullanılan araç.

➤ **ICC (İnternational Color Control):** Dünya renk standartlarına uygunluk.

➤ **Kağıt Filmler:** Taşıyıcıları selüloz cinsi maddelerden yapılan filmlerdir. Siyah-beyaz kaba işlerde kullanılırlar.

➤ **Kalibrasyon:** Filmdeki nokta değerlerinin bilgisayar ekranındaki nokta değerleriyle aynı olmasıdır. Kalibrasyon filmin ışığa duyarlılık derecesine, pozlama süresine, filmin banyo makinasından geçiş hızına, banyo eczalarının hazırlanışına ve banyonun ısısına göre değişiklik gösterir. Kalibrasyon ayarları "RIP" yazılımı üzerinde yapılır.

➤ **Reprodüksiyon Kameraları:** Eni boyu olan fakat derinliği olmayan orjinallerden film veya resim çeken cihazlardır. Fotoğraf makinalarında çekilen resimler, reproduksiyon kameralar izin orjinal olarak kullanılır. En dikkat çeken farkları repro kameralarının daha büyük olmalarıdır. Repro kameralarını diğer bir farkı çift boyutlu derinliği olmayan orjinallerden resim çekmeleridir. Repro kameraları ile derinlik netliği sağlanamadığı için bir portre veya bir nesne fotoğrafı çekilemez.

➤ **Kontrast:** Bir görüntünün en aydınlık ve en karanlık noktaları arasındaki ton farklılığı.

➤ **LCH Sistem:** Bir yandan tarama yaparken, diğer yandan taranmış görüntüler üzerinde düzenleme yapabilme imkanı veren bir program türüdür.

➤ **Line Film:** Tire ve kontak çalışmalarda kullanılan sert film.

➤ **Litho Film:** Gri tonları olmayan tire (lith) film, grafik film ve çok sert tramlama filmi olarak bilinir.

➤ **Lup:** Film incelemeye ve baskıda ayar yapmaya yarayan büyüteç.

➤ **Magenta Kontak Tram:** Yalnız siyah-beyaz orjinallerden veya yariton negatiflerden pozitif tramlama yapabilir.

➤ **Muare:** Aynı açıyla basılmış 2 tramın oluşturduğu desenleme. Baskıda istenmeyen bir durumdur.

➤ **Negatif Film:** Orjinalin tersi olan film, yani orjinaldeki siyah yerler negatifte şeffaftır. Orjinaldeki beyaz yerler ise filmde siyahtır, ışık geçirmez.

➤ **Opak Orjinaller:** Işığın geçirmeyen orjinallerdir. Örneğin daha önce basılmış orjinaller, fotoğraflar, kağıt üzerine çizilmiş resimler.

➤ **Ortokromatik Filmler:** Gri tonları olmayan tire filmidir. Simgesi "O" dur. Kırmızı ışığa karşı duyarsızdır. Karanlık oda ışığı kırmızıdır. Tire ve tramlı işlerde kullanılır.

➤ **Otomatik Banyo Makinesi:** Pozlandırılmış fotografik film ya da kağıtları kuru olarak alırlar, sıra ile banyo, tespit banyosu, ve su tanklarından geçirirler ve kurutarak dışarı çıkarırlar. Bu makineler tire(lith), yarıton, kontak fotodizgi filmleri için ayrı ayrı özelliklere sahiptir. Günümüz reproduksiyonunda otomatik banyo makineleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Banyo işlemlerinde hep aynı kalitede sonuç vermesi, hızlı ve ekonomik olması temel özellikleridir.

Modern bir repro banyo makinesinde aranan nitelikler:

- Banyo süresinin tam ve doğru olarak ayarlanması,
- Banyo sıcaklığının sabit tutulması,
- Banyo hareketinin (ajitasyon) uygunluğu,
- Banyo kuvvetinin (tazeliğinin) uzun süre sağlanması şeklindedir.

➤ **Pankromatik filmler:** Işığın her rengine hassastırlar. Gri tonları olan yarıton filmlerdir. Simgesi "P" dir. Karanlık oda ışığı koyu yeşildir. Ama hiç kullanılmaması daha uygundur.

➤ **Postscript:** Adobe Firması'nın geliştirmiş olduğu bir yazılım türüdür.

➤ **Pozitif film:** Orjinaldeki açık yerleri açık, koyu yerleri koyu veren filmidir.

➤ **Pozlandırma:** Film, kart veya kalıpların üzerine görüntü aktarılması için belirli bir süre ışıklandırılması.

➤ **Film Pozlandırıcılar:** Bilgisayar ortamından film çıkış makinesine pozlandırma yapan sistemler. Günümüzde bir film pozlandırıcıdan beklenen kalite, randıman, uygun ebattır. Film pozlandırıcıların flatbed, iç tambur ve dış tambur sistemleri ile çalışan çeşitleri vardır. Piyasada en fazla kullanılanı iç tambur sistemidir. Bu sistemde, tamburun içinde sabit fotografik malzeme üzerine pozlandırma prensibiyle, en yüksek pozisyonlama ve tekrarlama hassasiyeti sağlanmakta, böylece keskin ve her zaman aynı yoğunlukta tram noktaları elde edilmektedir. Söz konusu pozlandırma prensibi basit olduğu kadar son derece etkilidir. Lazer tarafından gönderilen ışını saptırmak için sadece döner bir ayna kullanılmaktadır. Bu ayna lazer ışını her yerde aynı mesafede ve aynı açıda tambur üzerine monte edilmiş foto malzemeye dikey yönlendirmektedir. Pozlandırma sırasında ölçü hassasiyetini bozabilecek ne malzeme hareketi ne de lazer ışının modülasyonu gerçekleşmektedir.

➤ **Reproduksiyon:** Baskı yoluyla çoğaltılması istenen orjinallerden kalıp hazırlamaya uyumlu filmlerin hazırlanması işlemidir.

➤ **Rapid-Access:** Özellikle tire repro işlemlerinde hızla çalışan film ve banyo sistemlerine verilen ad.

➤ **Regenratör:** Filmin oksitlenmesini ve yıpranmasını önlemek amacıyla banyoya katılan banyo tazeleyici maddedir.

➤ **Retüş:** Gerekli film düzeltmeleri. Filmde istenmeyen yerlerin abdek ile kapatılması işlemi.

➤ **RIP (Raster Image Processing):** Film banyo makinası ile film pozlama makinasının masaüstü

yayıncılık cihazlarını tanımasını sağlayan bir yazılım türüdür. Film makinalarının tram noktalarını oluşturabilmesi için ajanslardan gelen postscript dökümanları gerekli olan "Bitmap (noktasal görünüm)" moduna çevirir.

➤**Saydam Tarayıcılar:** Saydamların daha geniş bir dinamik aralıkları vardır; bu yüzden taramadan elde edilen görüntü opak bir nesneden daha iyi olur ve büyütülmeye daha fazla olanak sağlar. Çoğu saydam tarayıcısında CCD sabittir ve ışık foto algılayıcıları bir dizi ayna ve mercek kombinasyonu aracılığı ile yönlendirilir. Saydam tarayıcıların optik sistemi genellikle flatbed tarayıcılardan daha iyi olur.

➤**Scanner Film:** Elektronik renk ayırım makinalarında kullanılan yüksek hassasiyette film türü.

➤**Servis Büro:** Matbaalarda basılacak orjinalin kalıbının pozlandırılması için gerekli olan renk ayırım filmini oluşturan hizmet sektörüne verilen ad. Ayrıca grafik tasarım için gerekli olan resimlerin kaliteli orjinal taramaları da servis bürolarda tarayıcılar tarafından yapılır.

➤**Termometre:** Özellikle banyo işlemlerinde sıcaklıkların belirlenmesinde kullanılan bir cihazdır.

➤**Tire (Lith):** Siyah ve beyaz gibi iki tondan oluşma, yani ar tonlarının bulunmaması durumudur.

➤**Tram Çizgi Sayısı:** 1cm'lik çizgi üzerindeki tram noktalarının sayısıdır.

➤**Tram:** 1 cm çizgi üzerindeki nokta sayısıdır. Orjinaldeki koyuluk farklarını, koyulukların oranına göre, büyüklü küçüklü nokta zeminlerine böler. Zemin veya ara tonlarının noktalara dönüştürülmesi için yararlanılan cam veya filminden yapılmış bir reproduksiyon aracıdır. Diğer adı da kontak tramdır. Renk olarak Gri Kontak Tram ve Magenta Kontak Tram. olmak üzere iki çeşittir.

➤**Transparan Orjinaller:** Işığı geçiren orjinallerdir. Örneğin, diapositifler, negatif fotoğraf filmleri, transparan malzeme üzerine çizilmiş resimler...

➤**Yarıton Orjinal:** Siyah ve koyu bir renkten beyaza kadar çok çeşitli renk ve gri tonların yer aldığı orjinalere yarıton orjinal denir.

➤**Yedirme:** Kimyevi maddelerin yardımı ile reproduksiyon filmindeki tram noktalarının küçültülmesi

MONTAJ TERİMLERİ

➤**Amonyak :** Ozalit çekimlerinde görüntünün oluşturulması için kullanılan keskin kokulu ve bazik özellikte olan bir tür kimyasal madde.

➤**Astrolon (Montaj folyesi=asetat) :** Trase üzerine yerleştirilerek, üstüne montaj yapılan şeffaf folye film. Kimyasal özellikleri bakımından farklılıkları vardır. En çok kullanılan polyester esaslı folyeler boyutlarını en az değiştiren folyelerdir.

➤**Etek-Makas Revolta :** İkinci çeşit çevirme şeklidir. Kağıdın 1. yüzü basıldıktan sonra makas tarafı eteğe, etek tarafı makasa getirilerek yapılan baskı türüdür. Ön ve arka baskıda poza aynıdır. Etek-makas revolta kıvrılarak öne doğru çevirmek suretiyle yapılır.

➤**Forma Klavuzu :** Mücellithanede ciltleme işini kolaylaştırmak için her tabakanın (formanın) birinci sayfasına monte edilir.

➤**Forma sayı klavuzu :** Formanın sırt tarafına merdiven şeklinde monte edilir. Ciltleme esnasında kitabın bütün formalarının yerinde veya çift olup olmadığı kontrol edilir.

➤**Kağıt makas payı :** Ofset baskı makinasının kağıdı tutma payıdır. Tabladan gelen kağıdı salıngaç makasları, baskı silindiri üzerindeki makasa verir. Baskı silindiri ile kauçuk silindiri arasından preslenerek geçen kağıda baskı yapılmış olur. Bırakılan bu paya baskı yapılmaz. Silme işlerde bu pay mutlaka bırakılmalıdır.

➤**Kalıp Makas Payı** : Kalıp plakasının kalıp kazanına bağlanması için ayrılan paydır.Baskı yapmayan kısımdır.

➤**Kros (Rehber)** : Baskıda renklerin yerine oturmasını sağlayan kılavuz işaretlerdir. Montajın en az her iki yanına konur. Genellikle kağıt ortası yerleştirilir. Kalıp çekimi, baskı ve kırım bu kroslara göre yapılır.

➤**Milimetrik kağıt** : Üzerinde milimetrik kareler basılı olan kağıt.

➤**Montaj Şablonu** : Baskıda görünmesini istemediğimiz alanların örtücü kırmızı bant ve örtücü kırmızı kağıt veya örtücü siyah kağıt ile kapatılması yoluyla elde edilen ve her renk için hazırlanan şablondur.

➤**Montaj** : Işığı geçiren bir zemin folye (Astrolan) üzerine, baskısı yapılacak filmleri traseye göre yapıştırma işidir. Resim ve yazı filmlerini, her baskı rengi için ayrı ayrı olmak üzere toplayıp belli bir plana göre boyutlarını değiştirmeyen tam saydam folye üzerine, ayarlı olarak yapıştırılma işlemine montaj denir.

➤**Montajcı** : Elle veya bilgisayar destekli olarak montaj yapan kişidir.

➤**Montajda sayfa dağılışı** : Bir broşürün, bir kataloğun, bir mecmuanın veya bir kitabın montajında sayfaların tek tek basılıp kırıldıktan sonra sayfa numaralarının doğru olarak serpilmesine denir.

➤**Negatif montaj** : Negatif filmlerle yapılan montaj türüdür. Negatif montaj pozitif montaja göre daha zordur. Negatif montajda eski teknolojiye göre pozitif film elde etmek için önce negatif film almak gerektiği için film sarfiyatı daha azdı. Bu yüzden pozitif veya negatif montaja karar vermeden önce bu çalışmaların ekonomik yönü tartışılırdı. Günümüzde bazı gazeteler hala eski teknolojiyi kullandıklarından film sarfiyatını azaltmak için negatif montaj sistemini seçmişlerdir.

➤**Ozalit** : Montajda yapılan hataları görmek için baskıya geçmeden önce yapılan prova.

➤**Ozalit Kağıdı** : Ozalit çekiminde kullanılan bir tür kağıt.

➤**Pozitif montaj** : Pozitif filmlerle yapılan montajlardır. Ofsette montajlar, gazete montajı hariç hemen hemen daima pozitif olarak yapılır. İşine göre negatif de yapılabilir. Burada kullanılan filmlere mat yüzeylerinden bakıldığından yazı ve resimler ters olmak zorundadır. Pozitif montajda renklerin hassas olarak üst üste oturması, negatif montaja göre daha kolaydır. Buna bağlı olarak montajın kontrolü de kolay olur. Bir adet renkli negatif montaj yapılıncaya kadar üç adet renkli pozitif montaj yapılabilir.

➤**Revolta** : Baskısı yapılan kağıdın arka yüzüne aynı kalıpla baskı yapılarak iki aynı forma elde edilen baskı şeklidir. İki çeşit revolta vardır.Bunlar ; Yanı üzerine çevirmeli revolta ve Etek-Makas revoltadır.

➤**Yanı Üzerine Çevirmeli Revolta** : Çok sık kullanılan bir çevirme şeklidir. Küçük ebatlı basacağımız işin ön ve arka sayfaları kağıdın bir yüzündedir. Yani kalıpta ön ve arka sayfalar bir aradadır. Kağıdın her iki tarafıda basılacağından, bir tabaka ortadan kesilerek iki aynı forma elde etmiş oluruz. Kağıdın 1. yüzü basıldıktan sonra yanı üzerine çevirilerek aynı kalıpla 2. yüzüne baskı yapılır. 1. ve 2. yüz baskılarda makas aynıdır, değişmemiştir.

➤**Trase (Baskı taksimat kartonu-Montaj planı)** : Basılacak işin filmlerinin montajı için gerekli olan çizimlerin yapıldığı karton veya kağıt. Milimetrik kağıda çizilir.

➤**Tıraş Payı (Kesim Çizgisi)** : Trase çizildikten sonra ara kesim ve kırıldıktan sonraki kesim yerlerini belirtmek için kullanılan yardımcı işarettir.

Montajda Yardımcı Gereçler :

➤ **Antistatik bez** : Astrolonların bu bezle silinerek tozlardan arındırılması sağlanır. Antistatik bezle kullanımda aşırıya kaçılırsa, filimlerin soloteyle yapıştırılması zorlaşır.

➤ **Antistatikum** : Astrolonlarda elektriklenmeyi gidermek için kullanılan bir madde. Montajdan önce astrolon antistatikum ile iyice temizlenir. Böylece tozlanma ortadan kalkar. Temizlenen astrolona ilk renk monte edilir.

➤ **Cetvel veya Gönye** : Trase çiziminde kullanılan ölçü aletleridir.

➤ **Gretuar** : Film montajı ve kağıt kesiminde kullanılan özel bıçak. Montaj yapılırken ışıklı masadan bant alıp filmi folyeye yapıştırmada kullanılır.

➤ **Lup** : Montajda renklerin ve krosların üst üste oturup oturmadığını kontrol etmek için kullanılan bir türbüüteç.

➤ **Makas** : Montajda film kesmede kullanılır. Astrolon üzerine yapıştırılan filmleri kaldırmadan (sökmeden) kesebilen özel makaslar geliştirilmiştir.

➤ **Maket bıçağı** : Montaj yaparken kullanılan özel ucu kırılabilen özel bıçaktır. Kağıt, bant, film ve kakat kesimlerinde kullanılır.

➤ **Montaj masası** : Üst bölümünde ışık kutusu, içi floresan tipi soğuk ışık veren lambalar vardır. Alt kısmında, kolay çekilip itilebilen çekmeceleri vardır. Çekmecelere traseler, montajlar, milimetrikler ve astrolonlar konur.

➤ **Rapido** : Trase çiziminde kullanılan bir kalem türüdür. Genelde 0.2 ve 0.3 numaraları kullanılır.

➤ **Solotepler** : Filmleri montajda astrolona yapıştırmada kullanılır. Şeffaf ve örtücü kırmızı bantlar vardır. Şeffaf soloteplerin ayrıca iki yüzü yapışkanlı olanları da vardır. Bu iki yüzü yapışkanlı bantlar montajda bant yapıştırılacak kadar film kenarlarında yer yoksa kullanılır. İki yüzü yapışkanlı bantların tercih edilmesinin nedeni astrolonda temizliğin kolay olması, iz bırakmamasıdır.

Bilgisayarda Montaj

➤ **Forma Montaj Programlarında Montaj** : Bu programlar sadece montaj değil baskı ve baskı sonrası aşamalarda müdahale edebilme imkanı vermektedir. İşinizin Net ebadı, montajın yapılacağı sayfa ebadı, revolta baskının olup olmayacağı, cilt şekli (tel veya iplik dikiş), traş payları, krosler, kırım ve kesim çizgileri, baskı kontrol şeritleri, diğer klavuz çizgileri (filmin rengi, formanın sırtına konulan belirleyici işaretler) v.s. bilgileri program üzerinde ilgili yerlere girildikten sonra iş film pozlandırıcıya gönderilerek her renk için film çıkış alınır. Alınan bu çıkış tek parça olabileceği gibi (baskı makinasının ebadına göre) daha küçük parçalar halinde de alınabilir. Forma montaj programı olarak piyasada "Imposition", Ultimate Technographics firması tarafından üretilen "Impostrip" ve Heidelberg firmasının ürettiği "Signastation" programları kullanılmaktadır.

➤ **M.Ü.Y. Programlarında Montaj** : Sayfa mizanpaj programlarından QuarkXPress, Design Studio ve Indesign programları kullanılırken, çizim programlarından FreeHand ve CorelDraw montaj için kullanılmaktadır.

OFSET KALIP TERİMLERİ

➤ **Kalıp**: Montajı tamamlanmış filmlerin görüntülerinin, ışık yoluyla aktarıldığı ve bazı kimyasal işlemlerle baskıya hazır hale getirilen yüzeyi ışığa duyarlı metal plakalardır.

➤ **Kalıphane**: İçinde kalıpyarı yıkama ve açma küvetleri, turnet, kopya şasesi, laklama masaları, kalıp rotüş masaları bulunan bölümdür.

➤ **Ecza muhafaza dolapları:** Kalıp eczalarını saklamak ve muhafaza etmek için kullanılan dolaplardır.

➤ **Montaj dolapları:** Çekilecek ve çekilen montajları muhafaza etmekte kullanılır.

➤ **Laklama masaları:** Kalıba lak sürmede kullanılır.

➤ **Higrometre:** Nem ölçme aleti. Kalıphanenin nemini ölçmede kullanılır.

➤ **Açma ve yıkama küvetleri:** Pozlanan kalıbın açılması ve yıkanması için kullanılan yerdir. Tabanda ızgara bulunur. Ayrıca açma küvetleri üzerinde; kalıp açarken oluşan gazların ve buharın tahliyesi için aspiratörlü davlumbazların olması gereklidir.

➤ **Tek metalli kalıplar:** Çinko veya alüminyum metallere oluşmuş ofset kalıplarıdır.

➤ **Çinko Kalıplar:** Tek metalli kalıplardır. Tire işler için uygundur. Greni kaba olduğu için ince tramlı hassasişler için elverişli değildir. Yüzeyi donuk ve koyu renktedir. Asitten hemen etkilenir. Çabuk okside olur. Basılan kalıp, üzerindeki iş silindikten sonra gren yapılarak yeniden kullanılabilir.

➤ **Aliminyum Kalıplar:** Tek metalli kalıplardır. Greni ince olduğu için ince tramlı hassas kopyalar için elverişlidir. Yüzeyi gümüş beyazı rengindedir. Asitten hemen etkilenmez. Çabuk okside olmaz. İnce grenli olduğu için az emaye ve az hazne suyuna ihtiyaç gösterdiği için avantajlıdır. Bu kalıplarda da basılan kalıp üzerindeki iş silinip gren yapılarak yeniden kullanılabilir.

➤ **Pozitif tif kalıp:** Pozitif montajdan kalıp çekilir. Emayesi turnette döküldükten sonra montaj pozlandırılır. Poz gören kısımlar sertleşip kalıp üzerinde kalır. Poz görmeyen kısımlar açma banyosunda kalıpta çözülüp kalkar. Kalkan kısımlar asit çözeltisi ile derin yedirilir. Böylece 1-2 mikronluk derinliğe inen yerlere daha sonra sürülen lak yerleşir. Asıl boyayı alıp baskı yapan kısımlar bunlardır.

➤ **Negatif tif kalıp:** Negatif montajdan kalıp çekilir. Kalıbın poz gören kısımları sertleşir. Poz görmeyen yerler ise banyo esnasında çözülür. İşin ekonomik yönü hesaplandıktan sonra negatif montaj gerektiriyorsa; işin negatif filmleri çekilip, negatif montaj yapılır ve negatif kalıp çekilir. Sonuçta baskı orijinalin benzeri olur.

➤ **Ozasol banyo:** (Ozasol açma) Pozlandırılmış ozasol plakanın muntazam açılmasını sağlar. Tram noktalarını tahrip etmez. Plaka kenarlarındaki geç açılmayı ortadan kaldırır. Pozlandırmadan sonra plaka üzerine kafi miktarda dökülür. İş olmayan kısımlar beyaz (plakanın rengi) oluncaya kadar banyo edilir. Piyasada konsantre şekilde satılır. Yaz sulandırılma ve kışın değişik oranlarda sulandırılır. Her firmanın değişik şekilde miktarı ticari etiketlerde yazılıdır.

➤ **Tif emaye:** Ofset tif klişelerinin hazırlanmasında hassas ve ince tramlı işler için asit tipi developmanlı hazır çinko ve alüminyum hassaslaştırma solüsyonu.

➤ **Tif açma:** Emaye ile hassaslaştırılmış ve pozlandırılmış kalıpların developman solisyonudur. Kalıbın muntazam açılmasını sağlar. Pozlandırmadan sonra kalıp üzerine dökülür. İş olan kısımlara tampon ile yayılır. Kalıp üzerinde dairesel hareketlerle iş olan kısımlarında beyaz köpük bırakmaya kadar açılmasına devam edilir. Banyo artıkları rakle ile temizlenir.

➤ **Tif İndirme:** Tif lakının yerleşebilmesi için gerekli derinliği sağlayan ve kalıbın tirajında çok önemli olan bir malzemedir. İstenilen indirmeyi (derinliği) çabuk sağlar. Açılan yazı veya tram noktalarını hiç bir değişikliğe uğratmaz. Açma banyosundan sonra kalıp üzerine (öncelikle iş olan kısımlara) tampon ile tatbik edilir. Rakle ile banyo artıkları temizlenir, ispirto veya su ile iyice temizlenir.

➤ **Tif Lak:** Tram çukurlarına iyice nüfuz eder. İnce tabaka teşkil eder. Kalıp ispirto veya su ile temizlenip kurulandıktan sonra lak pamukla sürülür, inceltir ve kurutulur.

➤ **Tif Karartma:** Laklanan imajın daha iyi kontrol edilmesini sağlamak vs. maksatlar için koruyucu

amaçlı bir developmandır. İstenilen siyah örtücülüğü verir. Kalıbın makinede hemen alışmasını sağlar. Sürülen lak kuruduktan sonra üzerine pamukla tif karatma sürülür ve pudralanır.

➤**Koruyucu Zamk:** Kalıpları bekleme esnasında oksidasyondan koruyan koruyucu maddeler ihtiva eden uzun ömürlü bir karışımdır. Kalıbın uzun süre muhafaza edilmesini sağlar. Kalıp çekiminden sonra ve makine durmalarında kullanılır.

➤**Ozasol Baskı Plakaları:** Yüzeyi elektrolitik ile kaplanan hazır emayeli plakalardır. Pozitif veya negatif çalışırlar. Su vermede üstün gelişmeler sağlar. Yüksek baskı tirajına dayanıklıdır. Pozitif ve negatif plakalar olmak üzere iki türü vardır.

➤**Pozitif Ozasol Plakalar:** Pozitif montajlar çekilir. Poz gören kısımlar banyoda çözülür gider. Poz görmeyen kısımlar baskı yapar. Yaklaşık baskı tirajı 50.000'dir.

➤**Negatif Ozasol Plakalar:** Negatif montaj çekilir. Bunda poz gören kısımlar sertleşir. Diğer kısımlar banyoda çözülür. Dayanma süresi pozitif kalıplara göre daha azdır.

➤**Ozasol Fikser:** Plakanın karartmayı çabuk almasını sağlar. Plakanın ton yapmasına mani olur. Su-Mürekkep dengesini süratle temin edir. Banyodan sonra plaka su ile yıkanır ve ozasol fikserle fikserlenir.

➤**Ozasol Karartma:** İyi koruyucu vazifesi görür. Plaka üzerinde kuruma yapmaz. Plaka fikserli iken pamuk tamponla iş olan yerlere sürülür.

➤**Ozasol Banyo:** Ozasol kalıplarda kullanılan konsantre bir banyodur. 1+9 oranında sulandırılarak kullanılır.

➤**Çok Metalli Kalıplar:** İki veya üç değişik metal tabakanın birleşmiş şeklidir. Bu metal tabakaların, su ve boyaya olan reaksiyonları birbirleri ile zıttır. Boyayı kabul etmesi gereken yerlerde lak yerine, bakır bulunur. Suyu tutması gereken yerler ise çelik, krom-çelik alaşımı ile kaplıdır. Yüksek baskı tirajlı işlerin temiz ve yoyaya doygun olarak basılabilmesine imkan verirler. Ortalama baskı sayısı 100.000'dir. Dezavantajı: Teçhizat ve kalıp olarak pahalı olmaları, bir defa kullanılabilmeleri ve tashih imkanlarının çok sınırlı olmasıdır.

➤**Bi-metal kalıp:** Bakır-krom veya bakır-nikel gibi çift tabakalı metal ofset kalıbı. Bakır veya piring taşıyıcı tabaka ve onun üzerinde bir krom tabakasından oluşur. Krom tabakası suyu kabul eder, boya almaz. Oksidasyonu önlemek için zamklamaya gerek yoktur. Kalınlığı 0.5 mm'dir. Ortalama baskı sayısı: 100.000'dir.

➤**Tri-metal kalıp:** Üç metalli plakalar. (Krom, bakır, alüminyum) veya (Krom, bakır, çelik) gibi. Bu kalıplarda çelik veya alüminyum taşıyıcı tabaka üzerinde bakır tabaka bunun üzerinde de krom tabaka bulunur. Kalınlığı 0.5 mm.dir. Ortalama baskı sayısı 1.000.000 dur.

➤**Quatro metal kalıplar:** Dört metalli plakalardır. Taşıyıcı alüminyumdur, üzerine bakır onun üzerine özel bakır, onun üzerine de krom gelir. Özel bakırın faydası baskıda mürekkep akıcılığını artırmaktır. Ortalama baskı sayısı 1.000.000 dur.

➤**Grenaj:** Baskısı yapılan plakanın tekrar kullanılabilir hale gelmesi için yapılan temizleme işlemidir. Çinko ve alüminyum kalıplar kopyadan önce grenlendiği gibi basılan kalıpları tekrar kullanmak için silme işidir. Grenlenen kalıbın yüzeyi matlaşır. Bu yüzeyde çok küçük çukurlar oluşur. Bu çukurlar hazne suyunun tutunabilmesini sağlar. Kalıp grenlenmemiş olsa hazne suyu kalıp üzerinde kalmaz. Kalıp ton tutar. Çok metalli kalıplar grenlenmez.

➤**Gren makinesi:** Çinko ve alüminyum kalıpların üzerindeki işi silmede kullanılır. Kalıp gren makinesinin tablasına yerleştirildikten sonra, kalıbın üzerini kaplayacak şekilde porselen bilyeler dökülür. Belli aralıklarla ince özel kum ve su dökerek titreşim yardımıyla kalıbın üzerindeki işler silinir, küçük çukurcuklar oluşur.

➤**Mekanik Grenleme:** Kalıbın kum tanecikleri ile bombardıman edilmesi, fırça yardımıyla

matlaştırılması veya bilyalarla kalıp üzerine küçük çukurlar açılmasına denir.

➤**Elektrokimyasal Grenleme:** Bu yöntemde plakanın yüzeyi iletken bir banyoda elektronların alüminyumoksidi çok ince bir tabaka halinde ayrıştırmasıyla gözenekli hale getirir. Mekanik yolla matlaştırılmış plakadan greni çok daha incedir.

➤**Hamlama asidi:** Grenaj sonrasında kalıbı temizlemek için % 3 oranında kullanılır. Kalıp fırçalandıktan sonra suyla yıkanır. Grenli kalıp üzerindeki toz ve yabancı maddeleri temizler. Emayenin kalıba daha iyi tutunmasını sağlar.

➤**Hamlama:** Plaka üzerindeki yağların ve kirlerin asitli su ile temizlenmesi.

➤**Rakle:** Banyo işlemleri sırasında kalıp üzerindeki banyo artıklarının sıyrılarak atılmasını sağlayan özel lastikli sıyrığaç. Bunlara ilaveten ayrıca; mezür, pamuk, fırça, huni, filtre ve ispirto gibi sarf malzemeleri de gereklidir.

➤**Emaye:** Işığa karşı hasas kimyasal malzeme.

➤**Turnet:** Ofset kalıpları hazırlanmasında çinko plakaların emaye ile aynı zamanda kurummasına yarayan alet. Çeşitli büyüklükte yuvarlak bir dolap halindedir. Ortada bir motorla dönen kollar vardır. Bunun üzerine çinko kalıp bağlanır, döndürülerek tam ortadan emaye dökülür, kapak kapatılır; tur adedi tayin edilir,ısıtma anahtarı açılmıştır. Kısa bir müddet sonra kalıp hazır olur. Fabrikasına göre çeşitli modelleri, dik ve yatık olanları vardır. Isıtma ve kurutma tertibatı, devir sayacı, termometre, kalıp yıkamak için telefon duş tertibatı vardır.

➤**Kopya Şasesi:** Montajı hassas plaka yüzeyine geçirmeye yarayan özel ışıklı cihazlardır. Kalıp pozlandırmada kullanılır. Montajın emayeli kalıp ile vakum altında pozlanmasını sağlamaktır. Yeni çıkan şasesler; bir ışık kaynağı, çift vakum çerçevesi ile kaliteli kalıplar süratle baskıya hazır hale getirilir. Güçlü mor ışık en modern metal halogen ampülü iyi izole edilmiş, lamba ile çerçeve arasında ideal mesafe ayarlanmıştır. Cihazın bir çerçevesinde kalıp pozlanırken diğer tarafında da kalıp değiştirilebilir. Gerek ışık kaynağı gerekse çift taraflı kullanımı dolayısıyla %80 oranında zaman ve enerji tasarrufu sağlar. Ön tarafında elektronik kontrol ve kumanda sisteminde; otomatik ayanlanan poz süresi, vakum göstergesi, lamba saat göstergesi mevcuttur.

➤**Açma tamponu:** Kalıp kopya, banyo işleminde kullanılan özel fırça.

➤**Kalıp rötüş masaları:** Kalıplardaki film ve bant izlerini rötüş yapmak ve zamklamada kullanılır.

➤**Retüş:** Kalıp-kopya işlemi sırasında, istenmeyen yerlerin atılması işlemi.

➤**Korrektör:** Kopya işlemi tamamlanmış plaka üzerinde, istenmeyen yerlerin çıkarılmasını sağlayan kimyasal solüsyon.

➤**Difüzyon Pozu:** Kalıp üzerindeki bant, film, astrolon, pislik vb. izlerini pozlama yoluyla yok etmek için difüzyon perdesi ile verilen pozlamaya denir.

➤**Hazne Suyu Konsantresi:** Düz ofset baskı makinaları için asidik bir hazne suyu konsantresidir. Konvansiyonel nemlendirme sistemleri için hazırlanmış olup kalıpları oksidasyona karşı korur. Kalıbı temiz tutar, renk canlılığını ve parlaklığını temin eder. % 3 – 4 oranında 4.5 pH değerine ayarlanarak kullanılır.

➤**Kalıp Temizleyici:** Ofset baskı kalıplarındaki kuru ve taze boya kalıntıları kağıt ve toz lifleri ile diğer birikintileri ve toplamayı süratli ve güçlü bir şekilde temizleyen mükemmel bir kalıp temizleme sütüdür. İhtiyaca göre su ile çoğaltılarak da kullanılabilir.

➤**Lak Sökücü:** Plaka üzerinde lakın giderilmesiyle grenaj zamanından tasarruf edilir. Kalıpta yapılacak düzeltmelerde eski lakı sökerek yenisi için lak yerlerini hassaslaştırır. Pamuğu emdirilmiş lak sökücü ile iyice ovulur. Suyla temizlenir.

➤ **Mizantren:** Basan kısımların daha iyi çıkması için ve basılacak işten daha iyi netice alabilmek için kalıp arkasında veya kazan kağıdında yapılan işleme denir.

➤ **Ton Giderici:** Ofset plakalarında tam bir temizlik yaparak, kurumuş mürekkep, yüzeydeki oksidasyon, tonlama ve diğer kirleri temizleyen ve güçlü temizlik özelliği ile imaj sahalarının mürekkep tutma özelliğini arttıran bir karışımdır. Çinko ve alüminyum kalıplarda, baskı öncesi, baskı anı ve baskı sonrası meydana gelen oksitlenmeyi giderir. Kalıpların tekrar kullanılmasında koruyucu olarak uzun süre saklanmasını sağlar. Ton yapan kısımlar pamuk ve süngerle iyice ovulur. Bol su ile temizlenir.

➤ **Tram:** Gerek tip baskıda klişe, gerek ofset ve tıfdruk baskılarda kalıp yoluyla resim basmaya yarayan noktacıklardır. Baskı çeşidi ve baskı malzemesine göre göre cm²'ye düşen nokta sayısı değişir.

➤ **Termal Kalıp:** Bilgisayardan kalıba sisteminde kullanılan lazer yöntemiyle üzerine görüntü aktarılan ısıya duyarlı kalıplardır. Bu kalıpların üzerine görüntü aktarılırken direkt bilgisayardan verilen komutla lazerli pozlama yapılır. Son teknolojik ofset makinalarında (Speedmaster vb.) kullanılabilir gibi klasik ofset makinalarında da kullanılabilir.

➤ **Polyester Kalıp:** Film gibi pozlandırılıp yeniden kalıp çekmeye gerek olmadan baskı makinasına bağlanabilen kalıptır. Her türlü ofset makinalarında kullanılabilir.

OFSET BASKI TERİMLERİ

➤ **Alkol:** Baskıda kaliteyi arttırmak için kullanılan uçucu sıvı madde.

➤ **Asansör:** Baskı makinası aparatlarından biri. Baskıya girecek olan baskı materyalinin istiflendiği baskı tablasıdır. Buraya baskı materyali düzgün bir şekilde bırakılmalıdır.

➤ **Bağlayıcı:** Mürekkep pigmentlerini birleştiren sıvı madde.

➤ **Blanket:** Basılacak görüntünün baskı materyaline aktarılmasını sağlamak için blanket kazanına takılan materyaldir.

➤ **Boya Ünitesi:** Boya ünitesi; boya haznesi, taşıyıcı, verici, ezici ve dağıtıcı merdanelerden oluşur. Merdanelerin görevi, haznedeki boyayı alıp inceltmek, kalıba eşit incelikte ve düzgün olarak aktarmaktır. Kalıba boya veren merdaneler kauçuk kaplıdır. Diğer merdaneler ise çelik veya bakır kaplıdır.

➤ **Büro teksir makineleri:** Küçük tabaka kağıtlara baskı yapan küçük baskı makineleridir. Takriben 25x35 cm. ebadındadır. Kalıpları genellikle karton veya ozasol alüminyumdur.

➤ **Çok renkli makineler:** Birden fazla ünitenin yan yana gelmesiyle oluşturulan makinelerdir. Ünite sayısı kadar renk basma imkanı vardır.

➤ **Emniyet tertibatı:** Emici kafa ile makaslar arasında, makinaların tiplerine göre değişen güvenlik tertibatları bulunur. Bunlar çift kağıt akımını, kağıdın geçip geçmediğini, kağıdın eğri veya kırışık olma durumlarını kontrol ederler. Gerektiğinde baskıyı, kağıt akışını boya ve su akımını durdurup makinanın süratini rolantiye alır. Bu kontrol, siviçler yardımıyla veya mekanik dokunma şeklinde ya da fotosel yöntemiyle gerçekleştirilir.

➤ **Hazne Suyu:** Baskıda mürekkebin dengeli bir şekilde baskı materyaline aktarılması için kullanılan suya denir.

➤ **Kauçuk – kauçuk sistemi:** (Ön – arka baskı sistemi) Bu sistemde tabaka kağıt, aynı baskı ünitesinde hem ön, hem de arka yüzüne baskı alır ve üniteyi terk eder. Burada kauçuk kazanlar arasından geçen kağıt, gerekli baskı basıncını her iki yüzündeki kauçuk kazanlardan alır. Rulo (WEB mi?) set makineleri böyle çalışır.

- **Kazan devri:** Kağıt akımında makinenin baskılı-baskısız erişebileceği dönme sayısıdır.
- **Küçük ofset makineleri:** Büro teksir makineleri de küçük ofset makineler sınıfına girer. Küçük ofset makinesi sınıfına 46x64 cm makineler dahil olmak üzere, bu ebadın altında baskı yapan makineler girer.
- **Makaslar:** Ön ve yan pozası ayarlanan kağıt, makaslar tarafından sıkıca tutulur ve döner haldeki baskı kazanına iletilir. Basılan kağıt istife giderken makaslar geri döner ve yeni kağıdı baskı kazanına götürür.
- **Merdane:** Boyayı veya suyu homojen olarak baskı makinesindeki kalıp kazanına gönderen silindirik yapıdaki parçaya denir.
- **Merdane Kılıfı:** Merdanenin üzerine takılıp, kenarları dikilerek merdaneye tutturulan suyun homojen olarak dağılmasını sağlayan beze denir.
- **Mizatren:** Ofsette; basması gerektiği halde baskısı çıkmayan bölgelerin, baskı yapacak duruma getirilmesi için kauçuk altından yapılan besleme işidir.
- **Mürekkep:** Pigment, vernik ve bağlayıcıların karışımından oluşan materyale renk veren maddedir.
- **Nemlendirme Ünitesi:** Su haznesi, vargel ve su veren merdanelerden oluşur. Kalıba su veren merdaneler kauçuk, diğerleri çeliktir. Kalıba, hazne suyunun eşit incelikte ve düzgün dağılmasını sağlar.
- **Numaratör:** Baskı makinesi üzerinde bulunan ve baskı sayarak kaç adet baskı yapıldığını belirten elektronik cihaz.
- **Orta ve büyükboy ofset makineleri:** Bu gruba 50 cm x 70 cm'den 110 cm x 160 cm ebadındaki kağıtlara baskı yapabilen makineler girer.
- **Paralel dizi sistemi:** Tek renkli makinelerdeki kalıp, kauçuk, baskı kazan takımları birbiri ardına birbirlerine paralel dizilmişlerdir. Her ünite, yani kazan takımı ayrı baskı kazanına sahiptir. Üniteler arasında bulunan nakil kazanı, kağıdın taşınmasını sağlar. Renk sayısına göre üniteler altıya kadar çıkar.
- **Pigment:** Boyanın özünü teşkil eder. Onun asıl rengini verir. Çeşitli vernik ve dolgu maddeleri ile birleştirilerek boya imalinde kullanılır.
- **Poza:** Baskı sırasında kağıdın makinada düzgün bir şekilde baskı kazanına iletilmesini sağlayan, ileri geri hareket ettirebilen parçadır.
- **Roland sistemi:** (5 kazalı sistem) Burada iki kalıp ve kauçuk kazanı arasına bir baskı kazanı yerleştirilmiştir. Kazanlar dikey biçimde ve hafif kavisli olarak dizilmiştir. İki renk baskısı yapılan kağıt, zincirli taşıma sistemi tarafından alınır ve diğer çift renk ünitesine gönderilir.
- **Saatlik üretim:** Sürekli baskıda ulaşılabilen baskılı tabakaların sayısıdır.
- **Segatif:** Boyanın çabuk kurummasına yarayan bir nevi sıvı kurutucu.
- **Siper:** Kağıdın asansörden alındıktan sonra tırnaklara gidene kadar düzgün durmasını sağlayan parçalardır.
- **Sparagum:** Kauçuğun ezikliğini gidermek için kullanılan kimyasal maddeye denir.
- **Spatula:** Mürekkebin ezilmesi ve karıştırılmasında kullanılan geniş ağızlı alet.

➤**Tabaka ofset:** Kesilmiş (tabaka halindeki) kağıtlara baskı yapan makinelerdir.

➤**Tek renkli makineler:** Bu makineler üç silindir sistemi ile çalışır. Kalıp, kauçuk ve baskı kazanları normal olarak aynı büyüklüktedir. Bazı makinelerin baskı kazanları kauçuk ve kalıp kazanlarına oranla daha küçüktür.

➤**Transparan mürekkep:** Şeffaf renksiz mürekkep.

Transparan: Işığı geçiren, şeffaf.

➤**Trikromi:** Üç renkli seri boyalarla (Cyan+Magenta+Yellow) basılan tram açıları değişik olan baskı çeşididir. +Black.

➤**Üstübu:** Baskı öncesi ve sonrasında temizlikte kullanılan temizlik materyali.

➤**V – sistemi:** Ofset baskı makine sistemlerinden biridir. Yan yana dizilen 2 kalıp ve 2 kauçuk kazanın altında bir baskı kazanı bulunur. Çift renk baskı yapan bir V şekli oluşturur. Çift renk baskı yapılan kağıt, aktarma kazanı vasıtasıyla diğer üniteye geçerek diğer 2 renk basılır.

➤**Web ofset makineleri:** Ofset baskı sisteminin gelişmiş şeklidir. Bobin kağıtlara baskı yapar. Tabaka kağıtlara baskı yapan makinelerden pek farklı değildir. Katlama, kesme, harmanlama, paketleme, kurutma yapabilecek cihazlar eklenerek muayyen bir iş görmek için (gazete, dergi, mecmua vs.) imal edilmişlerdir.

TİPO BASKI TERİMLERİ

➤**Yüksek baskı:** Tipo baskı sistemidir. Basan yani boya alan kısımlar yüksekte olduğu için bu ismi almıştır.

➤**Hurufat:** Matbaacılıkta sıcak dizgide kullanılan büyük küçük bütün harfler, rakamlar ve şekillere denir.

➤**Harf kasası:** Dökülmüş harfleri düzenli bölmelerde saklayan veya hizmete koyan özel yapılı kutulardır.

➤**İşaret kertiği:** Harfin kalın yüzeyindeki oyuk.

➤**Düz baskı:** Litografi adı verilmiş olan taş baskıdır.

➤**Tire:** Siyah ve beyaz gibi iki tondan oluşma yani ara tonların bulunmaması durumu.

➤**Orjinal:** Klişesi yapılmak üzere hazırlanmış olan bir fotoğraf, bir resim çizgi ile yapılmış bir şekil ve bir harta örneğidir.

➤**Klişe:** Matbaada harflerin ve resimlerin basılması için hazırlanan metal kalıplardır. Yada tipo baskı kalıbı.

➤**Dycril ve printight:** (Daykıl) Bir nevi naylon klişe. Fotopolimer tabaka.

➤**Tire klişe:** Siyah-beyaz olarak hazırlanmış bir orijinalin noktasız (tramsız) ton farkı olmadan hazırlanan baskı kalıbı.

➤**Ototipi klişe:** Yarımton resim ve fotoğrafların tram kullanmak suretiyle yapılan baskı kalıbı.

➤**Altılık:** Klişe baskıda, klişe kalıbının altına konulan metal yükseklik.

➤**Anterlin:** Dizilen satırların birbirine karışıp bozulmaması için satır aralarına konulan umumiyetle iki punto genişliğindeki metal boş satır.

- **Garnitür:** Çember içindeki sayfaların düzenlenmesi için kullanılan büyük boş malzeme.
- **Boş takım:** Dizgide kelime ve harf aralarını doldurmak için kullanılan hurufat metalinden yapılan yarım puntodan bir kadrata kadar olan dizgi malzemesidir.
- **Gale:** Dizilen kalıpların bağlanmak ve taşınmak üzere yerleştirildiği tabla.
- **Çember:** Tipo baskı için hazırlanan dizgi kalıpları ve klişelerinin düzenli olarak bağlanmasını sağlayan, her baskı makinesinin kendi ölçüsüne göre ezel boyutlarda hazırlanmış olan dörtgen demir çerçeve.
- **Vizo:** Kalıp sıkıştırma için kullanılan vidalı kilit tertibatı.
- **Takatuka:** Kalıpta hurufatı veya basılacak kalıbı bir düzeye getirmek için vurularak kullanılan tahtadan alet.
- **Mizantren:** Tipo baskıda kullanılan kalıbın her bölümünün aynı kalitede baskı yapması için kalıp altından veya kazan kağıdında yapılan işleme denir. Veya basılacak bir yazı veya resim formasının bazı yerleri hafif ve bazı yerleri kuvvetli basarken bu kusurları düzeltmek için yapılacak işe mizantren denir.
- **Çift:** El dizgide harfleri düzeltmek veya değiştirmek için kullanılan cımbız şeklinde alet.
- **Dubleks:** Tram açılırları farklı aynı iki klişe ile veya yine aynı klişe ile yarım tram kaydırılarak iki renk basılan baskıya verilen ad.
- **Espas:** Harflerin yanyana getirilmesiyle meydana gelen kelimelerin aralarına konulan harflerden daha kısa olan metal parçalara ara boşu yada espas denir.
- **Dublton boya:** Tek renk basıldıktan sonra iki renk gibi gözükene boya.
- **Galvano plasti:** Kaplama kalıp.
- **Soğuk baskı:** Ciltler ve kağıtlar üzerine yapılan kabartma boyasız baskı. (Gofre)
- **Gofre:** Kağıdı baskıda kabartma işlemi.
- **Karışık kalıp:** El dizgi kalıbı içinde, makine dizgi ve klişe olursa bu kalıba karışık kalıp denir.
- **Matris:** Sıcak dizgide döküm için kullanılan dişi harfler.
- **Matris kağıdı:** Stereotipide döküm için kullanılan dişi mukavva kalıp.
- **Papye kağıdı:** İçinde herhangi bir dolgu maddesi olmayan emici yumuşak kağıt.
- **Ara kağıdı:** Yeni basılmış olan işteki boyanın, kendisinden sonra gelen kağıdın arkasını kirletmemesi için araya konulan emici veya bir tarafı parlak kağıt.
- **Perforaj:** Baskı makineleri ile kağıdın kopması için yapılan noktaları veya çizgileri delme işlemi veya metal çizgi.
- **Pliyaj:** Konik; cilt işlerinde, katlanmayı kolaylaştırmak için, karton veya mukavva üstünde oluk açmak.
- **Plunger:** Makine numaratorünün rakamlarını döndüren yazı kısmı.
- **Pedallar:** Tipo baskı makinesidir. Bu tip makinelerin ilk modelleri ayakla çalıştırıldığı için bu ismi almışlardır. Yüksek baskı sistemi içinde pedallar, el tezgahları dediğimiz baskı preslerinin

geliştirilmiş şeklidir. Bu makinalarda baskı kazanları düzdür. Diğer makinelerde ise baskı kazanı silindriktir.

FLEKSO BASKI TERİMLERİ

➤**Flekso Baskı** : Doğrudan yüksek baskı sisteminin bir dalıdır. Baskı kalıbının yüzeyinde yüksekte kalan işli alanlardaki mürekkep almış görüntülerin basınç etkisiyle baskı malzemesinin üzerine geçirilmesi esasına dayanan bir baskı yöntemidir. Kalıbı lastik olan baskı tekniğidir.Flekso baskı yönteminde kullanılan baskı kalıplarının baskı yapan kısımları yüksektedir. Baskı kalıplarının basmayan kısımları ise derindir. Flekso baskı makineleri rotatif oluf bobin kağıt veya plastik folyeler üzerine baskı yapar. Flekso baskı sistemi çoğunlukla ambalaj, etiket ve gazete baskısında kullanılmaktadır.

➤**Anilin boya**: Taş kömürü eterinden elde edilen organik boyadır. Flekso baskıda kullanılır.

➤**Anilox merdane**: Tramlı merdane. Görevi hazne merdanesinden aldığı mürekkebi baskı silindirine aktarmak olan anilox merdane krom veya seramik kaplı metalden yapılmış olup üzerinde lazerle oyulmuş olup eşit derinlikte gözenekler bulunmaktadır.

➤**Hazne merdane**: Mürekkep püskürtme merdanesi

➤**Rakle**: Mürekkep sıyırma bıçağı.

➤**Polietilen**: Etilen gazının yüksek basınç ve temperatör altındaki polimerizasyondan meydana gelen termoplastik (yani ısı ile yumuşayıp yapışabilen bir filmidir. Ambalaj ve baskı sektöründe kullanılan ucuz ve transparan film.

➤**Polivenil klorür (PVC)** : Vinil asetat ve vinil klorür monomerlerinin polimerizasyondan elde edilen PVC film kokusuz, transparan, elastik, ve termoplastik bir yapıya sahiptir.

➤**Polipropilen**: Dökme PP film aynen PE gibi baz reçinenin çeşitli katkı maddeleri ile takviye edilmesinden sonra meydana gelir.

➤**Selofan**: Odundan elde edilen selüloz daha sonra kimyasallarla reaksiyona sokularak viskoz ve daha sonra da selüloz hidrat haline getirilerek film şeklinde preslenir.Bu preslenen filme selofan denir.

➤**Poliamid film**: Isı yapışmadığı için genellikle PE ile lamine(birleşik) kullanılır.

➤**Poliester**: Poliester filmler (Pet)

➤**Film**: Ambalaj dalında film lifsiz organik bir maddenin ince ve elastik bir tabakasıdır.

➤**Metalize film**: Metalizasyon bir filmin düşük basınç altında rezistans ile ısıtılan seramik çubuklar üzerinde oluşan alüminyum buharları ile kaplanmasıdır. Bu metod kaplama, ambalaj sektörü için en ekonomik olduğundan dolayı çok kullanılır.

➤**Alüminyum folyo**: Su buharı ve gazlara karşı en iyi bariyer malzemelerden birisidir.Alüminyum folyonun kullanıldığı laminasyonlar sırasında karışıklıklar daha sonra folyonun yırtılmasına neden olur.Tamamen zehirsizdir. Dünyada gıda maddeleri ile direkt temas etmesine izin verilen malzemedir.

➤**Laminasyon**: Genel manada iki veya daha fazla materyalin birleştirilerek tek ve dayanıklı bir malzeme haline getirilmesi işlemi.

➤**Solvent**: Tiner, petrol, terebentin, vernik gibi eriyiklerin (sıvı akışkan) genel adı.

➤ **UVC pozu:** Flekso baskıda kalıp pozlama için kullanılan ve dalga boyu en düşük olan ışık kaynağı. UVC-pozu plaka yüzeyindeki yapışkanlığı ortadan kaldırır. UVC ışığı insan gözüne son derece zararlı olduğundan çıplak gözle bu işığa direkt olarak bakılmamalıdır.

➤ **Nyflex kalıpları:** Bu plakalar oldukça yumuşaktır. Oluklu mukavva baskılarında tercihen kullanılır. Sertlikler 34-42 shore arasında değişmektedir.

➤ **Fotopolimer:** Plastik klişe ana maddesi.

➤ **Fotopolimer kalıpları:** Polimer (plastik) malzemeden fotomekanik usullerle üretilen kalıplara fotopolimer kalıp denir. Bu kalıplar genellikle bükülebilir şekilde yapılmaktadır.

➤ **Flekso baskı kalıpları:** Flekso baskıda hazırlanma yöntemine göre ayrılan iki ana kalıp türü vardır. Bunları lastik ve kauçuk kalıplarıdır.

➤ **Çinko klişe:** Çinko klişenin hazırlanması fotomekanik yedirme yöntemi ile yapılmaktadır. Bu yöntem 2 şekilde yapılmaktadır.

a- Manuel olarak hassaslaştırma

b- Fabrikasyon olarak hassaslaştırma

➤ **Shore:** Flekso baskıda kullanılan klişelerin sertlik derecesi.

➤ **Rölyef:** Kabartma etkisi

➤ **Densite:** Filmin yoğunluk değeri. Ya da kağıt üzerindeki renk yoğunluğu.

➤ **Forsa:** İki kazan arası basınç ayarı.

➤ **Şap banyosu:** Asit banyosu. Çinko kalıbın yıkanması için yapılır.

➤ **Emülsiyon:** Kalıba dökülen hassas madde. (Işığa karşı duyarlı madde)

➤ **Hidrometre:** Asit ölçer.

TİFDruk BASKI TERİMLERİ

➤ **Tifdruk Baskı:** (Almanca tif=derin, druck=baskı) Oyulmuş bakır kalıplarından baskı yapılan sistemdir. Mürekkep haznesi içinde baskı motifini belirleyen değişik derinlikteki çukurlarla kaplı bir silindir dönmekte, bir ragle sıyrıcı basmayacak bölümlerden fazla mürekkebi sıyırmakta, kauçuk kaplı bir merdane ise kağıdı silindir üzerine presleyerek baskıyı gerçekleştirmektedir.

➤ **Çukur baskı makinesi:** Baskı yapan kısımlar çukur, yapmayan kısımlar ise yüksek olduğu kalıplardan baskı yapan makinelerdir. Baskı kalıptan kağıda direkt olarak yapılır. Bu makinelerin diğer yaygın adı tifdruk baskı makineleridir. Almanca "tief" (derin), "druck" (baskı) kelimelerinden üretilmiştir.

➤ **Transfer makinesi:** Çok renkli işlerde pigment kağıdının silindire geçirilmesinde kullanılan makinadır.

➤ **Pigment kağıdı:** Çukur baskı kalıplarının hazırlanmasında kullanılan yüzeyi işığa hassas kağıt. Üzeri boyalı jelatinle kaplı 120 – 150 gr/m² lik kartondur. Bu karton odunsu ve selülozdan yapılmış ve tutkallanmıştır. Ph derecesi 7 dir. Kimyevi reaksiyona girmez. Tutkallı olmasının nedeni boyutlarını değiştirmemesini sağlamak içindir. Pigment kağıdının üzerindeki jelatinin görevi, resmi taşımak, silindire aktarmak ve kabarma oranına göre asitin silindire değişik oranlarda işlemlerini sağlamaktadır.

➤ **Polyester film:** (Auto film) Pigment kağıdı yerine kullanılır. Uygulama aynıdır. Pigment kağıdı

150 g/m. lik kartondan yapıldığı için ve üstelik de ıslak çalışıldığı için boyutlarını değiştirebilmektedir. Polyester filmlerde pigment kağıdındaki jelatin tabakasına sahiptir. Yalnız kağıt yerine taşıyıcı olarak polyester film kullanılmaktadır.

➤**Strip:** Polyester filmde, polyester ile jelatin arasında bulunan bağlayıcı bir tabakadır. Bu tabaka, film silindire sarıldığı zaman jelatin tabakasının silindire kolaş göçmesine yardımcı olur.

➤**Gümüş halojen film:** Silindir kopya filmidir. Pigment kağıdı veya polyester filminin yerine kullanılır.

➤**Direkt silindir kopyası:** Pigment kağıdı, polyester film veya gümüş halojen filmlerini pozlandırıp banyo etmek yerine hassas emülsiyonu doğrudan doğruya silindir yüzeyine sıvanır. Pozitif montaj silindir üzerine pozlandırılır. Tashih yapılır. Sonra asitle yedirme işlemi yapılır. Bu sistemin avantajı; resim boyutlarının değişme sorununu ortadan kaldırır. Modern tıfdruk silindir hazırlamada direkt kopya sistemi uygulanmaktadır.

➤**Elektronik gravür:** Elektronik silindir hazırlama sistemidir. Baskı görüntüsünün pozitif filminden doğrudan doğruya bakır silindir üzerine transfer edilerek yapılmasıdır.

➤**Sodyum bikarbonat:** Pigment kağıdının ışığa duyarlı hale getirilmesine yarayan kimyevi bir maddedir. Pigment kağıdı potasyum bikarbonat eriyiği içinde banyo edilerek, ışığa duyarlılık kazandırılır. Potasyum bikarbonat($K_2Cr_2O_7$) yerine amonyum bikarbonat ($(NH_4)_2Cr_2O_7$) kullanılabilir.

➤**Tıfdruk tramı:** Siyah kareler halinde veya tuğla biçimindedir. Kalıp silindiri üzerinde boya çukurlarının ve çukur çevrelerinin oluşmasını sağlar.

Boya sıyrıcı raklenin temas ettiği kısımlar tramda şeffaftır. Şeffaf kısımların, siyah kısımları oranı normal olarak 1/3, 1/4, 1/5 oranında olanları vardır. Tıfdruk tramını, ofset ve tipoda kullanılan tramlardan tamamen ayırmak gerekir. Çünkü tıfdruk tramı, yarımtonları noktalara çevirmek için kullanılmaz. Yalnızca raklenin boyayı sıyırması için zemin teşkiline yarar.

➤**Klasik sistem tramlama:** Burada, tramlar, yüzey itibari ile aynı büyüklükte, ancak resim tonlarını değişik derinlikteki noktaların aldığı boya miktarları ile sağlanıyor.

➤**Ototipi tramlama:** Bu da tıfdrukta tramlama sisteminden birisidir. Nokta büyüklükleri, tipo ve ofsette olduğu gibi, değişiktir. Bu noktaların çapları, resim tonlarını verir. Noktaların derinlikleri aynıdır. Noktaların çevrelerinde, raklenin boyayı sıyırması için gerekli olan çizgiler bulunur. Bu çizgiler tramlı pozitif lith filmdeki şeffaf biçimdedir. Ototipi tıfdruktaki noktaların hiçbiri birbiri ile temas halinde değildir. Her nokta bağımsız olarak bulunur. Bu tıfdruk ototipi tramını, ofset ve tipo için kullanılan tramlarlardan ayıran bir özelliktir.

➤**Rakle:** Kalıp silindirinden boyayı sıyırma mekanizmasıdır. Boya sıyrıcı raklenin temas ettiği kısımlar tramda şeffaf olan kısımlardır.

➤**Soğuk ışık:** Pigment kağıdın kopyasında poz aracıdır. Isınmadığı için pigment kağıdı fazla etkilenmez, genişmez. Eğer pozda kağıt ısınrsa pigment kağıt genişler, uzar bu da ayarsızlığa neden olur.

➤**Galvano sistem:** Çelik silindir üzerine bakır kaplanmasıdır. Bakır kaplanması galvano sistem ile yapılmaktadır.

➤**Ballard bakır kaplama:** Silindire bakır kaplama sisteminden biridir. Yaklaşık 0.5 mm kalınlığındadır. Bu tabaka parlatılır. Kopyadan sonra, asitle yedirilerek baskı yapacak çukurlar oluşturulur. Baskı işi bittikten sonra silindir üzerinden sökülüp, elektroliz yolu ile yeniden kaplama işlerinde kullanılır. Bu sistem bir defa kullanılır.

➤**Temel bakır kaplama:** Bu da silindire bakır kaplama sistemidir. Bu tabaka daha kalındır. Yaklaşık 3 mm'dir. Baskıdan sonra çukurlar kayboluncaya kadar üstten sıyrılıp, sonra üzeri yeni

kopya yapılır. Bunun dezavantajı her sıyırma da temel bakır tabakası inceler. Dolayısıyla silindirin çapı da daralmış olur. Bu dezavantajdan dolayı bu sistem tercih edilmemektedir.

➤**Asfalt lakı:** Bakır silindire yedirme işlemine başlamadan önce, silindir jelatinsiz yani basmayacak bölgeleri veya hatalı kısımları, kapatmaya yarayan maddedir.

➤**Yedirme:** Bakır silindirin "Demir III Klorür" $FeCl_3$ ile derinlik (çukurlaştırma) yapma işidir. Yedirme işleminden sonra silindir baskıya verilir.

➤**Arttırma tashihi:** Silindir çukurlarının daha çok derinleştirilmesi ve resim tonunun daha yükseltilmesi demektir. Arttırma tashihi için önce silindir yüzeyi temizlenir. Merdane dayanaklı boya verilir, yedirilmek istenen çukurluklar çıplak kalır. Korunmak istenen çukurlar boya ile doldurulur. Sonra yedirme yapılır. İstenen derinliğe ulaşıncaya yedirme tamamlanmış olur.

➤**Eksiltme tashihi:** Silindir çukurlarındaki derinliğin azaltılarak resim zayıflatılmasına denir.

SERİGRAFİ BASKI TERİMLERİ

➤**Serigrafik Baskı:** Bir çerçeveye gerilen ince dokulu kumaş (ipek) ya da metal örgü üzerinde; basılacak şeklin içine rastlayan delikler açık bırakılır. Dış kısım delikler ise, özel maddelerle kapatılır. Böylece oluşturulan herhangi bir yüzey üzerine konulup, özel bir lastikle içine mürekkep yayılarak, toplanınca açık deliklerden aşağı sızan boya şeklin yüzey üzerine çıkmasını sağlar.

➤**Serigrafik:** Elek gibi gerilmiş ince özel ipek dokumaya dizilmiş yada yazılmış yüzeylerden geçirilen boya ile baskı yapılan sisteme denir.

➤**Gaze (ipek):** Çerçeveye gerilen ve üzerinde görüntüyü taşıyan dokumalardır.

➤**Elek:** Kalıp ipeği.

➤**Foto Şablon:** Elek üzerinde ışığa duyarlı fotografik emülsiyonlar kullanmak suretiyle yapılan çalışmaya denir.

➤**Lak:** İpek üzerinde film yada emülsiyonla örtülmeyen kısımlardaki yüzeyleri kapatmaya yarayan sıvı maddelerdir.

➤**Stensil:** Şablon, serigrafik kalıbı.

➤**Tiner:** Eritgen, mürekkebi incelten sıvı.

➤**Rakle:** Eleğe konan mürekkebi aşağı geçiren, ahşap ya da alüminyum tutacağı ve buna takılıp değiştirilebilir özel bir lastik bölümü bulunan baskı aracıdır.

➤**Akrelik boya:** Su ile inciltilebilen temizlene bilen hertürlü akrilik ve plastik esaslı boyalardır.

➤**İnceltici:** Yapısında mürekkebin bağlayıcısındaki reçineyi çözen, mürekkebi incilten istenilen kıvama getiren kimyasal maddedir.

➤**Geciktirici:** Mürekkebin kurummasını hem şablonda hemde sonraki kurutma tertibatında yavaşlatmayı sağlayan kimyasal maddedir.

➤**Köpük kırıcı:** Mürekkeplerin karıştırma ve ragle ile baskı yapma anında mürekkepler köpürebilir bunu engellemek için kullanılan kimyasaldır.

➤**Kalıp açıcı:** Baskı sırasında ipekteki tıkanmaları engelliyen kimyasal maddedir.

➤**Pistole:** Rakle kullanmadan mürekkebi basınçlı havayla kalıbın içine püskürten tabanca görünümüne bir baskı aracıdır.

➤**Rulo:** Lastik bir silindir ve tutma sapından oluşur. Mürekkep ezmeye ve kalıp hazırlamaya yarayan aygıt.

➤**Spatula:** Kalıba mürekkep koymaya, kalıptan mürekkep sıyırmaya ve mürekkebi ezmeye yarayan ağaç saplı, çelik yada plastikten yapılmış araç.

➤**Rölyef (Kabartma):** Basılan işe, kabartma tozu serpilip, tozun fazlalığı döküldükten sonra, elektrik ocağı üstünde ısıtılarak baskının kabartılmasıdır.

TAMPON BASKI

➤**Tampon baskı:** Kılışe üzerine verilen boya bir rakle ile sıyırıldığında yalnızca dış kısımlarda kalır. Silikon ve yağ karışımından oluşan tampon ise bu dışı kısımda kalan boyayı alarak basılması istenilen cismin üzerine bırakılır. Bu tamponun en büyük özelliği boyayı kolay kabul etmesi ve kusursuz aktarmasıdır.

➤**Fotopolimer Kılışe:** Plastik kalıp

➤**Kılışe:** Pozitif film görüntüsünü taşıyan kalıp.

➤**Rakle:** Fazla boyayı sıyıran bıçak.

➤**Silikon Tampon :** Kılışeden görüntüyü alıp baskı materyali üzerine aktaran silikon ve yağ karışımından oluşan tampon.

➤**Morlock Gf:** Tampon baskı makinesi türüdür. Mürekkebin çevre ile ilişkisi kesilidir. Bu sebeple hiç sulandırmadan iki üç gün kullanılabilir.

➤**Morlock Mtr1:** Tampon baskı makinesi türüdür. Yapışkan bir bant vardır ve bu yapışkan bant programlandırılan baskı sayısına gelindiğinde tampon altına hareket eder. Tampon bu yapışkan bantta basınca üzerindeki boya artıklarını bırakır.

➤**Morlock Mds500:** Tampon baskı makinesi türüdür. Büyük ve üç boyutlu parçalar üzerine dört renge kadar baskı yapabilirler.

➤**Hazne:** Baskıda kullanılacak boyanın konulduğu ve boyayı koruyan metal kap.

➤**Koruyucu Bant:** Kılışenin üzerinde bulunan ve onu ışığa karşı koruyan bant.

➤**Tespit Banyosu:** Pozlandırılan kılışenin açılmasını sağlayan banyo.

➤**Kapatma Laki:** Kılışe tespit banyosundan çıkartılıp el değmeden suda yıkanır ve kurutulur. Kurutulduktan sonra hatalı yerlerin kapatılmasında kapatma laki kullanılır.

➤**Demirklorür Dolu Küvet:** Tespit banyosuyla açılan kısımların açılmasında kullanılan ve içinde Demirklorür bulunan küvetlerdir.

DİĞİTAL BASKI TERİMLERİ

Dijital Baskı: Geleneksel ofset baskı tekniğinde kullanılan, film ve klasik anlamdaki kalıp gibi iki vazgeçilmez unsurun ortadan kaldırılmasıyla, herhangi bir fotoğraf, diapositif, negatif ve basılmış görüntünün, tarayıcılarla yada doğrudan dijital kameralar yoluyla bilgisayara aktararak, üzerinde çalışılıp değişiklikler yapılmasına; bilgisayarda metin, grafik, çizim v.b. birleştirilerek bir grafik dökümanın bir dijital baskı makinası yardımıyla doğrudan baskı materyaline basılmasına olanak tanıyan sistemin geneline verilen addır.

DİĞİTAL BASKI TEKNİKLERİ: NİP (non – impact printing) yani (dokunmasız baskı) türleri

1- Elektrofotografik ve elektrografik sistemler: Büro fotokopi cihazlarının çoğunluğu ve lazer yazıcıların temel tekniği bu gruba girer.

2- Elektrosensitif sistem: cereyan akım vasıtasıyla bazı maddeler değişime uğramaktadır. Daha çok küçük baskı sahası olan cihazlarda tatbik edilir. Örneğin, printerli masa hesap makinası.

3- Manyetografi sistemleri: Elektrostatik sistemlerde olduğu gibi görüntü tonerle elde edilir.

4- İnkjet sistemler: Mürekkep damla damla püskürtülür ve görüntü bu sayede olur.

5- Termografi sistemleri: Görüntü ısı yoluyla sağlanır. Bunun için renkli hassaslaştırılmış bantlar ısınmış veya sıvanmış malzeme kullanılır. Uygulama sahası yavaş renkli yazıcılar ve dijital renkli fotokopi cihazlarıdır.

DİĞİTAL İMAGE: Bir görüntünün bilgisayar ortamına taşınarak orada çeşitli görsel malzemelerle desteklenip işlendikten sonra bir digital baskı makinasından çıkış alınmasına denir.

RIP(Raster İmage Prosesor): Bilgisayarda hazırlanan (postscript dili ile) metin , grafik ve resimleri bir yazıcının ve pozlandırıcının anlayabileceği dile çeviren yüksek performanslı, prosesor(hesaplayıcı) dır.

DIŞ MEKAN BASKI: Dış mekanda kullanılan reklam ve tanıtım amaçlı broşür, afiş, billboard,araba üstüne yapıştırılan stickerler v.b. gibi malzemelerin hazırlanmasında kullanılan baskı çeşitleridir.

Dijital baskı yöntemiyle dış mekan baskı:

1- Branda Baskı: Binalar üzerine yapılan reklam çalışmaları bu gruba girer.

2- Saç tabela üzerine vinyl baskı: Saç tabela üzerine yapıştırılan reklam afişleridir.

3- Araç üzerine uygulama: Folyoya dijital baskı yapılır. Parça parça basılan iş araç üzerine ısıyla geçirilir. Isıyla işin araç üzerine iyice kavranması sağlanır.

4- Yol kenarları reklamları: Kuşe yada 1. Hamur kağıda dijital baskıyla basılır.

5- Üç boyutlu reklam panoları: Grafik solvent bazlı mürekkeple vinyl yada folyo üzerine basılır.

6- Yer grafikleri: Sürtünmeye dayanıklı solvent bazlı mürekkep kullanılarak baskı yapılır. Laminasyon malzemesiyle sürtünmeye karşı laminasyon yapılır.

7- Mega light orta refuj ışıklı reklam panoları: Grafik ters olarak durantransdeninel yarı opak bir malzemeye basılır.

8- Creative cephe kaplama baskılar: Vinyl ile hazırlanan grafik solvent bazlı mürekkeple basılır. Mağaza ve alışveriş merkezlerine dış kısmına bu baskı türü ile reklam asılır.

9- Mağaza cephe uygulamaları: istenilen büyüklükte iş hazırlandıktan sonra makina ebadına göre parça parça basılır. Laminasyonla birleştirilir.

10- Billboardlar: Çeşitli gramajlarda 1. Hamur kağıtlara istenen grafik basılır.

11- Posterler: Kuşe kağıda, muşambaya, kumaşa veya vinyl üzerine solvent bazlı mürekkeple baskı yapılır.

12- Bez afişler: Grafik kumaş üzerine istenilen ebatta basılır.

İÇ MEKAN(İN DOOR) BASKI:

1- Vitrin içi uygulamalar: Vitrin içine yapıştırılan uygulamalardır.

2- Sanatsal baskılar: Tuval üzerine çalışılmış bir resim gibi sonuç veren baskılardır.

3- Stand sistemi oluşturma: Basılan iş stand şekline göre parçalar ayrılarak işi standda yapıştırılır.

4- Cam grafikleri: Cam yüzeyleri için üretilmiş delikli bir materyal üzerine baskı yapılır. Bu baskıya içtende baksan dıştında baksan aynı gözükür.

5- Market, iş merkezi ve bunun gibi yerler için reklam panoları uygulamaları: Dış havaya mağruz kalmayacağı için laminasyona gerek yoktur.

6- Dekorasyon uygulamaları ve ışıklı baskılar: Hazırlanan grafik duratrans denilen yarı transparan bir malzemeye basılır.

7- Muşamba üzeri uygulamalar: Baskı materyali muşambadır. Baskısı bittikten sonra elastik bir yapıya sahip olduğundan istenilen her yere monte edilebilir.

HOLOGRAM BASKI

➤**Hologram:** Doğru ışıklandırma altında, nesnelerin gerçekte olduğu gibi, farklı açılardan görülebildiği üç boyutlu görüntülerdir. Bu üç boyutlu görsel verilerin kaydedilmesi, depolanması ve tekrar görülebilmesini sağlayan işlemler dizisine de "Holografi" denir.

Hologram; ışıklandırma şartları altında bakıldığında, cisimlerin gerçek dünyada olduğu gibi değişik açılardan görülebildiği, üç boyutlu görüntülerden ibarettir. Holografi ise üç boyutlu görsel bilginin kaydedilebilmesi, depolanması ve tekrar gözlenebilmesini sağlayan işlemleri dizisidir.

Hologramın kullanım alanları geniştir. Her türlü termoplastik işleme dayanıklı düz satırlarda uygulanır. Tatbik edilen ürünü daha fazla değerlendirir ve tüketici üzerinde ürünün "kaliteli, lüks, değerli" olduğu imajı yaratır. Grafik tipografik ve holografik eleman kombinasyonu baskılarda (kitap-dergi kapağı, dosya, ambalaj kutuları, etiket, tebrik kartları, reklam broşürleri ve panolar, hediyelik eşyalar vs.) çok göz alıcı ve etkili olur. Hologramın en önemli hedef grupları arasında kozmetik ve ilaç sanayii, kitap dergi ve tebrik yayınevleri, elektronik ve fotoğraf firmaları, bankalar ve sigorta şirketleri, otomobil ve makine üretimi, tekstil sanayii, yüksek kaliteli ticari ürünler ve gıda sanayii bulunmaktadır.

➤**Beyaz (normal) Işıklı Hologram:** Bu Hologram yöntemi; üçüncü boyutu bir eksene indiren ve sanki objeyi bir yatay yırtmaçtan seyrediyormuş imajını yaratan Hologram yöntemidir.

➤**Referans Dalgası:** Işık yayılması bir dalgalanma olarak tarif edilebilir. Bir objeden yayılan ışık dalgası, mesela bir fotoğraf malzemesi vasıtasıyla doğrudan kaydedilemez. Objenin ışık dalgasını tamamen kaydedebilmek için, üzerine referans dalga olarak bilinen ikinci bir dalga bindirilir. Bu olaya "Işık Enterferansı (Girişim)" denir. Enterferans neticesinde mekan itibarıyla dağılan ışığı

fotoğraf malzemesine kaydetmek mümkündür.

➤ **Master Kalıp (Shim):** Geliştirilen hologramın çok sayıda kapsamının üretilebilmesi için kağıt, ince plastik film veya metal folyo üzerine, holografik görüntüyü oluşturan karmaşık, mikroskobik şekillerin basılabildiği kalıplardır. Holografik ürünler; kredi ve kimlik kartları, pasaport, hisse senedi gibi kıymetli evrak, marka etiketleri, logolar gibi marka koruyucu malzeme üzerinde geniş çapta kullanılır.

Master kalıp, fotoresit master plakadan elektroplating yöntemi ile üretilir. Bunlar özel holografi laboratuvarlarında hazırlanır. Bu kayıt olayına uluslar arası dilde "Mastering" denir.

➤ **Hologram Baskısı:** Master kalıp üzerindeki holografik görüntü, özel baskı makinesinde basınç ve sıcaklık altında üretim malzemesine aktarılır. Bütün bu işlemler sırasında kullanılan kimyasal maddelerin saflığı ve temizliği, çevre şartları, son ürünün kalitesi yönünden çok önemlidir.

Hologram çeşitleri:

➤ **3D (3 boyutlu):** Orjinal objeler veya küçültülmüş/büyütülmüş modeller içerir. Gerçek cisimle benzeri görüntü verir.

➤ **2D/3D:** 3D gibi derinliğe sahip olan ve bakış açısı değiştiğinde tayf renkleri değişen hologram tipi. Bunlarda düş bir grafik motif (çizim, logo, şekil) ön plandadır.

➤ **2D:** Çeşitli resim bölümlerinde renk değişimi vardır fakat derinlik yoktur. Özellikle dekorlar, yazılar ve basit grafiklerde kullanılan hologram tipidir.

➤ **Saçılım Ağı (Diffraction Grafings) Hologramları:** Bu tür hologramlar, gerçek görüntü vermezler. Ancak çok ilgi çekici prizmatik şekiller yaratırlar. Değişik açılardan gökkuşağı etkileri oluştururlar.

➤ **Stereogramlar (Multiplex):** Çok boyutlu etki oluşturmak için holografik proses uygulanan, hareket içeren hologramlardır. Hareketli cisimler, özel efektler ve bilgisayar grafikleri stereogramlar oluşturmak için kullanılabilir.

➤ **İnteraktif Hologram:** Çift pozlandırma yoluyla üretilen hologramlarda bakış açısı yatay değişikliğe uğradığında farklılık meydana gelmektedir. Aynı objede farklı (içerde/dışarda, açık/kapalı) hareketler görülmektedir.

➤ **Entegral Hologram:** Motifler normal ışıklandırmada bir film kamerası ile çekilir ve bölümler halinde yüzlerce bireysel resim parça parça laser tekniği ile bir master hologram oluşturulur.

➤ **Empülsiyon Hologramlar:** Hareketli objelerin veya canlıların çekimi ancak katı rubin laserle yapılabiliyor. Çünkü ancak bu laserlerin flaş süresi 1/1 000 000 saniye (hatta 1/1 000 000 000 saniye) olmaktadır. Bu tip hologramlar ancak özel ihtisaslaşmış laboratuvarlarda gerçekleştirilebilir.

➤ **Kinegram:** Sadece emniyet sahalarında kullanılan özel mikrostrüktürlü hologram tipidir.

BANKNOT (PARA) BASIM TEKNOLOJİSİ

➤ **Gravür Tekniği:** Bir banknotun sahteciliğe karşı ana emniyet unsurudur. Bir çeşit oyma tekniğidir. Gravür sanatçıları bile kendi yaptıkları bir çalışmanın aynısını ikinci bir kez yapamazlar.

➤ **Giyos:** Resim, peyzaj, portre dışında banknotun fonunda görülen elle yapılması mümkün olmayan çok ince, yer yer inceli kalınlı, yer yer birbirine paralel, birbirini kesen ve tamamlayan

negatif ve pozitif çizgilerin meydana getirdiği simetrik veya asimetrik şekil ve motiflerdir.

➤**Banknot Tekniği:** Şu aşamalardan oluşur. İlk olarak bir banknotun ön ve arka yüzüne basılacak olan resim, portre, tarihi yer manzara vb. unsurların seçimi gelmektedir. Daha sonra seçilen unsurların grafik tasarımlarının, gravürlerinin yapılması, giyoş çizimlerinin ayarlanması, baskı makinesi için şablonların hazırlanması, kağıt ve mürekkebin hazırlanması, baskı servisinde kuru ofset, çukur baskı ve numarator baskılarının yapılması, kurutulması, kalite kontrolünün yapılması, kesim ve paketlenmesi gelmektedir.

➤**Baskı Makinaları:** Banknot basımında kullanılan makinalar aşağıdadır. Bu makinalar sırayla baskı yaparlar, bir makina bastıktan sonra belli bir zaman bekletilen (kurutulan) kağıtlar diğer makinada işleme tabi tutulur.

- 1-Simultan (Kuru ofset) baskı makinası
- 2-İntaglio (Çukur) baskı makinası (arka baskı)
- 3-İntaglio (Çukur) baskı makinası (ön baskı)
- 4-Numarator baskı makinası

Kağıt: Banknot basımında emniyetli olması ve baskı kalitesinin iyiliği yönünden pamuktan veya pamuk-keten karışımından imal edilmiş kağıtlar kullanılır. Banknotun dayanıklılık ve emniyet özellikleri düşünülerek en kaliteli pamuk ve ketenler seçilir. Önce hammaddeler temizlenir ve yabancı maddelerden arındırılır. İstenilen rengin elde edilmesi için (çeşitli kimyasal maddelerle) ağartma işlemi uygulanır. Daha sonra pişirme, bunu takiben bol artezyen su ile yıkanır. Tekrar su ilavesi ile hamur haline getirilir. Bu safhada istenen fiziksel dayanıklılığı sağlamak için gerekli ilaveler yapılır ve bu %99.5 su, %0.5 elyaftır. Bu karışım elekten geçirilerek kağıt elde edilir. Eğer arzu edilirse renkli elyaflar kağıdın hamuruna katılır. Emniyet şeridi ve filigran ise kağıdın imalatından sonra ve kurutulurken yapılırlar. Kağıt üretimi ülkemizde olmadığından dolayı; dışardan ihraç etmekteyiz.

➤**Nyloprint Kalıp:** Kuru ofset makinasında kullanılır. Fotomekanik atölyelerinde montajı yapılmış yada bilgisayardan elde edilmiş filmler, düz baskı kalıp atölyesinde kalıp şekline dönüştürülür. Her rengin montajı ve kalıpları ayrı ayrı yapılır.

BASKI SONRASI İŞLEMLERE İLİŞKİN TERİMLER

➤**Cilt:** Baskılı formaların çeşitli teknikler uygulanarak kitap haline getirilmesi işlemi.

➤**Ciltci :** Kitap ciltleme işini yapan kimse (mücellit).

➤**Ciltcilik :** Bir yapının sayfalarını çeşitli işlemlerde bir araya getirip ona son biçimini vererek süslü ve koruyucu sert ya da yumuşak bir kapakla donatmaya yönelik etkinlik.

➤**Cilt makineleri:** Cilt işleri için kullanılan, kağıt kesme, makas ve giyotinleri kırma-katlama makineleri, harman makineleri, tel ve iplik dikiş makineleri, tutkal, kambura, kapak takma, zımba ve pilyaj makineleri...

➤**Giyotin (Bıçak):** Kağıt tabakalarının küçük ebatlara bölünmesinde ya da ciltlenmiş formaların ağızlarından traş alınmasında kullanılan; günümüzde çoğu elektronik kumanda sistemli kesim makineleri.

➤**Mukavva Bıçağı :** Mukavvayı kesmek ve yarmak için kullanılır. Özel olarak bu işi için imal edilir. Sap kısmı kuvvetli, ağız kısmı ise istenilen ölçüye göre ayarlanabilen ve iki ağız keskin bir bıçaktır.

➤**Amerikan cilt:** Tutkallı cilttir. Bu yöntemle formalar dört kenarından kesilir ve plastik tutkalla

sırtlarından birbirlerine yapıştırılır. Sırt yüzeyini tülbent ya da tel ile daha da sağlamlaştırmak mümkündür. Uzun süre kullanılması gerekli kitaplar ya da ajanda gibi yılın her günü kullanılması zorunlu olan ürünler dışında karton kapaklı ciltleme sistemleri geliştirilmiştir. Bu sistem ülkemizde Amerikan Cilt türü olarak tanımlanmaktadır. Amerikan cilt makinesinde, harmanı çekilmiş formaların sırt kısmı özel tırtıllı bıçaklarla traşlanır, bu bölüme tutkal sürülüp kapak takılarak preslenir. Günümüzde yüksek tirajlı (roman, öykü, ders kitabı vb) ürünlerde ekonomik ve hızlı olması nedeniyle tercih edilir. Kuşe kağıtların ciltlenmesinde tercih edilmemelidir.

➤ **Mekanik Ciltleme** : Bu yöntemde; kapak ve iç sayfalar biraraya getirildikten sonra metal ya da plastikten yapılmış spiral, vida ve perçinlerle birbirine tutturulur.

➤ **Telle Dikiş** : Formaların ya da tabaka halindeki kağıtların tel zımba ile birbirine tutturulması işlemidir. Sırttan ve üstten telle dikiş olmak üzere iki şekilde yapılır. Sırttan Telle Dikiş : Dergi, broşür, bülten ve katalogların ciltlenmesinde, maliyeti düşük ve uygulaması en kolay olan sıttan telle dikiştir. Sayfaların tamamen açılarak kolay ve rahat bir okuma sağlaması bu yöntemin en büyük avantajıdır.

➤ **Üstten Telle Dikiş** : Sırttan tutturulmayacak kadar kalın kitap, dergi, makbuz, bloknot, fatura ve bilet koçanlarının biraraya getirilmesinde üstten telle dikiş yöntemi kullanılır. Tek dezavantajı sayfaların tamamen açılmasına olanak vermemesidir. Tel, zamanla paslanıp sayfayı yırtabilir. Bu nedenle telle dikiş yöntemi, sözlük, ansiklopedi gibi başvuru niteliği taşıyan ve uzun ömürlü olması gereken yayınlarda tercih edilmemelidir.

➤ **İplikle Dikiş** : Bu yöntemle formalar sırtlarından delindikten sonra; ipek, pamuk ya da naylondan yapılmış ipliklerle dikilirler. İpliklerle dikiş yöntemi günümüzde artık makineleşmiştir. Bu makineler basılan bütün formları ardarda ve birbirine bağlı olarak diker. Dikilen formlar daha sonra, kitabın içeriğini oluşturan gruplar halinde kesilerek birbirinden ayrılır. İplikle dikiş pahalı ama en uzun ömürlü ciltleme yöntemidir.

➤ **Üç ağızlı giyotin**: Ciltcilikte kullanılan ve kitapların üç tarafını da el değmeden arka arkaya, otomatik kesen giyotin bıçak.

➤ **Kambura**: Ciltte kitap sırtlarının yuvarlatılması işlemi. Çok sayfalı ve sert kapaklı kitap ajanda vb. materyallerin dayanıklılığını arttırmak ve estetik görünmesini sağlamak amacıyla iplik dikiş ve tutkallamanın ardından el ile (çekiç ile sırta vurarak) veya makine ile yapılan bir işlemdir.

➤ **Forma**: Matbaacılıkta kullanılan temel hesaplama birimlerinden birisi olup, sekiz ön, sekiz arka olmak üzere 16 sayfadan oluşan kitap bölümüdür. Tabaka kağıdın saat yönünde üç kez katlanması ile elde edilir. Baskı hesabı, 4, 8, 16 ve 32 ...sayfa şeklinde 4'ün katları olarak planlanır. 4 sayfalık planlama çeyrek forma, 8 sayfalık planlama yarım forma ve 16 sayfalık planlama tam forma olarak ifade edilir.

➤ **Kırım**: Tabaka halindeki basılı materyalin elle ya da makine ile katlanarak forma haline getirilmesi işlemi. Dört temel kırım tekniğinden söz edilebilir. Yatay, dikey, akardeon ve bohça kırım. Bu dört kırımdan 64 çeşit kırım üretilebilir.

➤ **Harman**: Formaların cilt öncesi kitap birimi haline getirilmek üzere sırayla yan yana veya iç içe dizilmesi. Bazı durumlarda tabaka harmanı yapılması da gerekebilir. Tabaka harmanı için yatay ve kule tipi harman makineleri üretilmiştir.

➤ **Perferaj** : Fatura, irsaliye, vezne alındıları, uçak vb. araçların biletlerinde kopyalarının kolay kopması için baş ve sırta yakın kısma boydan boya açılan deliklere denir.

➤ **Pilyaj** : Dosya, broşür, dergi vs. gibi basılmış materyallerin kırım yerlerine denir.

➤ **Gofre (Kabartma)** : Davetiye, tebrik, karvizit vb. gibi materyallerin üzerine kabartma tozu serpilerek ve bu kısmın üst tarafta kalacak şekilde fırınlanması işlemine denir. Gofraj işlemi, bir dişi ve bir erkek kalıp yardımıyla tipo baskı makinelerinde de yapılabilir.

➤ **Yaldız Baskısı** : Metal klişe veya kurşundan hazırlanmış tipo baskı kalıbının ısıtılarak, cilt bezi ya da benzeri bir materyal üzerine konulmuş yaldız kağıdına (elle veya mekanik) yoluyla elde edilen transfer baskı.

➤ **Yaldız Boyama (Bronzlama)**: Toz halindeki varak, gümüş vb. yaldızların transparan baskı yapılmış baskı altı malzemesine serpilmesi yoluyla yapılan boyama işlemi. Dini kitap baskılarında, tarihi mozaik baskılarında ve ambalaj sanayindeki lüks ve pahalı kutu, kağıt baskılarına uygulanan altın, gümüş, bakır ve bronz rengindeki tozların sürülmesini kolaylaştırır.

➤ **Şiring (Paketleme)** : Teslime hazır hale getirilmiş dergi, kitap, broşür, katalog gibi basılı materyallerin tek tek ya da ikili, üçlü olarak postaya verilmesi için plastik ambalaj malzemesinin (folyo) ürünlere sarılıp, ısı yardımıyla kenarlarının yapıştırılması işlemine denir. Ürünlerin taşınma ve depolanma sırasında nemden zarar görmesini ve dağılmasını önler.

➤ **Ebru** : Ebruculuk, ciltleme tekniğinde kağıtta desen oluşturmak için el becerisiyle yapılan işlere denir.

➤ **Şömiz** : Sıvama kapakların dışına sarılan gömlek. Şömizler kitap kapağı gibi tasarlanıp basılarak sert kapaklara takılır.

➤ **Lama** : Giyotinin kesici çelik ağzı.

➤ **Cilt Tezgahı** : Ciltlenecek kitapların elde dikildiği tahta aygıt.

➤ **Cilt Ana Kapağı (Yan kağıdı)** : Ciltlenmiş bir kitapta, dış kapakların iç yüzlerini cilde bağlayan, dış kapakla ara kapak arasındaki yaprak (Bu kapağın ön ve arka yüzü yazısızdır.) Osmanlı ciltçiliğinde bu kapaklar çoğunlukla ebruludur.

➤ **Broşlamak** : Basımevinde basılan yaprakların ya da dikilmiş formaların sırtına karton ya da kağıt yapıştırarak bir cilt oluşturmak.

➤ **Kılavuzlu Cilt** : Kitabın niteliğine ve önemine göre, kapakların, tek, çift ya da üçlü kılavuzla bezendiği cilt.

➤ **Kordonlu Cilt** : Forma kırnaplarının kitabın sırtında küçük çıkıntılar oluşturduğu cilt.

➤ **Yarıklı Cilt** : Forma kırnaplarını geçirmek için yaprakların sırttan yarıldığı cilt.

➤ **Kalamazo**: İçine hareketli föy (yaprak) takılan ve bir anahtar düzeneği ile föy arasına göre ayarlanabilen bir tür klasördür. Kalamazolar, bilgisayarların olmadığı dönemlerde bankalarda, vergi dairelerinde ve pek çok işletmede muhasebe hesaplarının tutulmasında yardımcı defter olarak kullanılırlardı.

BASKI YÜZEY KORUMA İŞLEMLERİ

➤ **Baskı Yüzey Koruma** : Cilt işi bittikten sonra kitap, dergi, broşür, dosya vb. gibi materyallerin üzerine güzel bir görüntü vermek ve dış etkenlerden korumak için yapılan bir işlemdir. Bunlar selefona, laklama ve verniktir.

➤ **Selefona (Laminasyon)**: Basılı broşür, dosya, kitap kapağı gibi çok kullanılan basılı materyallerin dış etkenlerden korunması (güneş, nem, yağ vb.) için baskı yüzeyine sıvama yoluyla kaplanan ince bir jelatindir. Matlık veya parlaklık etkisi yaratabilir.

➤ **Lak**: Broşür, kitap kapağı, katalog, dosya, davetiye gibi işlerde baskıyı dış etkenlere karşı korumak ve ürüne parlaklık kazandırmak için baskı yüzeyine mürekkep gibi uygulanan bir madde.

Kanserojen etkisi nedeniyle gelişmiş ülkelerde kullanımını giderek azalmaktadır.

➤**Vernik** : Baskı yüzeyine uygulanan koruma işlemlerinden biri olup dayanıklılık ve parlaklığı lak kadar olmasa da yüzeye uygulanması kolay bir madde.

CİLTÇİLİKTE KULLANILAN EL ALETLERİ

➤**Demir Gönye ve Demir Cetvel** : Ölçüm işlerinde dayanıklı olması açısından metal ölçü aletleri tercih edilmelidir.

➤**Çekiç** : Özellikle elle kambura açma işi için gerekir.

➤**Pergel** : Değişik cilt işlerinde kullanılır.

➤**Deri Bıçağı** : Deri kenarlarını inceltmeye yarar.

➤**İp Kıskaçı** : Deri ciltlerde sırtın ip kabarcıklarını düzenlemeye yarar.

➤**İp Dağıtmak İçin Teneke** : Bu alet cilt iplerinin uçlarını dağıtmak için kullanılır. Çinko parçasından yapılır.

➤**Biz** : Bu alet pek çok işin yanısıra, daire şeklinde mukavva parçaları keserken de işe yarar.

➤**Istaka**: Cilt işlerinde kullanılan kağıt katlamaya yarayan kemik yada tahtadan yapılmış yassı bir el alet.

➤**İskarpela** : 15 mm genişliğinde keskin ağızlı bir alettir. Ciltbentlerde şerit geçecek yarıkları açmak için kullanılır.

➤**Testere** : Küçük bir el testeresi ve kıl testere bulundurulacak olursa oyma kalıp motifleri ve küçük yuvarlak kutu mukavvaları kesilebilir. Forma sırtlarını işaretli yerlerden kesmeye yarar.

➤**Tahtalar** : Kapağı takılmış kitap ve mukavvaları sert ağaçtan tahtaları arasında baskıya konur. Değişik büyüklükte tahtalara ihtiyaç vardır.

➤**Yaldız Baskısı İçin Kumpas** : Bu alet masa üzerine yatırılabilir ve elle rahatça sıkılabilecek şekilde yapılmıştır. Bununla kitapların yaldızlama işi yapılır.

➤**Deri Taşı** : Üzerinde deri traş edilecek olan bu taş tahminen 30x40 cm büyüklüğünde bir litografya taşıdır.

➤**Deri Ütüsü** : Bu alet deriyi düzeltme de kullanılır.

➤**Cilt İğneleri** : Bunlar kitap dikmek ve şiraze örmek için kullanılan yorgan iğneleridir. Genelde büyük boylu ve ince olanları tercih edilir.

➤**Zımpara kağıdından eğeler** : Bunlar üzerine zımpara kağıdı yapıştırılmış mukavva veya tahta parçalarıdır. Büyükleri bir elle kolayca kavranabilecek kadar olmalıdır. Bu aletle mukavva kenarları yuvarlatılır. Bundan başka mukavvanın üzerinde veya kesik yerlerindeki pürüzleri düzeltir.

➤**Boya çanakları, fırçalar, boya serpmek için teller ve sert fırçalar** : Bunlar kitap kenarlarını boyamak, ayrıca renkli kağıtlar yapmak için kullanılır.

➤**Dikiş tezgahı** : El ile dikilecek kitap, defter gibi işlerin dikilmesi için kullanılan alete denir. Alt kısmı yeterli büyüklükte bir tabla ile, üstte gergi ipi veya şeritlerin gerileceği bir çerçeveden ibarettir. Tahtadan yapılmıştır.

CİLTÇİLİKTE KULLANILAN MALZEMELER

KARTONLAR

➤**Krome Kartonlar** : Bir yüzleri satine edilmiş olup çoğunlukla ilaç kutuları ve diğer küçük ambalaj işlerinde kullanılır.

➤**Krome Lüks Kartonlar** : Bir yüzleri çok iyi satine edilmiş olup lüks kapak, davetiye, kartvizit, reklam işlerinde tercih edilir.

➤**Bristol Kartonlar** : Çok iyi cins kartonlar olup kapak işlerinde kullanılır.

➤**Dosyalık Kartonlar** : Bristol cinsinden olup genellikle dosya ve karteks işlerinde kullanılır.

MUKAVVALAR

Gri Mukavva : El işlerinde ve makinelerde kullanılmak üzere 2 çeşit imal edilir. Uzun elyaflıdır. Kutu, ambalaj, anakart ve benzeri işler makinelerde kullanılan, ciltlemede kapak olarak kullanılanlarda elle yapılır. Kullanılmış eski kağıtlardan imal edilirler.

➤**Saman Mukavva** : Yanlız el işleri için imal edilirler. Kısa elyaflı olup gevrek bir yapıdadır. Çabuk kırılır. Ana maddesi buharlaştırılmış samandır. Paket olarak hesaplanır. Ucuz olduğundan kalitesiz cilt işlerinde kapak olarak kullanılır.

➤**Holzpappe (Odun hamurundan)** : Bu mukavvaların öz maddesi kısa lifli odunlardır. El işleri için yapılanları paket usulü hesaplanır. Makinede kullanılacak olanlar ise gr/m² olarak hesaplanır. Takvim ve çeşitli pano işlerinde kullanılır.

➤**Astarlı Mukavva** : Hem el işlerinde hemde makinede kullanılacak şekilde imal edilir. Ana maddesi buharlaştırılmış odun parçalarıdır. Astarlı olduğundan lüks kutu işlerinde ve ambalaj yapımında iyi netice verir.

➤**Preslenmiş Mukavva** : Hadern denilen bir maddeden yapılır. Sert bir taşla zımparalanıp cilalanır. Çok sert olduğundan klasör, kartaj işlerinde kullanıldığı gibi cereyan geçirmediğinden izolasyon işlerinde de kullanılır.

➤**Sert Mukavva** : İsminden de anlaşıldığı gibi çok serttir. Bükülebilir. Fakat kırılmaz. Çanta imalinde, fihrist ve kartaj işlerinde kullanılır.

➤**Sırt Mukavvası** : Yumuşaktır, kitap sırtlarında kullanılır. 80-100'lük paketler halinde satılır, hesabıda paket üzerinden yapılır.

CİLT BEZLERİ

Kaliko Cilt Bezi : Kalikolar pamuk ipliğinden yapılan cilt bezleridir. Dayanıklı cilt yapımında kullanılır. İlk olarak 1825 de yapılmıştır. Suya karşı hassastır. Islaklık leke bırakır. Sudan etkilenmeyi de yapılmıştır. İki yüzü de örülmüştür. Fakat örgü dışarıdan belli olmaz.

➤**Vinleks Cilt Bezi** : Ana maddesi PVC (POLY VINLY CLORUR) dır. Yıkanabilir, dayanıklıdır. Çeşitli kalınlıkta yapılabilir.

Üzeri Yazıyabilir Bezler : Özel olarak ehliyet, nüfus cüzdanı, kimlik kartları için imal edilir.

➤**Alkor** : Taşıyıcıları iplik değil kağıttır. Ambalaj kağıtları üzerine PVC kaplanarak yapılır.

➤**Suni Deri** : Dosya, klasör, kitap cildi sümen işlerinde kullanılır. Ana maddesi PVC' dir,

➤**Diğer Bezler** : Cilt kapağı olarak kullanılmayan tülbent, Paprolin bezlerde vardır. Bunlar daha çok harita onarımında şerit yerine forma sırtlarında kullanılır.

➤**Deri Çeşitleri** : Maroken, Sahtiyan, Domuz, Keçi, Koyun derileri cilt işlerinde en çok kullanılandır. Sayılanların ilk üçü en iyi ve dayanıklı olanıdır. Bunlar kimyasal işlemde sonra ciltlemede kullanılır. Koyun derisi ucuz, dayanıklı ve parlak olduğundan renklendirilerek kullanılır. Renklendirme de analin ve örtücü boya kullanılır. Örtücü boya derideki hataları giderir.

DİĞER MALZEMELER

- **Tül (Gaze):** Ciltcilikte sırta konan ve formların kendisine dikildiği veya zamklandığı seyrek elyaflı, fakat sağlam pamuklu bez.
- **Şiraze :** Kitapların kafaya bağlandıkları yerin iki ucunda ibrişimden örülen ince şerit.
- **Kırnap :** Ciltlemede kullanılan belirli uzunluktaki iplik.
- **Kola :** Soğuk ve sıcak olarak iki şekilde yapılır. Hammaddesi nişastadır.
- **Jelatin :** Kemikten imal edilen yapıştırıcıdır.
- **Çırış :** Bitkisel bir yapıştırıcıdır.
- **Dekstrin :** Mısırın 200 derecede kaynatılmasıyla elde edilen zarf ve pul arkalarında kullanılan çabuk kuruyan bir yapıştırıcıdır.
- **Selüloz :** Duvar kağıtlarıyla afişlerin yapıştırılmasında kullanılır.
- **Plastik tutkal :** Cilt işlerinde kullanılan 30 kg'lık bidonlar içerisinde satılan bir yapıştırıcıdır. Yapılacak işe göre az miktarda su katılır.
- **Cilt boyaarı :** keten, deri, pandizot kumaş ve benzeri cilt kapağı malzemeleri üzerine baskı yapmak için kullanılan, ışığa dayanıklı örtücü boyalardır.
- **Sıcak tutkal :** Boncuk ve tabaka halinde satılır. Suda eritilerek kullanılır. Kitap kabını ve sırtını yapıştırmada kullanılır.
- **Sentetik Yapıştırıcılar :** Ana maddeleri PVC'dir. Su ile yapılanları olduğı gibi aseton ve benzinden yapılanları da vardır. Bu yapıştırıcılar bir kere sürülünce bir daha su veya benzinle dahi çıkmaz.
- **Gummi Arabikum :** Buna bizde "arap zamkı" denir. Az yapraklı defter, kitap işlerinde kullanılır.

BASKI ALTI MALZEMELERE İLİŞKİN TERİMLER

- **Baskı taşıyıcı malzemeler:** Boyayı kabul eden ve onu üzerinde taşıyabilen, cisimlere "baskı taşıyıcı malzemeler" denir. Bu malzemeler genellikle kağıt, karton, mukavva olabileceğı gibi, plastik folye, cam, seramik, metal, kumaş gibi çeşitli materyaller olabilir.
- **Kağıt:** Hammaddesi odun, saman, paçavra gibi bitkisel maddeler olan, üzerine baskı yapılmaya elverişli tabakaya kağıt denir.
- **Kağıdın gramajı:** 1 m2'nin gram olarak ağırlığı.
- **Kağıdın hamuru:** Kağıdın yapılmadan evvelki son durumu.
- **Kağıdın suyu:** Kağıdın makinada dokunuş istikameti.
- **Rule kağıt:** Bobin halinde sarılmış sonsuz kağıt
- **Birinci hamur kağıt:** Selülozu çok, odunu azdır.
- **İkinci hamur kağıt:** Odun miktarı ile selüloz miktarı birbirine yaklaşıktır.
- **Üçüncü hamur kağıt:** Odun miktarı çok, selüloz miktarı azdır.

- **Kuşe kağıt:** Yüzeyleri dolgu maddeleri ile kaplanıp perdahlanarak kaliteleri yükseltilen bu kağıtların her iki yüzü parlak olanlarına kuşe kağıdı denir.
- **Tabii kuşe:** Tabii kuşede dolgu maddeleri, kağıt hamurunun içine karıştırıldığı için, yüzeysel dolgu maddeli kuşe kağıtlara oranla bunların beyazlıkları daha azdır.
- **Kromelüks (krome) kağıt:** Bir yüzü dolgu maddeleri ile kaplanıp perdahlanarak kalitesi yükseltilen bu kağıtlara krome kağıt veya kromelüks adı verilir. Bu kağıtların bir yüzü parlak diğer yüzü mattır.
- **Bristol karton:** Çok beyaz ve iyi kalite bir karton cinsidir. 1., 2., 3., kalitede cinsleri vardır. Bir yüzü yarı parlak diğer bir yüzü beyaz mattır.
- **Pelur kağıt:** Çok hafif, çok ince kağıttır. Düz ve soğan pelur cinsleri mevcuttur.
- **Otokopi kağıtları:** Diğer adı mikrokapsül sıvımalı kağıt olan otokopy kağıtları, kendinden kopyalı kağıtlar olarak bilinir. Kağıdın bir yüzüne gözle göremediğimiz, içi mürekkeple dolu mikro kapsüller sıvanır. Kağıdın diğer yüzüne sert bir cisimle bastırıldığında (kalem gibi) mikrokapsül patlar ve bir alttaki kağıt yüzeyine aynı görüntü geçer. Fatura, irsaliye gibi çok kopyalı işlerde kullanılır. CB, CFB, CF cinsleri mevcuttur.
- **Ozalit kağıtları:** Kağıt veya aydınlar orjinallerden resim ve proje çoğaltmaya yarayan yüzeyi ışığa karşı duyarlı madde ile kaplı kağıttır. Matbaalarda amonyak developerli olanları kullanılır. Yapılan montajların baskıdan önce müşteriye onay için ozalit maketleri kullanılır ve direk montajda kullanılır.
- **Aydınlar kağıtları:** Daha çok mimarların kullandığı kaygan yüzeyli, saydam özel bir kağıt cinsidir. Matbaalarda düşük tirajlı tire işlerin baskısında film yerine kullanılır. Dizgilerin ters emülsiyonlu olarak laser printerlarda çıkış alınması yoluyla elde edilen aydınlar çıktılar, doğrudan montajda kullanılır.
- **Papye kağıdı:** İçinde herhangi bir dolgu maddesi olmayan emici yumuşak kağıt.
- **Kalender:** Kağıt fabrikalarında kağıt ütüleme ve parlatma ünitesi veya makinası.
- **Higrometre:** Nem ölçü aleti.
- **Karton:** Bitkisel selülozun mekanik veya kimyasal yollarla istiflendirilmesi veya atık kartonların yeniden liflendirilmesiyle elde edilen hamurlardan üretilen sert, dayanıklı ve kalın kağıt malzeme olarak tanımlanabilir.
- **Stifnis:** Kartonun eğilmeye karşı gösterdiği direnç olarak tanımlanan stifnis kutu üretiminde kullanılacak kartonun en önemli özelliğidir.
- **Metal:** Daha çok ambalaj sanayinde kullanılan ve dayanıklılıkları uzun ömürlü olan sac, teneke vb. metaryellerdir. Tabaka halinde basılırlar. Daha sonra şekillendirilirler. Üzerlerine renkli baskı yapılması için öncelikle beyaz emaye ile kaplanırlar, daha sonra baskıya alınırlar. Kola kutuları, konserve kutuları, diğer teneke (yağ, peynir, zeytin, pasta vb. ambalajlanmasında kullanılır.
- **Cam:** Transfer baskı (labaratuar aletleri vb), tampon baskı ve serigrafi baskı da kullanılan baskıaltı malzemesidir. Ambalajlamada cam kavanoz ya da şişe olarak karşımıza çıkıp, etiketli olarak kullanılabilirler.
- **Plastik:** Enjeksiyon kalıplama yöntemiyle endüsteriden gelen erimiş plastik yüksek basınçla kapalı ve soğutulan bir kalıp içine püskürtülür ve orada sertleştirilir. Arzu edilen şekli aldıktan sonra çıkartılır.
- **Plastik Filmler:** Polietilen (PE), polipropilen (pp), polivenül klorür (PVC), poliamid., poliester gibi türleri olan plastik filmler ambalaj sanayiinde; kimlik, kredi kartı vb. üretiminde yaygın olarak

kullanılırlar. Vakumlu gıda sanayi, pet şişe sanayi, laminasyon teknolojisine dayalı kimlik kartı üreten sektörler plastik filmlerden yararlanırlar.

➤**Alüminyum folyo:** Su buharı ve gazlara karşı en iyi bariyer malzemelerden birisidir. Tamamen zehirsizdir. Dünyada gıda maddeleri ile direkt temas etmesine izin verilen malzemedir. Alüminyum folyonun her iki tarafına baskı yapılabilir. Işığı iyi yansıtır. Bir tarafı mat ve diğer tarafı düzgün ve parlak olarak üretilir. Göz alıcı dizaynlar yaratabilmek için ters baskılı bir filme lamine edilebilir.

➤**Ahşap:** Serigrafi baskı ve tampon baskı tekniğinde baskı altı malzemesi olarak kullanılabilir.

➤**Kumaş:** Serigrafi baskının yaygın kullandığı baskı altı malzemelerden birisidir.

MATBAA MÜREKKEP TERİMLERİ

➤**Mürekkep:** Herhangi bir motifi, resmi, yazı ve şekli baskı materyallerine aktarılmasını sağlayan bir maddedir.

➤**Yağ bazlı mürekkepler:** Tipo ve ofset baskı sistemlerinde kullanılan mürekkeplerdir.

➤**Bağlayıcı:** Mürekkep içindeki pigment zerreciklerinin kağıda, daha doğrusu baskı altı malzemesine yapışmalarını sağlayan oksidasyon kurumalı vernik.

➤**Pasta:** Mürekkebin kalitesini etkiler, imalat esnasında ilave edilir. Kayıtlı bir mürekkepte sürtünmeye karşı mukavemet, boyanın haznede yatmaması ve boyanın kauçuğa yapışmamasını sağlar.

➤**Matbaa boya:** Matbaa boya esas itibarıyla ikiye ayrılır. Bunlardan öz; renk veren, vernik de yağ kısmıdır.

➤**Toprak boya:** Bunlar doğada doğal olarak bulunur. Kullanılmaya elverişli bir hale getirmek için ayıklanır, temizlenir, yıkanır kurutulur, öğütülür elenir ve nihayet karıştırılarak kullanılır.

➤**Kimyevi madeni boya:** Toz boya gibi hemen doğrudan doğruya temizlenip öğütülme suretiyle kullanılmazlar. Bunların birkaç nevi bir arada hususi kazanlarda kaynatılarak ve kimyevi muamelelere tabi tutulmak suretiyle boya maddeleri elde edilir.

➤**Uzvi boya:** Nebati ve hayvani maddelerden çıkarılan boyalardır.

➤**Beziryağı:** Beziryağı keten tohumundan elde edilir. Bunlar preslerde iyice ezilerek yağı çıkarılır.

➤**Sikatif:** Kurumayı hızlandıran bir maddedir. Havanın oksijen ile mürekkebin bağlayıcı bünyesinin reaksiyonunu hızlandıran özel bazı karışımlardır.

➤**Solvent bazlı mürekkepler:** Flekso, tıfdruk ve serigrafi baskılarında kullanılan mürekkeplerdir.

➤**Pigmentler:** Mürekkebe renk veren maddelerdir. Basılan mürekkep filminin transparan veya örtücü oluşunu, ışık ve kimyasal maddelere dayanıklılık derecesini tayin eder. Bu nedenle mürekkebin en önemli bir parçasıdır.

➤**Vernikler:** Mürekkebin pigmentten sonra en önemli yapı taşıdır. Mürekkepte pigmenti baskı yüzeyine taşımak ve orada tutunmasını sağlamaktır.

➤**Kuruma:** Mürekkebin baskı yapıldıktan sonra akışkan halden katı geçmesi olayına denir.

➤ **Penetrasyon(Nüfuz etme):** Mürekkebin sıvı fazının baskı yüzeyi tarafından emilmesi yoluyla oluşan kuruma şeklidir.

➤ **Oksidasyon ve Polimerizasyon:** Mürekkebin vernik ve pigment kısmı havanın oksijeni ile birleşerek kimyasal reaksiyonlar sonucu polimerleşip sertleşmektedir.

➤ **Polimerler:** Yapılarında düzenli bir şekilde tekrarlanan küçük molekülü birimlerden oluşmuş yüksek molekül ağırlıklı bileşiklerdir.

➤ **Buharlaşıma (Evaporasyon):** Mürekkep yapısında bulunan uçucu solventlerin baskıdan hemen sonra buharlaşarak mürekkep filminden uzaklaşmaları yoluyla oluşan kuruma şeklidir.

➤ **Radrasyon:** Ultraviyole(UV) ve Infraruj (IR)ışık enerjileri yardımıyla mürekkep filminin baskı yüzeyinde sertleşmesi, polimerleşmesidir.

➤ **UV kuruma:** Ultraviyole ışık enerjisi yardımıyla mürekkep filminin baskı yüzeyinde sertleşmesi, polimerleşmesidir.

➤ **IR kuruma:** Infraruj ışık enerjisi yardımıyla mürekkep filminin baskı yüzeyinde sertleşmesi, polimerleşmesidir.

➤ **Renk sabitliği:** Işık haslığında denir. Renklerin kaç gün süreyle solmadan kaldığını gösteren birimdir. Renk sabitliğini etkileyen pigmentlerdir. Renk sabitliği 1 ile 8 değerleri arasında değişir. 1 rakamı rengin kısa zamanda solacağını gösterir. 8 olan renk ise uzun süre rengin solmadan kaldığını gösterir (1=Çok düşük, 2=Düşük, 3=Orta, 4=Oldukça iyi, 5=İyi, 6=Çok iyi, 7=Üstün, 8=Mükemmel).

➤ **Tigsotropi:** Durgun haldeki mürekkep çok katıdır ve kolay kolay akmaz, fakat biraz karıştırınca akmaya başlar. Mürekkebin bu özelliğine "tigsotropi" denir.

➤ **Tack (Yapışkanlık):** Mürekkebin ayrılmaya gösterdiği dirençtir. Veb ofsetteyaş üstüne yaş baskılarda mürekkeplerin tacklarına göre sıralanmaları büyük önem arzeder. Sonradan basılan rengin ilk basılanı yolmaması (veya ilk basılan rengin üzerine tutunabilmesi) için, skala mürekkeplerin tacklara göre sıralanması gerekmektedir.

➤ **Pantone mürekkepler:** ÇBS Printaş pantone renkleri "PANTONE" sistemi esas alınarak hazırlanmıştır. 10 ana renk ve transparan beyazın belli yüzdelerde birbiri ile karışımları neticesinde 1000 ayrı renk elde etme sistemidir.

➤ **Jobbing mürekkepler:** Emici özelliği olan materyallere yapılan genellikle tire işlerin baskılarında kullanılan tipo mürekkepleridir.

➤ **Heat-Set mürekkepleri:** Mürekkebin ihtive ettiği çözücülerin ısı yardımıyla ortamdan uzaklaştırılması ile kuruyan veb ofset baskı mürekkepleridir. Kısaca ısı ile kuruyan mürekkep diyebiliriz.

➤ **Nüans:** Ayrıntı, ton farkı.

GAZETECİLİK

➤ **Aktüalite:** Eski bir haberi canlandırmak.

➤ **Amors:** İç sayfaya dönen (Devama giden) yazının birinci sayfadaki bölümü.

➤ **Asparagas Haber:** Uydurulmuş haber. (Doğru olmayan, yalan haber.)

➤ **Bülten:** Haber ve yorumlardan kurulu bir yazı türü.

- **Dekroşe:** Yan sütunlara taşan yazı, başlık ya da resim.
- **Demarkaj:** Bir haberi ve yazıyı yeniden yazmak.
- **Desinatör:** Gazete ve dergiler için, bir kazanın, bir olayın oluş biçimini temsili olarak vermek gerektiğinde, sonuca bakarak ya da görgü tanıklarının anlatımlarına dayanarak canlandırma yapan sanatçılardır.
- **Devam başlığı:** Devam (mabat) sayfalarında kullanılan başlıklardır. Önce verilen başlıkların daha küçük puntolu karakterleri ile dizilir.
- **Diktraksiyon:** Oyalayıcı, eğlendirici, dinlendirici yazılar.
- **Fersude:** Baskıda herhangi bir nedenle kirlenen, bozulan, bu nedenle satışa çıkarılmayan gazeteler.
- **Gabarit:** Sayfa maketi hazırlamak için basılmış kağıt, mizanpaj kağıdı, plan kağıdı.
- **Gazete:** Belirli boyutlu ve sınırlı sayfalı olup, birbirini izleyen numaralarla yayınlanan, günlük olaylara ilişkin çeşitli yazı, resim ve ilanları içeren, belirli bir eder karşılığında satılan, genellikle günlük, süreli, basım ürünüdür.
- **Gazeteci:** Bir gazetenin haber, yorum, fikir, resim gibi çeşitli konulardaki malzemesini toplayan, yazan, çizen, çeken ve bu malzameyi, belli biçimler altında okuyucuları için tertip ve tanzim eden kimse.
- **İkinci baskı:** Yeni bir olayı vermek için gazetenin aynı günde ikinci kez basılması.
- **İktibas:** Tıpkı basım, başka bir kaynaktan elde edilen yazının gazetede aynen yayımlanması.
- **Kalibras:** Dizilmemiş bir yazının sayfa sütunundaki boyunun hesaplanması.
- **Kolonaj:** Dizgiye gönderilecek yazının kaç sütun üzerinden gireceğini göstermek.
- **Künye:** Gazete sorumluları ile büro çalışanlarının adlarının yer aldığı bölüm.
- **Küpur:** Gazeteden kesilen yazı.
- **Lapider:** Sayfa sonuna ya da paragraf aralarına konan geometrik şekiller.
- **Lejant:** Resim alt yazısı.
- **Lezard:** Bir sayfada sözcük aralarındaki boşlukların alt alta gelmesiyle ortaya çıkan duvar çatlağı gibi beyazlık.
- **Mabat:** Devam sayfası, arka sayfa.
- **Madalyon:** Çerçevesiz küçük yazı, resmin bir köşesine konulan küçük resim.
- **Maketist:** Sayfa düzenlemesi, planı yapan kimse.
- **Manşet:** 1. Sayfanın yukarısında gazetenin adının, fiyatının, adres ve telefon numaralarının bulunduğu bölüm. Gazete başlığının sağ ve sol yanındaki yerler, sağ ve sol manşetlerdir.
- **Marj:** Sayfanın basılmış bölümünün dışında kalan boşluk.
- **Müvezzi:** Gazete satıcısı, dağıtıcısı.
- **Sansasyonel haber:** Tirajı artırmak için süreli olarak heyecanlı haber vermek.

➤ **Sansasyonel gazete:** Düşüncelerinden çok duygularıyla harekete geçen orta sınıf insanlara seslenen, insanların düşünce tembelliklerinden yararlanarak yayınıni sürdüren gazete türü. Bu tür gazeteler insanları zihinsel uğraşlardan çekip alıp, intihar, soygun, dolandırıcılık, hırsızlık gibi eylemler, cinsellik çerçevesindeki olaylar genel içeriklerini oluşturur.

➤ **Spot (Özel haber kesiti):** Haber metninden biraz daha büyük harfli puntolarla dizilen, haber içindeki özellikleri vurgulamak, ana ayrıntıları başlık kompozisyonu içerisinde sergilemek için kullanılan genellikle sıralamada başlıktan sonra yer alan haber ayrıntısıdır.

➤ **Stop press:** En son gelen haber ve bu haber için, yani bu haberin gelebileceği düşüncesi ile sayfada bırakılan boşluk.

➤ **Sürmanşet:** Birinci sayfada büyük puntolarla gösterilen en önemli haber.

➤ **Tabloid Gazete:** Standart boy gazetenin yazısı büyüklüğünde baskı alanı olan, magazin gazetesi.

➤ **Takvim-i Vekayi:** II. Mahmut'un özel çabalarıyla çıkarılan, yazarları, düzeltmenleri müderrisler arasından seçilen ilk Türkçe gazete. (Ekim 1831)

➤ **Tefrika:** Diziyazısı, roman düzmececi, uzun bir yazının bölüm bölüm verilmesi.

Teknik Sekreter: İyi bir genel kültür sahibi olan, basın hukuku bilen, grafik tekniklerini, bilgisayar kullanmayı ve arşivlemeyi iyi bilen sayfa düzenlemesinden (Mizanpaj) sorumlu olan kişidir.

➤ **Tiraj:** Baskı sayısı.

Tirübün (Hangar): Gazeteciler arasında genellikle, başlığın altında yer kalan bölgeye manşet adı verilmekteyse de buranın gerçek adı "tirübün"dür.

➤ **Üvertür:** Tirübünde yer alan haberin başlığına "üvertür" denir.

KARTONAJ VE AMBALAJ TERİMLERİ

➤ **Ambalaj:** Ambalaj ürünlerin korunması, dayanıklılığının sağlanması, kolay taşınması ve tüketicinin dikkatini çekmesi için kullanılan ağaç, cam, metal, kağıt-karton vb. materyallerden yapılan ürün tamamlayıcı olan bir araçtır. Bu malzeme cinsleri arasında, matbaacıyı en çok ilgilendiren kağıt ve özellikle karton ürünlerdir.

➤ **Kartonaj:** Kartonaj kelimesi dillimize Fransızca'dan adapte edilmiş olup, Fransızca'da sözlük anlamı olarak; karton kutu, kap geçirme, mukavvacılık ifadelerinin karşılığıdır.

Günlük yaşamımızda her zaman ve her yerde karşılaştığımız, kullanıp tükettiğimiz karton malzemeden üretilmiş basılı matbaa ürünlerinin tasarımı ve üretimini anlatan bir kavramdır.

➤ **Konstrüksiyon:** Karton ambalajın teknik tasarımı. Görsel tasarıma geçmeden önce ambalajın gerçek baskı kartonundan bir prototipinin (maketinin) üretilmesi gerekir. Bu örnek üzerinde ambalajın ürünü taşıyıp taşımayacağı, kilit sistemlerinin uygunluğu, darlığı, genişliği kontrol edilir. Ayrıca fire durumu gözden geçirilir.

➤ **Seperatör (Ayrııcı):** Ambalaj ile ürün arasına yerleştirilen karton, oluklu mukavva, strafor ya da hava yastığına verilen ad. Ambalaja konulacak ürünlerin sert ve sivri noktalarının ambalaja dokunan kısımları delici olabilir. Ya da çarpmalara, düşmelere karşı ürünün daha fazla korumaya ihtiyacı olabilir. Bu ve benzeri durumlarda ürün ile ambalaj arasına seperatör (ayırıcı) yerleştirilir.

➤ **Tam Kesim:** Kutu açınımını karton tabakasından ayırmak amacıyla yapılan kesimdir.

Pilyaj : Katlama yerlerinin düzgün ve kolay katlanması için yapılan ezme işlemidir. Kalın malzemelerin ezilmesinde veya 180 derece katlanacak olan yerlerde kalın ezme kullanılabilir. Ezme bıçaklarının kalınlık değeri yaklaşık olarak kullanılan kartonun 2/3'üdür.

➤**Perforaj:** Kolay kopması istenilen bölümlerin belirli aralıklarla kesilmesi işlemidir (Delik veya çentik açılması).

➤**Çoklu Basım:** Yüksek tirajlı işlerde büyük ebatlı bir tabaka üzerine çok sayıda ambalaj döşenir ve baskıdan sonra her bir ambalaj kesilerek ayrılır, katlanır ve yapıştırılır. Burada dikkat edilmesi gerekli husus, çoğaltılan filmler ile kesim kalıplarının maliyetinin doğru saptanmasıdır.

➤**Parçalı Konstürüksiyon:** Belirlenen kutu tasarımının yapısına göre bazen tabaka üzerinden gereğinden fazla fire meydana gelebilir. Bu tür durumlarda, mevcut tasarımı iki ya da üçe bölerek tabakaya döşemek, baskıdan sonra ayrı ayrı parçaları yapıştırma yoluyla birleştirmek daha ekonomik olabilir. Zaman, işçilik ve tutkal gideri doğru hesaplanmak kaydıyla parçalı konstürüksiyon bazı durumlarda yararlı bir uygulamadır.

➤**Kesim Kalıbı:** Kutu açınımını karton tabakasından ayırmak için kalıp tahtaları üzerine çeşitli yöntemlerle bıçakları yerleştirilerek hazırlanan kalıba kesim kalıbı denir.

➤**Kalıp Tahtaları:** Üzerine kesim şeritlerinin yerleştirildiği düzgün yüzeyli, sert ve dayanıklı tahta. Kesim kalıplarında kullanılan tahtalar 8-12 kat arasında değişen, kayın ağacı tahtasından 15-18 mm arasında kalınlıktadır. Kesim kalıbı tahtası mümkün olduğu kadar homojen bir yapıya sahip olmalı ve her bir katının su yönleri birbirine dik olmalıdır.

➤**Bıçaklar (Şeritler):** Karton ambalaj üretiminde kullanılan kesim, perforaj ve pilyaj işlemlerini gerçekleştirmek üzere üretilmiş metal şeritler.

➤**Dekupaj:** Bıçakların yerleştirileceği kanalların açılması işlemi.

Bıçak Kesim Aracı: Kesim tahtasına kanallar açıldıktan sonra bıçaklar, açılan kanala uygun uzunlukta bıçak kesim aracı ile kesilir.

➤**Dentelaj:** Tırtıklı ya da çeşitli eğimler içeren serbest kesimler.

➤**Köprü Açma:** Kesim bıçağının kontraplak üzerinde tutunabilmesi için bıçak üzerinde oluk açılması işlemi. Kontraplakta bu oluğun denk geldiği yer doludur ve bıçak buraya tam olarak oturur.

➤**Raport:** Bir desenin baskı materyali üzerinde sürekli tekrarlanması.

➤**Hava Yastığı:** Genellikle plastik malzemeden yapılmış ürünü dış etkilerden koruyan içi hava ile doldurulmuş koruyucu. Daha çok elektronik eşyalarda kullanılır.

➤**Ürün Üniforma:** Bir kimsenin, tasarımı gördükten sonra hatırlamasını sağlayan, ambalajın en anahtar grafikleridir. Bir ambalajın üzerindeki görsel tasarım unsurları. Örneğin bir kolonya kutusu üzerinde baskı olmasa da o kolonya şişesini taşır. Baskılı kısım ürünün üniformasıdır.

➤**Marka İmajı:** Çekicilik oluşturması, üzerindeki renk ve yazılarla tanıtma yapması, ambalajın satış artırıcı imaj oluşturmasını sağlar.

Pencereli Kutu: Bazı ürünlerin (oyuncak, kalem, çakmak, parfüm vb.) ambalaj açılmadan rafta veya vitrinde gözükmesi istenebilir. Bu istek ambalaja açılacak bir oyuntudan yararlanılarak sağlanabilir. Ancak ürünün düşmemesi içinde bu pencere jelatin vb. bir saydam malzeme ile kapatılmalıdır.

Temel karton özellikleri:

➤**Su Yönü:** Kartonu meydana getiren elyaflar, üretim sırasında sahife içinde şaşırılmalarına

rağmen üretim prosesi gereği yine de akış yönünde hizalanma eğilimindedirler. Bu eğilim, kartonun su yolunu oluşturur. Diğer bir deyişle, karton yapım aşamasındayken kağıt hamurunun suyu süzülüp, merdanelerden geçerken kağıt lifleri bir tarafa doğru yatar. Liflerin yattığı yöne kağıdın su yönü denir. Kağıdın su yönü baskı aşamasında makinenin kazan miline paralel olmalıdır.

Karton ambalaj özellikle otomatik dolum makinelerinde doluma girecekse karton su yönünün büyük fonksiyonu vardır. Karton su yolunun yanlış olması durumunda ambalajın dış görünümünde yaylanmalar ortaya çıkabilir, ambalajın yan yüzeylerinde dirençsizlik oluşabilir.

➤**Gramaj:** Temel özellik olan gramaj, kartonun 1 m²sinin ağırlığıdır. Gramaj sahası bir karton makinesinin belirleyici özelliklerinden birisidir. Kartonun diğer bazı önemli özellikleri gramaja bağlı olarak değişim gösterirler.

Baskı, kutu yapımı, dolum ve kullanımda gramajın fonksiyonu yoktur.

➤**Kalınlık:** Kalınlık, bir karton üreticisi için en önemli özelliktir. Çünkü kutuluk kartonun en önemli özelliği olan stifnis, kalınlığın bir fonksiyonudur ve stifnis değerinin artması öncelikle kalınlığın artmasına bağlıdır. Kalınlıktaki 1 misli artış, stifniste 5-8 misli bir artışa yol açabilmektedir.

Dolayısıyla kutuluk karton üretiminde hedef, en düşük gramajda en yüksek kalınlığın alınmasıdır. Kalınlık, basılabilirlik ve işlenebilirlik için önemli bir özelliktir. Baskıda, pilyaj ve kesimde sağlıklı bir çalışmanın olabilmesi için kalınlığın hem aynı tabakada, hem de balya içinde ard arda gelen tabakalarda homojen olması istenir.

➤**Stifnis:** Kartonun eğilmeye karşı gösterdiği direnç olarak tanımlanan stifnis, kutuluk kartonun en önemli özelliğidir. İşte bu özellik bütün kutuluk karton üreticilerinin en iyisine ulaşmayı hedefledikleri bir kalite kriteridir.

➤**Rutubet:** Kartonun 105 °C sıcaklıkta kurutulmasıyla tespit edilir. Karton rutubeti, kartonun basılabilirlik, işlenebilirlik ve hatta kullanılabilirlik özelliklerini etkilemektedir.

Karton, hidrofil bir malzemedir ve rutubeti kendisinininkinden yüksek bir ortama girdiğinde rutubet almaya, tersi durumda ise rutubet vermeye eğilimlidir. Dolayısıyla öncelikle karton rutubeti, çevre rutubetiyle dengede olmalıdır. Eğer bu denge yoksa, kartonla çevre arasında rutubet dengeleninceye kadar rutubet alışverişi olmakta, bu da kartonda düz duruşu etkilemekte, onun basılabilirliğini ve işlenebilirliğini engelleyen ondülasyon ve kıvrılma sorunlarına yol açabilmektedir. Dolayısıyla kartonun depolanması, basılması ve işlenmesinin klimatize edilmiş, yani rutubeti karton rutubetiyle dengede bilinen mahallerde yapılması uygundur.

Karton, rutubeti düştükçe gevşekleşir ve kırılabilirliği artar. Bu da özellikle yüksek gramajlarda işlenebilirlik özelliğinden olan pilyaj yapılabilirliği, olumsuz yönde etkiler ve pilyajlardaki çatlama eğilimini arttırır.

Karton rutubetinin fazla olması ise öncelikle stifnisi düşüreceği için, dolumda sorunlar yaratabilir, transport ve rafta kutular bozulabilir, kullanılabilirlik olumsuz yönde etkilenir. Diğer yandan, karton rutubetinin fazla olması basılabilirlik özelliğini de etkileyebilmektedir. Karton rutubetinin fazla olması, baskı mürekkebinin hem fiziksel, hem de kimyasal kurumasını geciktirdiğinden baskıda kuruma sorunlarına yol açabilir.

➤**Yüzey pH değeri:** Karton yüzeyinin pH değeri 4.5'in üzerinde olmalıdır. Yüzey pH değeri kartonun basılabilirlik özelliğini etkilemektedir. pH değerinin 4.5 altına düşmesi baskı mürekkebinin kuruma süresini uzatır. Arka verme sorununu arttırır. Baskı plakasının çabuk aşınmasına yol açar. pH değerinin çok yüksek olması, yeterli dayanıklılığı olmayan baskı mürekkeplerini bozar. Oksidatif kuruyan keten yağı ve benzerlerinin sabunlaşmasıyla Tack problemleri oluşur.

➤**Cobb Değeri:** Karton yüzeyinin suya karşı gösterdiği direncin veya suyu kabulünün bir ölçüsüdür. Veya diğer bir deyişle kartonun tutkallama derecesidir. Ve kartonun basılabilirlik ve

işlenebilirlik özelliklerini inceler.

Ofset baskı tekniğinde ana ilke olarak baskı mürekkebi yanında su kullanılır. Karton yüzeyinin mürekkep almayacak kısımlarına su tatbik edilir. Kullanılan bu su, karton yüzeyi tarafından kontrollü olarak alınmalıdır. Fazla alınması durumunda çeşitli baskı sorunlarına yol açabilir.

➤**Tozlaşma:** Baskı sırasında, çapak yaparak baskı kalitesinin bozulmasına, ayrıca kalıp ve kauçuğun yıkama sıklıklarının artmasına ve dolayısıyla da duruş sürelerinin artmasına yol açması sebebiyle kartondaki tozun mümkün olan en az miktarda olması istenmektedir.

➤**Perdah:** Perdah olarak isimlendirilen kartonun yüzey düzgünlüğü, kartonun basılabilirliğini etkilemekte ve perdah iyileştikçe yeterli örtücülük için gerekli baskı mürekkebi ihtiyacı azalmakta ve baskı kalitesi iyileşmekte, baskı parlaklığı artmaktadır.

NOT: Öğr. Gör. Gülnaz Gültekin' in Matbaa Terimleri Sözlüğü'nden alınmıştır.